

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Orationibus Iaculatoriis Libri IV. Ascetici, Seu ad exercitationem spectantes

Balinghem, Antoine de

Antverpiae, 1618

Liber Primus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51085](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51085)

LIBER PRIMVS.

C A P V T I.

*Earum natura, & cur vocentur
iaculatoria.*

QUAE de orationis natura, à SS. Patribus tradita sunt, ea non tam videntur afferenda (quoniam omnium sermone trita) quàm non omittenda. Damasceno quidem, Oratio est ascensio mentis in Deum vel petitio decentium à Deo. Augustino autè est ascensio animæ de terrestribus ad cælestia; inquisitio supernorum, inuisibilem desiderium. Atque alia alij de oratione in eandem sententiam ferè. Quæ quidem si vlli ex varijs supplicandi formulis quibus in Deum fertur mens hominis convenire videntur; ea sanè sibi præcipuo quodam iure suo vendicant orationes iaculatoriæ, quibus non ascendit modò in Deum pij cuiusque animus, verùm imitatione sponsæ inter ascensum etiam currit, in odorem scilicet vnguentorum eius. Neque verò eo contentus tamquam tardiore motu, & remissio-

I. 3. de fide c. 24.

Serm. 230. de temp.

Cant. 4.

A 2 re

4 DE ORAT. IACVLATOR.

Psalm.
54 7.

re (adeò feruet, nullasq̄ue paritur moras incensa eius adhærendi ei cupiditas) sibi etiam postulat cū Propheta dari alas columbæ, quibus perniciosissimo volatu ad eum feratur, in quo vno requies, extra quem non nisi labor, & dolor, & afflictio spiritus.

Parum dico in rei dignitate, nulla existit volucris, non columba, non aquila, non hirundo, quibus pernicitatis palmam indulserit natura, quas non volando, longo post se relinquunt interuallo, tantaq̄ue emetiuntur celeritate, quidquid est spatij cælum inter & terram seseq̄ue ipsæ Deo sistunt, vt omnino nihil sit quod cū tanta velocitate valeat conferri. Atque hinc quidem factum vt à iaculo nomen sint sortitæ, quod à forti brachio, validisq̄ue intortū lacertis & emissum, incredibili fertur in eam partem rapiditate quò dirigitur, nec modò fertur, verū magna vi penetrat etiam, & obuia quæque perumpendo euincit, vt sibi facilè paret viam: Ad eundem planè modum tanto emittuntur impetu istiusmodi orationes, vt nihil sit quod non peruadant, vt verissimè dixerit Sapiens;

Eccl 35.
21. *Oratio humiliantis se, nubes penetrabit & donec propinquet non consolabitur, & non discedet, donec aspiciat Altissimus.*

Quis hîc orationis efficacitatem non demiretur, cui diuino oraculo, principio tribuitur aëris nubiumq̄ue penetratio, tum ascensus

sus

fus supra eas, vt neque summa altitudine iter eius, neque aduersis nubibus impediatur: Neque verò ei sit satis, nubes superasse; omnino cõtendit etiam Deo propinquare, Deo inquam, qui cœlestia cuncta transgreditur, adeò vt nullam admittat cõsolationem, nec desistat priùs magno clamore interpellare, quàm ad eum accesserit. Sed neque ea re cõtenta est, vrget porrò, premit, sollicitat, nec ab eo vel latum discedit vnguem, donec votis suis fiat satis. Euincit tandem, eiusque postulatio pronis auribus exauditur, quod ipsum est à Sapiente his expressum verbis. Et ^{22.} *Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos, & faciet iudicium, & fortissimus non habebit in illis patientiam.* Nempe orationes hæ iacula sunt quæ feriunt atque adeò vulnerant cor Dei, & ad ipsum molles sibi aditus parant.

Vulnerasti cor meum (exclamat cœlestis spõsus) ^{Cant. 4. 9.} *soror mea sponsa vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum & in vno crine colli tui.* Videre est fanè eum, cui propositum est iaculum collineare aliquò, aut sagittam quemadmodum id probè vt faciat, scopumq; attingat, alterũ oculorum claudere consuevit, ne adhibito vtroque distrahatur, & in diuersa rapiatur oculorum acies. Id ipsum oranti faciendum tum innuitur satis à sponso, tum suadetur à rerum diuinarum peritis: claudendus quippe est alter oculus, ne humana-

rum rerum intuitu mens interpellata, huc illucque cogitatione diuagetur, atque proposito sibi fine excidat atque frustretur. Alter autem quo spectantur caelestia, est aperiendus, quo vno duce, & attingitur scopus, & vulneratur cor sponsi.

At vulneratur etiam vno crine colli, quæ non absurdè has orationes interpreteris: Quemadmodum enim vix ille nimiam obgracilitatem apparet; sic & hæ, quoniã momento ferè existunt, disparent citiùs quàm percipiantur. consultò ceteræ excidunt analogiæ & comparationes, oculum inter crinesque ex altera parte, atque orationem ex altera. Ea tamen non videntur omittenda, quam suggerit non ignobilis scripturæ interpretres. Quemadmodum (inquit) qui se libidinoso depereunt amore, ab oculorum argutijs, mutuisque obrutibus, & ornatu capillorum incenduntur maximè: ita vix ferè aliud, diuino conciliando amorì, æquè est efficax, atque oratio, eòque magis, quò ea breuior est, feruidior atque vehementior, quales sunt hæ nostræ iaculatoriæ. Quas ò vtinam, vel caelestis amoris flammæ, nostris in præcordijs excitandæ & augendæ, vel dæmonum in nos furori cohibendo, vel eorum denique districtis gladijs in iugulum nostrum retinendis frequentius adhibeamus. Iacula sunt (mihi crede) quibus omnia tela nequissimi

Franc.
Titel-
manus.

Ephes.
6.16.

simi ignea extinguntur. Oratio frequens
 (ait mellifluus Bernardus) diaboli iacula
 submouet: Quis det iugiter mentis arcum
 habere contentum, memoriaeque phare-
 tram harum sagittarum plenam? sagittae
 sunt salutis Domini & sagittae salutis con-
 tra Syriam (dæmonem accipe) percutiesque
 Syriam donec consumas eam. Similes sunt
 earum quas peritissimus sagittandi Ionathas
 adhibebat, numquam abeunt retrorsum,
 numquam ictu irrita excutiuntur ab arcu,
 semper in eam feruntur partem quò à sagit-
 tario diriguntur; modò quidem in corda
 inimicorum regis (vt loquitur psalmogra-
 phus) modò verò in cor sponsi vt modò vi-
 dimus ex canticis: illos vt destruat, dissipet
 & perdat, hunc vt beneuolum, amicum, pro-
 pitiumque efficiat. Ad summam sagittae
 sunt electae (vt Evangelici Prophetae vtar
 verbis) absconsae in pharetra Domini; quas
 quidem quibus visum est impertit gratis,
 cum orationis donum, vt & caeterarum vir-
 tutum, desursum sic, descendens à Patre lu-
 minum. Quos vult ipse laerificat in domo ora-
 tionis suae. Ipse qui introducit in cellaria &
 in cellam vinariam. Ipse est qui inebriat ab
 vberibus consolationis suae. Ab eo itaque
 frequentibus cordis suspirijs iteratisq; votis
 donum hoc imprimis petendum: Si enim Domi-
 nus magnus voluerit (ait Sapiens) spiritu intelli-
 gentia,

lib. de
modo
viuendi
ad foro-
rem c.
49.

4. Reg.
13. 17

2. Reg.
122.

Psalm.
44. 16.

Isai. 49.
2.

Iac. 117.
Iia. 567.
Cant.

13
Cant.
24.

Eccl.
39. 8.

gentiæ replebit illum (iustum scilicet) veramque illi, non adumbratam conferet sapientiam, cuius quidem fructus at tamquam fœtus est, non communis tantum atque vñrata oratio, sed altissima diuinarum rerum, atque earum quæ sensus fugiunt contemplatio cognitioque. Atque hæc de ratione nominis quo orationes hæ, communiori appellatione sunt notatæ.

C A P V T II.

*Cur dicantur aspirationes, quatuorq;
huius causæ.*

VARIÆ possent, & multiplices illius nomenclaturæ statui causæ, persequar præcipuas, maximèque obuias. Ac primùm quidem ita vocari censeo, quod per eas optimi cuiusque mens aspirat, anhelat & pertingit ad Deum, summum & infinitum bonum, non minori sanè cupiditate quàm ceruus vel à canibus agitatus fatigatusque, vel deuorato serpente maximè sitiens, anhelare solet ad fontes, vt meritò prophetæ succinès, prurumpere is possit in has voces. *Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Deinde cum per eas aspiret Deus bonam

PL 41.1.

bonam mentem hominibus, variaque earum interuentu ijs impertiat charismata, fidei, spei, amoris, cæterarumque virtutum, cur non iure vocentur aspirationes? Ad hæc iis ipsis aspi-
 ret laboribus & conatibus nostris, qui quidem ad eius gloriam suscipiuntur & exercetur, id est, faueat, adiuuet atque promoueat. Et quemadmodum existit quædam terrarum aspiratio (vt ait Tullius) id est vapor tenuior, quem emittunt ex se atque efflant sursum in aëra, ex quo & constant nubes, & generatur imber, & impressiones meteorologica oriuntur sexcentæ. Sic & orationes hæc sunt quædam veluti aspirationes, exhalationes, efflationesque cordis nostri, quæ ad Deum in sublime tendunt ac pertinent.

l. de diuinatione.

Quod quidem mihi ad mentem reuocat sacra Apocalypsis locum illustrem, quo sanctorum orationes, vocantur odoramenta. Meminit eo loco D. Ioannes, cecidisse coram Agno in facies suas seniores quatuor & viginti (hoc est primarios quosque cælestis aulae principes) habuisseque singulos, singulas cytharas ac phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ sunt (inquit) orationes Sanctorum. Quam appositè iuxta ac verè cum odoribus & aromatibus æquatur oratio? Quorum quidem tenuior substantiæ pars, si incalescat maximè, euolat sursum: oratio

c. 5. 8.

A 5 verò

verò Spiritus sancti igne succensa, nubes
 ipsas penetrat, Deoque se momento sistit.
 Arque hinc existit illud regij vatis. *Dirigatur*
Domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.
 Fac, inquam, vt sicut aspiratio, & thuris suf-
 fitus, ad tui venerationem in altari excitatus
 in altum subuolat; sic & oratio mea ascendat
 feliciter, ante conspectum tuum: & quem-
 admodum quod super altare aureum in-
 tra sacratoria adita, sanctaque Sanctorum,
 tibi incenditur thymiama, longè est gratissi-
 mum; sic & oratio mea, quæ instar incensi
 ex corde meo tamquam altari euaporat,
 tibi placeat, acceptaque sit. Accipe & a-
 liam analogiam; Suaues odores id præstant,
 tum ne vitiatae ingratis odoribus auræ, tum
 ne loca graueolentia offendant; eoque odo-
 ramenta, aromataque ijs adhibentur, vt qui
 ab ijs efflatur gratus vapor, tetrum illum,
 grauem atque fœdum consumat: sic probor-
 um orationes pro improbis fusæ, hoc de-
 mum consequuntur, vt iucundo earum o-
 dore diuinæ alleccta bonitas, tantum abest vt
 eos perdat, funditusque deleat, vt parcat
 etiam, atque in gratiam receptos, variis au-
 geat donis. Neque ingratam spero hanc
 tertiam fore, quamquam parum à superiori
 dissentientem. Quemadmodum res odori-
 feræ magnoperè sensus recreant; sic ex pio-
 rum orationibus incredibilem Deus Opt.
 Max.

Psal.
 140.2.

Max. beataeque mentes accipiunt voluptatem, multoque maiorem quam nos ex nar-
do, croco, fistula, cinamomo, & vniuersis ^{Cant 4.}
lignis libani, ex myrrha & Aloë cum om- ^{31.14.}
nibus primis vnguentis. Eoque fit vt huius-
modi odorem, absque intermissione, ex ter-
ra in caelum, tamquam suauolentia aro-
mata deferant Angeli; cum vt eorum iucun-
dissimo sese afflatu recreent, tum vt eius-
modi thure Deum colant atque venerentur.
Cuius quidem rei cum faciat fidem Raphaël ^{c. 12. 12.}
caelestis nuntius, de ea certe dubitare sit ne-
fas. Quando (inquit ille ad Tobiam) orabas
cum lachrymis, ego obtuli orationem tuam
Domino. ^{Simoni}
Quo etiam spectare videtur, quod ⁿⁱ
de Noë sacrificio sacrae produnt literae. ^{102. 25.}
Odoratusque est Dominus (inquiunt) odo- ^{Gen. 8. 21.}
re suauitatis. Et quod in Leuitico de sacrifi-
cijs eò loco prescriptis, inculcatur identidem
hisce verbis; oblatio est suauissimi odoris
Domino. Atque vt vnde digressa est, redeat ^{c. 13. & 17.}
oratio, non sic debet abire quod superius
B. Ioannes, de caelestis huius odoris rec-
praculo tradit: concludebantur siquidem
orationes illae phialis aureis, quo tum ea-
rum pretium non vulgare (aurum namque
metallis & dignitate & vsu longè praestat)
& commodior vsus indicatur; nempe vt
naribus (humano enim more loquendum)
adhiberentur faciliùs, gratoque earum odo-
re

re reficerentur frequentius: quod si eæ vasis maioribus contentæ essent, pondus sanè eorum & moles, vsum hunc, commoditatemque denegassent. Ad extremum hisce phialis, quæ parum capiunt liquoris, angustoque sunt orificio, non obscure delineare videtur B. Ioannes iaculatorias orationes, quod eæ perbreues sint & fugacissimæ, & ferè tantùm momento subsistunt. Atque etiam si Gregorio credimus, illæ ipsæ significantur virgula illa fumi apud Salomonem, ex aromatibus myrrhæ, & thuris, vniuersique pulueris pigmentarij. Fumus (inquit) ex aromatibus, punctio est orationis, concepta ex virtutibus amoris. Non virga autem sed virgula dicuntur, vt potissimùm breuiore s hæ mentis aspirationes adumbrètur. Verùm illud non omittendum, quod iterum D. Ioãnes habet de hisce odoramentis, eorumque aspirationibus & euaporationibus. *Et alius (inquit) Angelus venit & stetit ante altare, habens thuribulum aureum. & data sunt illi incensa multa, vt daret de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum Dei & ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo. Comuni omnium ferè sententia receptum est, non esse Angelum istum, vnum aliquè vulgarem, neque verò vnũ de septem illis principibus, qui throno Dei adstant iugiter, præcipui*

Homil.
21. in
Ezech.

Cant. 3.
6.

6. 8. 3. 4.

cipui diuinæ iustitiæ administri; sed esse ipsummet Christum Dominum, quem quidem sacræ litteræ non semel Angelum compellant, quod Patris sui nomine legatione functus sit ad homines. Apparet verò Sacerdotis personam referens, vt eius pro nobis apud patrem intercessio detur intelligi: danturq; ei incensa multa, id est electorum omnium orationes (analogiâ has inter & illa diximus superius) quod orationes Ecclesiæ per summum Pontificem Christum Deo offerantur. Et quoniam Christi intercessio, longè Patri gratissima accidit, idcirco subijcitur, ascendisse fumum incensorum de orationibus sanctorum de manu Angeli, coram Deo.

O pretiosos sanè & eximios odores, quos solus Christus summus Pontifex dignus habitus est eterno Patri suo adolere, & offerre? ô suaves orationum aspirationes, quæ aërem cælestiaque ipsa corpora supergressæ mira velocitate ad Deum perueniunt, quarum quidem gratissimo attractus odore & delinitus, iram ponit, peccata condonat, omnisque generis charismata mortalibus indulget! Quid his maius potuit, ô sacri orationum odores, à sacro propheta ad vestri commendationem afferri? Qui vos incendit, cuique incendimini vterque Deus est: quo vtitur thuribulum, autem est: ara su-

Malach.
3.1.
Isa. 9. 6.

Heb. 13.
13.
Hebr. 7.
25.

Exodi
30.3.

per

Exodi
27.2.

per quam itidem aurea (neque enim erat hoc altare holocausti quod quidem æneum, verum thymiamatis quod aureum) & in conspectu altissimi posita: qui à vobis afflatur sacer fumus, immensa aëris calique præteruectus spatia, nusquam consistit, donec sese det in conspectum Dei, eumque grauissimis offensum mortalium flagitijs placidum iis ipsis ac beneuolum reddat. Digna omnino sunt hæc præstantia vestra & valore, qui quidem est supra æstimationem om-

Iob. 28.
27.

nem. Cui sanè non adæquabitur aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri. Excelsa & eminentia non memorabuntur in comparatione eius. Non adæquabitur ei Topazius de Æthiopia, neque tincturæ mundissimæ componetur. non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indiæ coloribus ne lapidi sardonýcho pretiosissimo, vel saphiro. Tanti scilicet sunt hi odores, vt nihil cum earum pretio æquandum videatur, hæ inquam aspirationes sacræ & orationes, quæ (vt ad odorem redeam) fragrantia sua, longè omnia latèque complent, vt iis illud de Canticis non ineptè accommodari queat. Emissiones vestræ, paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus cipri cum nardo, nardus &

Versu
15.Cant.
4.13.

crocus.

crocus. O felicem illum cuius diuini amoris igne succensus animus, hasce continenter emittit aspirationes & cælestes vapores: felicem inquam atque ad eò felicissimū qui super arca cordis ex voluntatis thuribulo, odoramenta hæc Deo ministrat: quorum ^{Cant. 4.} _{10.} quidem odore super omnia aromata fieri id non potest, quin ab eo cumulatè (quando ei sunt acceptissima) impetrat vniuersa referatque etiam supra spem & vota sua.

CAPVT III.

Quinta causa cur vocentur aspirationes.

TRADUNT artis medicæ periti, naturam, id est Deum Opt. Max. eius auctorem, cordi tribuisse (quòd immenso quodam caloris estu, quodammodo efferuescat (certam facultatem cientem, perpetuisque motionibus agitatem: qua quidem agitatione, tum aërem idoneum refrigerationi ad se rapit, tum à se excrementa fuliginis plena expellit. Constat autem huiusce facultatis exercitium, cordis & arteriarum pulsatione, quæ duplici perficitur motu; diastole quidè, qua sese arteria diffundit vt aërem attrahat; systole verò, qua se contrahit, & in se ipsa con-

confidet, vt noxia extrudat. Sed quia cor
 ingenti calore tamquam flamma exarde-
 scens, non satis poterat aptè, sola arteria-
 rum pulsatione subsistere & conseruari, ma-
 iore que aliquo adminiculo, refrigeratione-
 que indigebat; idcirco natura illi admirabili
 sollertia flabellū prouidit, quod quidem ijs
 in animalibus, quæ sanguine multo & calo-
 re æstuant, sunt pulmones; in cæteris porro
 frigidioribus atque exanguibus, cuiusmodi
 sunt pisces, branchiæ. Neque verò aut ab
 instituto alienum, aut iniucundum fuerit,
 quemadmodum illud ipsum quantaque ar-
 te perfecit natura paucis complecti. Cùm
 itaque ardoris quasi incendio cor flagrat, ne-
 que ei sua pulsatio & agitatio satis est, ad cõ-
 gruam refrigerationem, tum ipsum, pulmo-
 nes atque ipsam sentiendi vim premit, sti-
 mulat atque excitat ac necessitate quadam
 id perficit, vt mouendi vis diaphragma (La-
 tini septum vocant transuersum) & thora-
 cem, huicque annexos pulmones crebrò
 tollat, deprimatque. Vide mihi hîc naturæ
 admirabilem industriam, dum enim pulmo-
 nes attolluntur, in eos tamquam in follem
 spiritus adducitur, qui idem redditur &
 emittitur cùm deprimuntur, & concidunt
 in sese: prior motus vocatur inspiratio, po-
 sterior expiratio: priore quidem, frigidior
 hauritur aër, qui celerrimè intima quæque
 pene-

penetrat, iisque (præcipuè cordi) refrigerationis comoda subministrat: posteriore vero purgatur cor, ab eoque fumosa excrementa propelluntur: ex utroque autè motu conficitur integra respiratio, seu aspiratio, ita animantibus necessaria, ut sine ea vix momento subsistere possint, quin suffocentur. Omnino idem usu venit vitæ illi, quæ ut sola vera vita est, ita & dici debet: Illi inquam qua Deo & rectæ rationi viuitur: sine qua nulla est vita.

Quis non quotidie inuitus licet experitur quanta vis sit ignis illius quem progenitores nostri in sinum & intima quæque viscera iam inde ab ortu nostro iniecerunt? Ah quomodo quamque crudeliter depascitur & exedit ipsos artus, & penitissimos cordis recessus, nisi frigidioris auræ beneficio nimius eius ardor hebetetur? Quis non miretur ipsum Paulum quamquam vas electionis & Deo imprimis charum, sensisse tamen huius ignis, concupiscentiæ, inquam, impetum & ardorem: nec sensisse modò, sed & ipsum grauissimis hisce verbis questum esse. *Video aliam legem Rom. 7. in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Quid quæso est aliud hæc lex membrorum dissidens à lege mentis, quam ignis concupiscentiæ, qui sua vi hominem

B quò

Iob. 31.
12.

quò non vult abripit, nec patitur ire quò vult, agitque illum transuersum, & præcipientem in deuia & auia quæque, quasi quodam æstro percitum? & vt Iobi verbis vtar. Nonnè ignis est vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina? Sed temperat hunc ignem, eiusque ardorem mitigant frequentes ad Deum aspirationes, quibus mens nouum quasi ad se trahit aërem, & rorem gratiæ cælestis. Itaque quod respiratio corpori & cordi, multo id ipsæ excellentiùs præstant animo.

Atque vt à B. Paulo non longiùs abeamus, quid ab eo factum quando se vehementiùs acriusque hoc igne interiùs torreri & torqueri sensit? An non respirat, aspirat, orat denique vt nouum hauriat spiritum? *Propter quod ter Dominum rogavi* (ita enim loquitur) *vt auferetur à me*: noxius scilicet hic ardor, quem hoc loco stimulum carnis appellat. Ternario autem numero significatur phrasi Hebræa multa oratio, quæ quidem ab Apostolo tot & tam grauium negotiorum multitudine obruto, atque in totius orbis salutem die nocteque grauitèr incumbente commodiùs fieri non potuit, quàm iaculatorijs hisce orationibus iteratis, & frequenti aspiratione ad Deum.

Iam verò quis adolescentes Hebræos in Babylonicam illam fornacem inaudito crudelita-

delitatis & immanitatis exemplo coniectos, illam inquam vnde effundebatur & erumpebat flamma nouem & quadraginta cubitis, illæsos seruauit? Quis excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, vt ignis eos omnino non tangeret, nec quidquam molestiæ inferret? Nonne oratio? Nonne frequens ad Deum aspiratio: Omnino ita res habet: non alia ferè suppetit ratio, interiorem medullarum ardorem si non restinguendi, saltem refrigerandi, quàm frigidioris aëris immisione, qui frequēti aspiratione & oratione haustus, & in vitali admissus, vim ignis nobis innati ita cohibet, ne grauem perniciem afferre possit. *Os meum aperui* (canit cælestis vates) *& attraxi spiritum:* cum sentirem (inquā) me ab interiore æstu tantum non suffocari, & tanto malo medicinam quærerem, mihi in mentem venit os aperire, & orare. Aperui itaque os, felici sanè exitu, attraxi namque spiritum, hausi puriorem aërem, quo mentis ardor, qui mihi antea incendium minabatur, ferè ex toto sese remisit.

Atque ex his intelligitur quamobrem sit inditum breuioribus hisce orationibus nomen aspirationum. Conficitur item frequentissimum earum vsum esse oportere nec rariorem, quā respirationis. Quemadmodum igitur in singula momenta respiramus, no-

Daniel
3.56.Ps. 118.
131.

uumque per asperam arteriam spiritum exci-
pimus, ne cor à nimio æstu suffocetur; ita
ad temperandum interioris ignis ardorem;
& concupiscentiæ feruorem compescendum
ne comedat speciosa deserti, & succendat
omnia ligna regionis: hoc est ne animi virtu-
tibus exitium ferat, per familiaris & conti-
nuus sit oportet harum aspirationum vsus, vt
non immeritò scripserit Gregorius cogno-
mento Theologus, non tam sæpe debere
nos respirare, quàm Dei meminisse; sed de
hoc aliàs.

Ioel 1.
19.

In r. o-
ratione
Theo-
logica.

Interim sibi quisque dictū putet illud Da-
uidis, *dilata os tuum & implebo illud*. Noli mæ-
rere fili, noli queri quati non sit resina in
Galaad, & consiliarius non sit tibi. Insolens
fortè aliquis tentationis ignis venas popula-
tur, nec requiem vllam indulget, oppressusq;
gemis sub pondere variorum dolorum, &
arumnarum: en tibi in promptu remedium:
dilata os tuum & implebo illud, tantum a-
peri fauces. Quid hoc facilius? respira. Quid
magis in tua potestate? ora, pateat aditus ad
viscera tua, ne dubita, complebo illa rore
cælesti, aëre salutari, aqua hausta de fontibus
Saluatoris, cuius vel solo conspectu
flamma omnis quamlibet accensa opprimi-
tur, momentoque extinguitur.

Esaiæ
11.3.

CAPVT IV.

Earum materia.

QVÆ huic orandi modo subiecta est materia, latissimè patet. Quid enim in vlla orbis parte existit vel tam abditum, vel tam positum extra hominum conspectum, quod non is in finem sibi præstitutum adhibeat? complectere animo & cogitatione substantias, accidentia creata, increata, visibilia & inuisibilia, cælestia terrestriaque vniuersa; perspicies sanè hæc eadem ambitu suo comprehendere, atque in iis commentandis occupari, orationes iaculatorias: Neque verò potuerunt angustia & flamma Babylonicæ fornacis, non vincula quibus erant colligati, Sidrach, Daniel 3.21. Misach, & Abdenago continere eos, quin liberè solutoque animo totum orbem percurrerent, & ad Dei laudes secum celebrandas creata omnia, breuibus hisce aspirationibus prouocarent. Idem passim fecitasse Dauidem in suis Psalmis, omnibus est notum. Neque verò vniuersæ solùm creaturæ ijs substernuntur tamquam materia, verùm complectuntur etiam eas actiones interiores, quibus Diuina maiestas religiosè coli potest: quandoquidem sunt actiones

nes religionis; quemadmodum etiam oratio. Multo autem sese fundunt latius quam virtus religionis, cum ad omnia omnino virtutum exercitia extendantur, fidei scilicet, spei, charitatis, obedientiae, poenitentiae ac humilitatis maximè. Et vt de ea re aliquid dicamus sigillatim, lubet partim virtutem omnem, referendo illam, prius ad Deum & Christum Dominum, deinceps ad cuiusque proximum: tum ad seipsum, (non loquimur autem de hisce virtutibus ita presè vt Theologi, sed pingui vt aiunt Minerua) ex qua partitione infinita propemodum oritur, huiusmodi orationum varietas. Si ad Deum animum conuertas, occurret eius infinita & inexhausta in te bonitas, cōtinuis testata officijs & beneficiis, tum creationis, & conseruationis, tum adoptionis in filium, redemptionis & cæterorum: prorumpesque in illud Davidis, *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* occurret eius interminata potentia, sapientia, iustitia, fortitudo, aliaque sexcenta, quibus diuina illa natura, numeris omnibus absolutissima efficitur; quippe quæ nihil ab ea perfectionis abesse patiantur: ne te continebis quin exclames cum Hieremia: Fortissime, magne, & potens; Dominus exercituum nomen tibi. Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu. & cum sancto Iobo. Si fortitudo quæritur, robustif-

Psal. 15.

12.

c. 32. 19.

c. 9. 19.

buffissimus es, apud te est fortitudo & sapientia. Adducis consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem, baltheum regum dissolis, & præcingis fune renes eorum. Dignè te inuenire non possum, magnus es fortitudine, & iudicio, & iustitia, & enarrari non potes. Hæc afferuntur tantum gratia exempli, thesaurus enim inferius subijciendus multo plura suggereret.

Si à Deo Opt. Max. ad Christum Dominum transire voles, illico sese offeret immensus ille amor, quo nos improbos licet, facinorosos, & mortis æternæ reos profectus est, amor ille inquam, qui (vt est apud Apostolum) supereminet omni scientiæ, etiam beatarum mentium, vt visum sacris Interpretibus; adeoque est immensus, vt omnium omnino rerum creatarum cognitionem fugiat, vniq̃ue Deo referuetur: Quantus hic supplicanti sese aperit campus ad liberè quoquouersum excurrendum; in mentis aspirationes omnis generis, aliàs agendo gratias pro collatis in se donis, aliàs offerendo quidquid est & valet in obsequium tam munifici patris. Paratum cor meum Deus (inquebat Dauid) paratum cor meum; Idem mi Domine repeto quia æquè paratus sum in aduersa atque in prospera. Nihil mea interest quid de me fiat, sanusne sim an æger, inops an diues, vi-

uamne an moriar nil moror; id mihi tantum tribue, vt tuus sim, tibi viuam: da vt sanctissima voluntas tua in omni vita mea semper compleatur; quod superest, paratum cor meum Deus, paratum cor meum.

Aliàs agnoscat ingenuè auctorem se, tum turpissimæ, tum atrocissimæ necis Christi Seruatoris. Verè languores nostros tulisti, ô bone Iesu, & dolores nostros ipse portasti, & nos putauimus te quasi leprosum & percussum à Deo & humiliatum: tu autem vulneratus es propter iniquitates nostras, attritus es propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super te; & liuore tuo sanati sumus, omnes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam declinavit, & posuit Dominus in te iniquitatem omnium nostrum, quid plura? doleat aliàs de peccatis, illaque suis momentis æstimando, supplicibus votis diuinam efflagitet gratiam, dicatque; Pater peccaui in cælum & coram te: sanguinem testamenti quo sum sanctificatus, pollutum duxi; Spiritui gratiæ contumeliam feci. Rursus crucifixi te filium Dei, & ostentui habui, & conculcaui. Iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenarijs tuis.

Hebr.
10. 29.
Hebr.
6. 6.

Et quoniam non est satis angi de præteri-

teritis, at necesse est etiam vitæ deinceps
 meliùs gerendæ constans propositum, vt
 se vero senserit germanoque superioris vi-
 tæ dolore percussus, tum in hæc erum-
 pat aut similia verba. Sufficit præteritum
 tempus ad voluntatem gentium consum-
 mandam, mihi qui ambulavi in luxuriis,
 desideriiis, vinolentiis, comestationibus,
 potationibus. Quæ conuentio Christi ad
 Belial? quæ participatio iustitiæ cum ini-
 quitate? aut quæ societas luci ad tene-
 bras? Abieci opera tenebrarum & indui
 arma lucis. Expoliaui me tunica mea (ve-
 tere & squallida peccatorum) quomodo
 induar illa? laui pedes meos, quomodo in-
 quinabo illos? sed non capiunt angustia
 pectoris nostri, omnem quæ hic latet af-
 fectuum & aspirationum varietatem, nec
 modò animus est nisi præcipuas delibare.

1. Petri

4.3.

2. Cor.

6.15.

Rom.

13.22.

Cant. 5.

3.

B 5

CAPVT

CAPUT V.

Prosecutio superioris capitis.

NE nimius diuinæ lucis fulgor cuiquam perstringat oculorū aciem; à Deo, Christoque saluatore, descendat Asceta ad proximum, videatque totum mundum in ligno positum, quærere omnes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi, in eo nihil aliud reperiri præter concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum & superbiam vitæ; cõtempletur otiosè Dei leges pessundari, & (vt loquitur Spiritus sanctus) dissipari, nec eas pluris haberi, quàm si à quopiã idolo vita & sensu carente, & nõ à Deo viuo & vero essent profectæ. Neque verò insaniam hanc & amētiam vulgi tantum esse, pauperumq; & plebeorū, qui ignorant viam Domini, iudicium Dei sui: sed esse etiã optimatum, qui cognouerunt viam Domini, iudicium Dei sui; ecce etenim hi magis simul confregerunt iugum, ruperunt vincula, & dixerunt nõ seruiemus.

O quanta hinc seges piarum aspirationum ad Deum! dum hinc quidẽ illum videt proteri, flocci pendi, nihili fieri, idque à sceleratis, à terræ filijs, à vilibus hominibus; illinc verò tot perspicit mortales, quorum salus Christo tam magno stetit, sese turmatim præcipites in

1. Ioan.

5. 19.

Philipp.

2. 21.

1. Ioan.

2. 16.

Psal. 118.

118.

Ierem.

5. 45.

Ierem.

1. 20.

in infernum agere, qui quidem dilatauit animam suam & aperuit os suum absque vlllo termino, & descendunt (eheu) fortes & populus, & sublimes gloriosique ad eum. Exclama, ô quisquis hæc vides, cum Apostolo: Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum sit anathema, Maranatha. Exprobre zelum gloriæ Dei quo tabescis, dic cum Dauide: Exurge Deus, iudica causam tuam, memor esto improperiorum tuorum, eorum quæ ab insipiente sunt tota die. Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum, Vindica Domine sanguinem non seruorum tuorum, sed vnici tui qui effusus est.

Si tibi leniores affectus placent magis, & te miseret ærumnarum proximi, non desunt quos duces sequaris etiam in hac via; Inclama modò cum Ioële: Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hæreditarem tuam in opprobrium, vt dominantur eis non nationes sed dæmones. Modò cum Dauide, ne tradas bestijs animas confitentes tibi, & animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem. Quæ utilitas in sanguine eorum dum descendunt in corruptionem? Tandem si ipse mentem ad te reduces, non languebis otio, argumenti inopiâ, abundè id sanè suppedi-
tabunt tum miseriæ quas pateris, tum scelera, quibus te olim per summam impietatem obstrinxisti; & illæ quidè has tibi expriment
voces:

Isaie 5.
14.1. Cor.
16. 22.

Ps. 75. 22

c. 2. 17.

Psal. 73.
19.Psal. 9.
10.

Iob. 9. 21. Pf. 41. 3. Psalm. 119. 5. Iere. 9. 1. Thren. 4. 1. c. 3. 3. vers. 10. Ester 14. 16.

voces: Tædet animã meam vitæ meæ, quando veniam & apparebo ante faciẽ Dei? heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Ex his verò tantum animi dolorem capies, vt lacrymas includat mœror, exclamésque vehementer præeunte Hieremia, Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte non interfectos filiaẽ populi mei, sed meipsum, spirituali vita defunctum? conferes luges extremam præsentis temporis miseriam, cum vitæ anteaactæ felicitate. O filia Sion (inquies) quondam inclite, & amictæ auro primo, quomodo? quomodo reputatus es in vasa testea, opus manuum figuli? Qui vescebaris voluptuosè, interiisti in vijs, qui nutriebaris in croceis, amplexatus es stercora: heu quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum.

Crescente porrò dolore, crescet item affectus, maledicesque cum Iob diei ortus tui, quo tam tetrum impietatis monstrum in lucem editum est. Maledices & nocti, qua dictum est, conceptus est homo. Iterabis dolenter iuxta ac frequenter illa eiusdem: Quare non in vulua mortuus sum? egressus ex utero non statim perij. Quare exceptus genibus, cur lactatus vberibus?

Sed

Sed cur saltem non sum illico ab ortu ex hac hominum frequentia sublatus? cur non in solitudinem vsquam collocatus? cur mihi hominis omnino aspiciendi potestas data est? degeneraui, fateor, ab hominum natura, in feritatem belluinam: æquum igitur est ^{Dan. 4.} vt eijciar ab hominibus, vt cor meum ab ^{22. v} humano commutetur, corque feræ detur mihi, & cum bestijs ferisq; sit habitatio mea; denique vt fœnum tamquam bos comedam, & rore cæli infundar, septemque tempora mutantur super me, donec capilli mei in similitudinem aquilarum crescant, & ungues mei quasi auium.

Quid? dispeream si non belluisipsis longè sum deterior, cognouit namque bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, ego autem boue stupidior, asino stolidior ^{Isa. 1. 3.} Dominum meum nec cognoui, nec intellexi: Nonne miluus in cælo cognouit tempus suum: turtur & hirundo, & ciconia ^{Iere. 8.} custodierunt tempus aduentus sui? ego autem ^{7.} non cognoui iudicium Domini. Et quoniam te ipse detestaberis tamquam pannum menstruatæ, nec verò ferre te poteris, atque nisi diuina esset lege sancitum, nemo vt manus sibi afferat; discerperes & dilacerares in mille partes te immanè parricidam, qui Deo tuo necem intulisti: ideo inclamabis montes, vt cadât super te, & colles, vt
ope-

operiant te; mortemq; frequentibus accerfes
votis, vt te de medio tollat, qui vita ipsa es &
lucē longē indignissimus. Propter quid (in-
quies) irritauit impius Deum? peream, itaq;
peream ego, quoniam ad amaritudinē con-
citauit Deum meum; Omnino nulla æstima-
bis supplicia æquare vñquam posse, atro-
citatē, & cumulum flagitiorum tuorum.
Ignis, crux, (ita tu instar sanctissimi, & igni-
tissimi Ignatij quamquam in dissimili causa)
bestiæ, contractio ossium, membrorum di-
uisio, totius corporis contritio, & vniuersa
tormenta diaboli in me veniant.

Sed quoniam ita non expedit tristitiæ la-
xare habenas, vt ea te transuersum abripiat,
nō inutile fuerit, respirare non nihil, animū-
que abiectum erigere in spem diuinæ mise-
rationis & bonitatis. Quamquam igitur pec-
casti (ita te ipse compellabis) super numerū
arenæ maris, & multiplicatæ sint iniquitates
tuæ, & non sis dignus videre altitudinē cæli
præ multitudine iniquitatum tuarum, ne de-
speres; flecte cum Manasse genua cordis. dic:

*Peccauit Domine, peccauit Domine, & iniquitates
meas agnosco. Quare peto rogans te, remitte mihi
Domine, remitte mihi, & ne simul perdas me cum
iniquitatibus meis, neque in æternum iratus reserues
mala mihi. Quia tu es Deus, Deus inquam peni-
tentium. Ostende in me omnem bonitatem tuam,
indignum salua secundum magnam misericordiam
tuam*

In ora-
tione
Manasse
regis
post 2.
paralip.

tuam, & laudabo te semper omnibus diebus vite meae.

Si te breuiores aspirationes afficiunt magis, en tibi eas ex propheticis libris. Dele Domine vt nubem iniquitates meas, & quasi nebulam peccata mea. Erue animam meam ne pereat, projice post tergum tuum omnia peccata mea. Miserere mei, & depone iniquitates meas, & projice in profundum maris omnia peccata mea: ô fons patens domui Dauid, & habitantibus Ierusalem in ablu-tionem peccatoris & menstruata: amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Accipe & has pauculas ex nouo testamento. Domine si vis potes me mundare. O Christe emunda conscientiam meam ab operibus mortuis ad seruiendum tibi Deo viuenti. O primogenite mortuorum & princeps regum terrae dilige me, & laua me à peccatis meis in sanguine tuo.

Isa. 44.
22.

Isa. 38.
17.

Zachar.
13.1.

Pf. 50.4.

Matth.
8.2.

Hebr. 9.
14.

Apoc.
1.7.

Atque vt hæ oratiunculae exhibeant reipsa quod nomine promittunt, & tamquam iacula forti brachio intorta, ferantur recta in aduersum scopum, atque à Deo impetrent quod petunt, nec incassum fusae sint, optimum erit caelum, terramque contestari te solam nixum diuina bonitate, nullisque tuis confisum meritis rem tam arduam postulare. Habes quem sequaris Danielelem huius rei auctorem. *Inclinaui (inquit) Deus meus* c. 9. 18.

an-

aurem tuam & audi: neque enim in iustificationibus nostris prosterno preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine, placare Domine, attende, fac, ne moreris propter teipsum

Psal. 24. Deus meus. Habes & Dauidem illo priorem:

11.

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum est enim propter gloriam Domine nominis tui libera me, & propitius esto peccatis meis

Psal. 78. 9. propter nomen tuum.

Ex his videre licet quàm pateat latè aspirationum materia: quocumque enim te veritas, siue ad Deum, siue ad proximum, siue ad teipsum, seu libeat magis orbes cælestes, & quidquid horum ambitu continetur animo perlustrare, aliud occurrit nihil quàm cælestis huiusce flammæ pabulum, & fomes: Baruch quidem dum mentis defigit oculos in vastissimam huiusce mundi molem, eamque vniuersam in ditione esse ac potestate Dei considerat, admirabundus ita exclamat. *O Israel quàm magna est domus Domini, & quàm ingens locus possessionis eius! Magnus est & non habet finem, excelsus, & immensus; sed æquè immensus (absit verbo inuidia) est harum aspirationum dominatus, par imperium: ijdem termini finésque potestatis. Etenim per eas conficit mira celeritate humana mens quidquid spatij est à centro terræ ad vsque conuexum cæli supremi, vbi demum summa cum tranquillitate,*

pro-

c. 3. 24.

procùlque ab omni perturbatione inter dulces amplexus & suauia oscula sponsi conquiescit. Itaque verendum non est, ne desit hisce orationibus materia. Quàm latè patet orbis, tam latè patet earum argumentum. Atque vtinam ei non desimus nos ipsi: vtinam quouis momento emicet ex nostro pectore si minùs flamma, at certè scintillula aliqua salutaris huiusce ignis, vt & ipsi dicere possimus. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Psalm. 38.
4.

Neque verò ea solùm quæ sunt subsistuntque, hisce orationibus considerata obijciuntur, verùm etiam quæ non sunt, nec aliud habent esse, quàm non esse, cuius generis sunt tum priuationes tum negationes, quas quemadmodum diuinus Intellectus infinita sua notitia complectitur, & comprehendit. Sic etiam breuiiores hæ preces vim in illas suam exerunt atque exercent. Quæ quidem res nec obscura est nec ignota. Quàm enim frequenter prorumpit Dauid in Dei laudes, quòd tum à sibi infestissimis hostibus, tum à variis periculis, quibus vita eius perpetuò circumsepta erat, etiam cælestibus portentis, sit ab illo liberatus.

Viuat Dominus (inquit) & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meæ. Deus qui

C

das

Pfal. 17. 47. *das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis. Be-*

Pfal. 65. 8 *nedicite gentes Deum nostrum, & auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam, & non dedit commoueri pedes meos. Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui redimit de interitu vitæ tuam. Benedictus Dominus qui non dedit nos in capti-*

Pfal. 102. 1.

onem dentibus eorum? Nimirum non tradi in manus hostium, mortem, interitū, & si quæ sunt generis eiusdem, quæ hîc grato commemorat animo, annumeranda negationibus quis non videt? An verò non existunt peccata innumera (quorum natura priuatione honestatis continetur, quam quidem inesse oporteret humanæ actioni) in quæ Dei miseratione freti non labimur? Verùm quàm portentosa scelera, quàm fœda flagitia, quàm inauditæ existunt turpitudinum libidines, quibus (quæ Dei in nos est bonitas) non implicamur, aut commaculamur, nullum est enim peccatum (Augustino teste) quod facit homo quin idem faceret alter homo, nisi teneretur à te ô Deus, à quo factus est homo.

*Quod si ij simus qui esse debemus, non sic abibunt hæc sine actione gratiarum: Grati-
as tibi ago Deus meus (liceat vsurpare superbi Pharisæi orationem quamquam longè
dispa-*

Lucæ 11. 13.

dispari sensu) quòd non sum sicut plerique
 hominum, raptores, iniusti, adulteri. Sed tu
 ô Domine, non manus nostra excelsa, fecit
 hæc omnia: Absque te onocrotalus, & eri-
 cius & ibis & coruus habitassent in me. Abs-
 que te ortæ essent in domo mea spinæ & vr-
 ticæ & paliurus in munitionibus meis. Abs-
 que te fuissẽm cubile draconum, & pascua
 struthionum: hoc est omnis generis vitia, li-
 bidinẽsque sedem in me suam fixissent. Dic
 insuper cum Augustino, gratiæ tuæ deputo
 Domine Deus, & quæcumque nõ feci mala,
 & sicut in multa peccata decidi, sic in multo
 plura nisi me cõseruasses cecidissẽm. D. qui
 dẽ Franciscum solitum dicere accepimus, se
 sibi facinorosissimum omnium sceleratissi-
 mũmque videri, non quòd re talis esset, sed
 quòd talis suo quidem iudicio futurus fuif-
 set, nisi eum gratiæ suæ præsidio diuina be-
 nignitas confirmasset. Idem etiam, grato re-
 colebat animo peccata ea, quibus se olim
 non obstrinxerat: & cùm passim haberetur
 sanctus. Nolite (inquit) laudare vt securum:
 (verba sunt sancti Bonauenturæ) filios & fi-
 lias adhuc habere possẽm: nemo laudandus,
 cuius incertus est exitus. Difficile est eloqui
 quàm Deum iucundẽ afficiant aspirationes
 hæ ex germano humilitatis spiritu profectæ:
 Deum, inquam, qui humilia respicit, & alta
 à longè cognoscit, qui humiles exalrat, su-

Deuter.

32.27.

Isa 34.

11.

1. 2. cõf.

c.7.

S. Bona.

c 6. vi-

tæ.

Psalm.

11. 6.

Matth.

23. 12.

Iac. 4. 6. perbos humiliat; qui resistit superbis, qui humilibus dat gratiam.

C A P V T VI.

Quanam è suprà memoratis frequentius oranti adhibenda, & de oratione dominica.

CVM harum aspirationum nullis circumscripta terminis materia propemodum sit infinita, neque verò possit in ea vniuersa consideranda pia mens occupari; nobis ex hac infinitate deligenda ea videtur potissimum, quæ assidua exercitatione redita familiaris, vberiore etiam fructum spiritualem afferre posse videatur. Ac Tertullianus grauis imprimis auctor commēdat admodum orationem dominicam, tum ab auctore Christo Domino, qui discipulis noui testamenti nouam orationis formam determinauit, vt in hac quoque specie (sic enim loquitur) nouum vinum, nouis vtribus recondederetur, & noua plagula nouo assueretur vestimento.]

I. de oratione c. 1.

Deinde à breuitate, quantum enim substringitur verbis (verba sunt Tertulliani) tantum diffunditur sensibus: neque enim tantum propria orationis complexa est, veneratio-

rationem Dei aut hominis petitionem, sed omnem penè sermonem Domini, omnem commemorationem disciplinæ, vt reuera in oratione breuiarium totius euangelij comprehendatur.]

Ac postquam subiecit singularum huiusce orationis petitionum explanationem, ita in eius laudem exclamat. Compendijs verborum paucorum quot attinguntur edicta Prophetarum, Euangeliorum, Apostolorum, sermones Domini, parabolæ, exempla, præcepta? quot simul expunguntur officia Dei, honor in patre, fides, testimonium in nomine, oblatio obsequij in voluntate, commemoratio spei in regno, petitio vitæ in pane, exomologesis debitorum in deprecatione, sollicitudo tentationum in postulatione tutelæ. Quid mirum? Deus solus docere potuit, vt se vellet orari.]

Idem alibi eam vocat legitimam orationem, quòd sit ex omnibus maximè consentanea legibus, & iuri & placito diuino. In eandem sententiam sanctus Cyprianus dum Tertulliani magistri sui vestigijs insistit: Postquã enim ostendit veros adoratores adorare debere patrem in spiritu & veritate, atque oratione dominica id abundè effici; hæc subdit. Quæ enim esse potest magis spiritalis oratio, quàm quæ verè à Christo nobis data est, à quo nobis & Sp. Sãctus missus est?

De fuga
in per-
secutio-
ne c. 2.

l. de o-
ratione
Domi-
nica.

Ioan. 4.
23.

C 3

Quæ

Quæ vera magis apud patrem precatio, quam quæ à Filio qui est veritas, de eius ore prolata est?]

Quisquis itaque huic tam salutari exercitationi frequenter ad Deum aspirandi assuescere volet, id faciat licebit vna aliqua orationis dominicæ, petitione, enixeque rogabit; modò vt diuina bonitas ab omni omnino creatura agnoscat, colatur, diligaturque; in cælum vibrato hoc spiritali iaculo, sanctificetur nomen tuum: modò se planè diuinæ subijciet voluntati, ad omnes omnino æquo animo ferendos casus, vt illi visum erit, diceretque non primoribus tantùm labris, sed ex animo: Fiat ò Domine voluntas tua sicut in cælo & in terra. Eodem se habebit modo in cæterarum petitionum vsu, aliàs hac, aliàs illà ad Deum aspirando.

Quanta autem sit dominicæ præcationis vis & dignitas, vel ex hoc patet, quod certum sit & exploratum, longè nos Deo fore acceptiores, si eius verbis potius, quam si ex sensu nostro spiritûque oremus. An non faciliores æternus Pater vnici filii, sibi que deuotissimi precatiori, aures præbebit quam nostræ? Ab ipso ordinata (iterum Tertullianus) religio orationis, & de spiritu ipsius iam tunc cum ex ore diuino ferretur animata, suo priuilegio ascendit in cælum, commendans patri quæ filius docuit.]

Ne

Ne dubita: humi tua non reper oratio,
 alata est pennis Christi, atque viuifico eius
 spiritu habitúque animata, cùm eam ore suo
 sacrosancto pronuntiauit. Itaque fieri ne-
 quit quin volatu transcendat omnia, sese
 que det in conspectum Dei. Audiet ille vo-
 cem innocentissimi & sibi obsequentissimi
 Iacob: non se continebunt paterna visce-
 ra, quin te sinu suo confortum amicè ample-
 xetur, paternaque benedictione ditatum,
 & primogeniti iure donatum, auctumque
 dimittat.

Gen. 27.
22.

Omnino respiciet in faciem & in oratio-
 nem Christi sui, qui modò ad dexteram ma-
 iestatis sedet in excelsis, quando illù in die-
 bus carnis suæ preces, supplicationesque ad
 Deum, qui poterat saluum facere à morte,
 cum clamore valido & lacrymis offerentem,
 exaudiuit pro sua reuerentia. Hanc eandem
 cum Tertulliano rationem grauissimis hisce
 verbis inculcat Sanctus Cyprianus. Oremus
 fratres dilectissimi sicut magister Deus do-
 cuit. Amica & familiaris oratio est Deum de
 suo rogare, ad aures eius ascendere Christi
 oratione. Agnoscat pater Filij sui verba cùm
 precem facimus: qui habitat intus in pecto-
 re, ipse sit & in voce. Et cùm ipsum habeamus
 apud patrem aduocatù pro peccatis nostris,
 quando peccatores pro delictis nostris peti-
 mus, aduocati nostri verba promamus. Nam

Psal. 83.
10.Hebr. 1.
3.Hebr. 5.
7.1. de o-
ratione.1. Ioan.
16.

cùm dicat, quia quodcumque petierimus à patre in nomine eius dabit nobis, quanto efficacius impetramus quod petimus in Christi nomine, si petamus ipsius oratione?]

Homi-
lia 21.

His accedat Sanctus Cæsarius id ipsum confirmans, qui & suadet omni orationi præmittendam orationem dominicam: quia sine dubio (inquit) libenter eam orationem exaudit, qui ipse pro ineffabili sua benignitate instituit. Nec videtur omittendum quod à S. Thoma reliquoq; Theologorum cœtu traditur, dominicæ orationis recitatione venialia dimitti, quod quanti sit, satis per se constat.

C A P V T VII.

Frequentanda his precatiunculis memoria peccatorum.

SVADENT vitæ spiritualis duces ac magistri vt numquã ponat homo memoriam peccatorum, sed ea semper oculis, atque animo subijciat, vt iugi eorum recordatione sese animus demittat, atque humiliet sub potenti manu Dei; idque sub orationis tempus præstandum maximè. Neque verò obscurum est in ea re Dauidis factum, qui quam dubitare nõ posset veniam sibi indulgam, neque se adulterij amplius reum teneri, quan-

quandoquidem id prophético oraculo didicerat, audieratque à Nathan Dei vices agente, Dominum transtulisse peccatū suum: non abiecit tamen ob id omnem recordationem sui criminis, cuius rei testis est vel hæc eius oratio: *Quoniam iniquitatem meam* Psal. 50. *(inquit) ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper,* hoc est, coram me: quasi dicat non nocte, non die intermitto memorari scelera mea, continenterq; clamo: *Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.* Nec clamore contentus, magnā item Psal. 6. 7 *exteriùs profero significationem doloris: lauo per singulas noctes lectum meum, & lachrymis meis stratum meum irrigo.*

Præclare sanè describit Sapiens, quale sibi vir iustus proponat orandi argumentum. *Sapiens (inquit) cor suum tradet ad vigilandum diluculò ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur.* At si sunt deleta? nihil interest. Pro delictis suis deprecabitur vt perfectiùs adhuc deleantur: neque enim nescius est nequaquam simplici & qualicumque ad Deum conuersione consequi peccatorem perfectam suorū criminum remissionem & curationem. Nouit item, ijs etiam dimissis nonnullas adhuc purgandas, curandasque reliquias superesse; ideo pro delictis suis deprecabitur, eò maximè quòd

C 5 igno-

ignoret adhuc ne ijs ipsis teneatur irretitus, quamquam ea sapius sacra exomologesi & sacramentali cōfessione sit conatus expiare.

Ecclef.
9.1.

Quis enim scire potest odiōne an amore dignus sit? An non omnia in futurū seruantur incerta? An non sunt iusti & sapientes, quorum opera in manu Dei? Ibi abdita, occultaq; & illi soli cognita: Ibi omnibus ignota etiam illi à quo profecta sunt? An non potest meritò quilibet quantumuis sanctus,

6.9.21.

queri cum Iobo. *Etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tadebit me vita mea.*

Quocirca quantumlibet iustus, sapientem tamen is audiet, in oratione pro delictis suis deprecabitur.

Neque enim tā est rudis sacrarum litterarū & ignarus, ut id nesciat quod ab illo ipso sapiente monemur. De propitiato (inquit)

Eccli. 5.
5.

peccato noli esse sine metu: aut ut habet alia lectio, de propitiato peccatorum. Metue, inquam, periculum relapsus; & ne sint tua nouissima peiora prioribus. Metue etiam atque etiam ne tibi contingat illud veri prouerbij.

Matth.
12.45.

Canis reuersus ad vomitum, & sus lota involutabro luti: Metue quòd ne pristinam gratiam redditā, nec peccatum cōdonatum esse, certum tibi sit, & exploratum. Metue denique (si non ista sufficiunt) quoniam etiam remissione impetrata, digna pœnitentiæ opera sunt, cum timore & tremore peragenda,

2. Petri
2.22.

da, quò temporalia supplicia, debitamque vindictam relaxatis etiam peccatorum vinculis effugias.

Num tibi fortè metus causæ defunt? An non meritissimò potius ob hæc, & si quæ sunt generis eiusdem, iustus in oratione pro delictis suis deprecabitur? Mirro quod quãtauis sit iustitia præditus, potest sese Deo sistere, tamquam etiamnum configuratum prioribus ignorantia suæ desiderijs tâquam immundum, menstruatumque. Ex se enim certè est talis, idemque permanisset in omnè æternitatem, nisi singulari Dei bonitate ablutus esset, sanctificatus esset, iustificatus esset in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri. Ipse, ipse est qui delet iniquitates nostras propter se, & peccatorum nostrorum non recordatur, quæ nec nos ipsi nec creata vis vlla conatu quantumlibet magno obliterare possit; perditio tua Israel (sic Deus ad Hebræos) tantummodo in me os alienæ, id est adulterium (vt ait Sapiens) sed omne peccatum: in quàm qui sit prolapsus, nisi Deo manum dante, & adiuuante liberatur nemo. Iniquitates suæ (teste eodem) capiunt impium & funibus peccatorum suorum constingitur itaque implicatur vt ab iis se expedire nisi diuina gratia nullo modo possit. Peccata quidem Nodus sunt Gordius
atque

1. Petri
1.14.

1 Cor.
6.11.

Isa. 43.
25.

Osee 13.
9.

Prou. 5.
22.

atque adeò Hercules, id est à quolibet præterquam à Deo indissolubilis.

Ex his intelligitur quàm meritò commendari Sapiens viro iusto, vt in oratione pro delictis suis deprecetur. Neque verò afferas te olim accuratam instituisse superioris vitæ vniuersæ generalem confessionem, & aliquot egisse dies in fletu, planctu & lachrymis: adesseque modò respirandi tempus, neque gemendum semper sub onere grauique sarcina peccatorum: ac sacrificium spiritus contribulati, cordisque contriti & humiliati, commutandum tandem in sacrificium laudis & gratiarum actionis, cantandum deinceps canticum nouum, ob equum & ascensorem proiectos in mare, ob peccatum & dæmonem superatos. Horridam rigentemque transisse iam hiemem, imbremque abiisse & recessisse peccatorum; flores gratiæ apparuisse in terra tua, vineasque omni virtutum genere florentes dedisse odorem. Quocirca surgendum è puluere, detergendas lacrymas, pœnitentiæ opera, laborem & squallorem procul abijcienda, ad oscula properandum & amplexus sponsi.

Sed audi quisquis es tu, quem tædet lugere diutiùs, cuique molestum est tãto tempore iacere ad pedes, animumque distingere recordatione peccatorum, audi inquam quid super ea re D. Bernardus. Minimè sibi

(in-

Psal. 50.
19.

Exodi
15.

Cant. 2.
11.

Serm. 3.
in Cant.

(inquit) arroget mihi similis anima onerata peccatis, suæque adhuc carnis obnoxia passionibus, quæ suauitatem spiritus necdum senserit, internorum ignara, atque inexperta penitus gaudiorum, non audeat talis anima dicere cum sponsa. Osculetur me osculo oris sui. ostendo tamen ei, quæ huiusmodi est, locum in salutari sibi congruentem. Non temere assurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad pedes seuerissimi Domini mecum pauida iaceat, & cum publicano terram tremens, non cælum aspiciat, ne confusa in luminaribus cæli, facies assueta tenebris opprimatur à gloria, atque insolitis reuerberata splendoribus maiestatis, densioris rursus cæcitate caliginis obuoluatur.]

Cant.
1.7.

Hæc quidem suadet D. Bernardus diuino si quis alius afflatus spiritu, quæ ut persuadeat, pergat proponere quo fructu & emolumento ea fiant. Non tibi (inquit) ille locus, ò quæcumque es talis anima, non tibi ille locus vilis aut despicibilis videatur, ubi sancta peccatrix peccata deposuit, induit sanctitatē. Ibi Æthiopissa mutauit pellem, & in nouum restituta candorem, iam tunc fiducialiter, veraciterque, respondebat exprobrantibus sibi verbum. Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem.]

Cant. x.
5.

Paulò post impudentem vocat animam illam, quæ Christi relictis pedibus (quibus

ac-

accidere debet misera, vt desinat esse misera, quos amplecti, quos placare osculis, quos rigare debet lacrymis) audet tamen ad oris osculum præpostero sanè ordine conuolare. Longus (inquit) saltus & arduus est de pede ad os, sed nec accessus conueniens. Quid enim? Recenti adhuc respersus puluere ora sacra continges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præsentaris?]

I nunc & præpropere præposteróque volatu festina ad os sponsi, da te exercendis actionibus excellentioribus, & sublimioribus diuini amoris. Faceffant lacrymæ indices doloris, nil tibi sit ampliùs cum ieiunio, fletu & planctu. Apage memoria vitæ prioris turpis, fædæ & flagitiosæ; sponsi pedes deserere, quos certè quidem D. Bernardus vult te amplecti, nec antea suffusum pudore & mærore vultum sustollere, quàm & ipse audias cum beata Magdalena. Dimittuntur tibi peccata tua: quàm audias, Cōsurge, con- surge captiua filia Sion, conurge excutere de puluere. Quæ si vera sunt, vt sunt verissima, non alium profectò esse oportet terminum recordationis peccatorum & vitæ, quãdo quidem nemo dum viuit (rarissima paucolorum excipe priuilegia) certus sit de obtenta venia. Quotus quisque est, enim, cui audire datum sit illã Seruatoris orationem, dulciorem vtique super mel & fauum. Fili
dimit-

Lucæ 7.

Isa. 52.

dimittuntur tibi peccata tua? Paranda est itaque magna supellex aspirationum earum ad Deum, (vt varietate ipsa pellatur tedium) quibus mens lugendis peccatis exerceatur in omni vita, donec nostri misertus Deus manu porrecta nos subleuet ad sublimiorem orandi gradum, dicatque Amice, ascende superius. Et quoniam maioris est sanè momenti hæc doctrina quàm externa ipsa specie appareat eam sanctorum Patrum auctoritate & testimonio confirmare visum est.

Lucæ
14.10e

CAPUT VIII.

Quid à sanctis patribus traditum de superioris capituli doctrinâ.

PLÆRIQVE reperti sunt superioribus temporibus, Ioannis Gersonis æuo maximè (contra quos ipse neruose iuxta ac prudenter) qui cum minori ijs curæ esset spirituales esse quàm videri, ambulabant in magnis & in mirabilibus super se, obliuionemque accipientes purgationis veterum suorum delictorum, ita eorū memoriam obliterarāt atque si ijs numquam se commaculassent. Nulla amplius apud eos vigeabant exercitia viæ purgatiuæ: non recogitatio annorum in amaritudine animæ suæ, non pœnitentia

Ioan. 1.
epist. ad
quemdā
Fr. Car-
thuf.

Psalm.
130. 2.

Michea
1. 8.

tentia in cilicio & cinere, non plangens ventum draconum & luctus quasi struthionum, non contritio, non dolor de peccatis. Hæc tamquam se indigna & prima rudimenta relinquebant Tyronibus. Se autem B. Paulo adiungebant, & cum illo in tertium cælum conscendere nitentur. Aliud quidem nihil crepabant ipsi quàm Anagogias, deificationes, transformationes, metamorphoses in Deum, raptus, ecstasies, coniunctiones cum summo bono absque medij ullius interuentu. Subuersiones (ita enim loquebantur) in abyssali profundo, amores annihilantes & similia. Subdam pauca ex patribus, à quibus discat Asceta, quantum ipsi momenti in assidua ponant recordatione suorum cuiusque peccatorum, ad beatam vitam, virtutisque perfectionem consequendam.

1. 2. de
compū-
tatione
cordis
ad cal-
cem.

Tantum boni (inquit Chrysostomus) confert meminisse frequentius hominem peccati sui, vt etiam Paulum Apostolum videamus, ea quæ iam abolita fuerant & deleta, adducere tamen in medium, & cum culpam de presentibus non haberet; tamē quoniam recordationes peccatorum, & luctum, gemitumque sciebat animæ prodesse, etiam illa commemorat, quæ per ignorātiā commissa, gratia baptismi & confessio fidei aboleuerat. Oportet ergo recordari nos priora delicta,

licta, etiam ea pro quibus veniam consecuti sumus, ut intuentes quod ingentem modum debiti nobis remisit Deus, & amplius eum diligere possimus, & verecundiam, pudoremque concipere, atque ex his corde compungi: considerantes quod nisi miseratio illius nobis subuenisset, tantum illud peccatorum pondus sine dubio in imis nos inferni pœnis supplicij pressisset.]

Quid his potest euidentiùs adferri, imò quid validiùs ad ea confirmanda quæ supriùs disseruimus, cum velit Chrysoſtom. etiam peccata deleta frequenter in memoriam reduci, eiusque recordationis tam eximios fructus proferat? His planè consentanea Sanctus Augustinus in hæc verba. Si Apostolus etiam peccata per baptismum dimissa assiduè plorat, nobis etiam super fundamētum Apostolorum posticijs quid præter plorare restat? Quid nisi semper dolere in vita? Vbi enim dolor finitur, quid relinquitur de venia? Tamdiu gaudeat & speret de venia, quandiu sustentatur à pœnitentia. Dixit enim Dominus, Vade & iam Ioan. 84 amplius noli peccare; non dixit ne pecces, sed nec voluntas peccandi in te oriat: quod quomodo seruabitur, nisi dolor continuus in pœnitentia custodiatur? Hinc semper doleat, & de dolore gaudeat, & de doloris pœ-

D niten-

1. de vera, & falsa pœnitentia c. 13.

nitentia si contigerit semper doleat, & non satis quod doleat, sed ex fide doleat, & non semper doluisse doleat.

Noli, obsecro te, oscitanter præterire hæc & his similia, assiduè, semper continuus dolor, &c. Quibus eundem sanè præfigit limitem pœnitentiæ, & vitæ. Neque verò id minus re & actione quàm verbis & scripto docuit. Refert enim Possidius Episcopus Calamensis eius familiaris, illum vltima quâ defunctus est ægritudine, sibi psalmos Dauidicos iussisse scribi, ipsosque quaterniones iacentem in lecto contra parietem positos legisse, & inter legèdum iugiter atque vberim fleuisse. Et ne à quoquam interpellaretur, antè dies fermè decem quàm exiret è corpore, iussisse, ne quis ad eum ingrederetur, nisi ijs tantùm horis quibus medici, vel cùm ei ferretur refectio.]

In vita
August.
c. 31.

Quis non miretur virum tantum, post 40. annos in Episcopali munere sanctissimè exactos, post tot labores pro Dei ecclesia contra schismata, hæreses, idololatriam, ea debellando, expugnandoque monstra cõstantissimè exantlatos, eundemque amplissimorum meritorum gloriâ ornatum, heroicarum virtutum laude percelebrem, nec dum tamen deposuisse iuuenilium errorum memoriam, quos iam pridem & tot annorum pœnitentia, & vita irreprehensibili expunctos

ctos esse oportebat. Verum illos sub mortem etiam amaris lacrymis vindicasse & expiassent?

An non tibi satis erant Augustine confessionum libri tredecim, à re iam Episcopo conscripti, quibus delicta iuventutis tuæ sigillatim & ignorantias tuas non persequeris modò, omnibusque tamquam in amplissimo quodam theatro spectandas proponis, sed etiam lamentis & lacrymis prosequeris? cur morte impendente, & quâdo morbi vi & acerbitatibus plus satis prostratus animus est in spem meliorum erigendus etiam tum lacrymis habenas laxas, quas adducere potius & contrahere oportebat? facis nimirum ipse quod cæteros docueras prior: neque laudatos Christianos, neque verò sacerdotes, etiam post perceptum Baptismum (quo tamen omnes eluuntur maculæ) absque digna & competenti pœnitentia exire debere de corpore. Insistis feliciter S. Petri vestigijs de quo graues tradunt scriptores oculos quasi sanguine resperfos habuisse, quòd Christi negationem, quæ tanto ante cõtigerat, quæque iam millies erat condonata, assiduo fletu continenter in se vindicaret.

Eandem porrò eamque assiduam criminum suorum recordationem multis cõmendat etiam Ambrosius. Quidquid personerit (inquit) quidquid increpauerit sapienti

Possidius supra.

Citatur à Baronio ad an. Christi 69.

Apolo-
gia David t. 9.

culpa propria semper occurrit, quidquid fuerit dictum aut lectum, in se dictum putat: quidquid intenderit, se nutu, se oculis signari putat. Si epuletur, si cogitet, si oret ac deprecetur, ante oculos eius semper est error proprius, & momentis omnibus culpa pulsatur conscientiam, nec quiescere nec obliuisci finit, velut grauis censor exagitat se terrore perpetuo.]

Quid ad hæc ij, qui cum vix pedem extulerint è cæno peccatorum & è limo profundi, in quo non est substantia, vixque à limine salutarint virtutis domicilium; proijciunt tamen ipsi post tergum suum peccata sua, omni que soluti metu & securi inire volunt viam, vitamque perfectorum, atque Rachelis amplexibus frui. Quanto saniore consilio acciderent ad pedes Christi, ibique nocte & die deducerent oculi eorum exitus aquarum, quia non custodierunt legem Domini? Quanto satius percuterent cum publicano pectus dolore oppressum, frequentibusque & flebilibus vocibus iterarēt illud eiusdem: Deus propitius esto mihi peccatori? sublimiora verò illa relinquerent, Diui Bernardi imitatione, Apostolis, Apostolicisque viris, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.]

Magna etenim opus est discretionem, & diuina quadam sollertia ad iudicandum que

mo-

Pfalm.
68. 2.

Isa. 38.
17.

Isa. 1. 15.

Pfalm.
118. 136.

Luce
18. 15.

Serm.
46. in
Cant.

Hebr. 5.
14.

motiones, delectationes, inspirationes à
 Deo proficiscantur, quæ item à dæmone.
 Ipse enim Angelus Satanæ transfigurat se
 in Angelum lucis, vt sic incautis homini-
 bus per superbiam & vanam sui opinionem
 imponat & illudat: longè sanè est securius,
 assiduè iacere ad pedes Christi. Verè enim
 regius Propheta cecinit. Montes excelsi
 ceruis, petra refugium herinaceis, conscen-
 dantur montes contemplationis ijs, qui in-
 star ceruorum velocissimè feruntur ad per-
 fectionem; mihi hericio, peccatorum spinis
 & aculeis horrido & aculeato, tutum pe-
 tra erit perfugium, Christus, inquam, ve-
 ra & angularis petra: Ibi abscondar à facie
 furoris Domini. Ingrediar foramina huius
 petræ, sanguinisque riuus inde manantibus
 me aspergam, & mundabor: ijs lauabo me
 & super niuem dealbabor.

2. Cor.
11. 14.

Psalms.
103. 18.

Planè sapias si id præstas, desipit omnis,
 quamquam sibi admodum sapere videatur,
 qui contrà facit. Petra sit refugium herina-
 ceis. Ibi gemit & frequentia ex imo cordis
 deduc suspiria, ibi lacrymæ testes doloris ciean-
 tur. Ibi deduc quasi torrentem lacrymas
 per diem & noctem, non des requiem tibi,
 neque taceat pupilla oculi tui; quoniam cō-
 tritione magna contritus es, plaga pessima
 vehementer. Ibi clama in fortitudine vocis
 & dic. O me insensatum? quis? quis me fa-

Thren.
2. 18.

Hier. 14.
17.

D 3 scinauie

scinavit non obedire veritati, ante cuius
 oculos Iesus Christus proscriptus est, & in
 Gal. 3. 1. me crucifixus? Itanè debui citò immemor
 esse talis, tantiq̃ue beneficij? dic aliàs. Væ
 mihi mater mea, quare genuisti me virum
 rixæ, virum discordiæ in vniuersa terra? Ir-
 ritavi enim ô Domine vniuersas creaturas
 Hier. 15. 10. in me, quas honoris tui zelo æstuentes,
 sentio meritò armari contra me insensatum.
 Ioel. 2. 25. Aliàs Quis mihi reddat annos quos com-
 edit locusta: bruchus & rubigo & eruca &
 omnis generis monstra vitiorum? Quis mi-
 hi præteritos referat dies! ô quam eos aliter
 Ephe. 5. 9. exigere in omni bonitate & iustitia & ve-
 ritate. O quis mihi tribuat vt sim iuxta men-
 Iob 29. 8. ses pristinos? secundùm dies quibus Deus
 custodiebat me? Quando splendebat lucer-
 na eius super caput meum & ad lumen eius
 ambulabam in tenebris? sicut fui in diebus
 adolescentiæ meæ, quando secretò Deus
 erat in tabernaculo meo? Quando erat om-
 vers. 14. nipotens mecum? Quando indutus eram
 & vestitus sicut vestimento & diademate iu-
 stitia mea? Eheu vbi nũc es ô iustitia, ô amici-
 Ad Ti-
 tum 3. 6. tia & gratia Dei mei? Vbi illa quæ mihi col-
 lata in lauacro renouationis & regeneratio-
 nis Spiritus sancti, qui effusus est in me abũ-
 dè per Iesum Christum saluatorem nostrum
 quando renatus sum ex aqua & Spiritu san-
 Ioan. 3. cto? At vbi illa quæ mihi, toties & tam in-
 dul-

dulgenter, pœnitentiæ sacramento operanti restituta est? Candidior tunc eram niue, nitidior lacte, rubicundior ebore antiquo, Sapphiro pulchrior: At eheu denigrata est modò super carbones facies mea, quomodo? quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sint lapides sanctuarij in capite omnium platearum? In me omnia squallida, deformia, confracta, dissipata, horroris plenissima, Vbi? Vbi pristina illa species & venustas, quâ cœlestem sponsum amore vulnerabam in vno oculorum meorum, & in vno crine colli mei, quando me amicam, formosam columbam, sororem, sponsam compellabar? Quando ad suos amplexus blandissimis verbis inuitabat? Eheu quomodo egressus est à filia Sion omnis decor eius?

Aliàs perpende & desse quòd tantum decorem, tam infinitum bonum, quale est Deus, eiusdemque gratia, & amicitia, tam vili mercede tibi eripi passus sis. Dic: siccine demens propter pugillum hordei & fragmẽ panis, nihili existimaui amicitiam Dei mei? Siccine rem infinitæ dignitatis commutavi pretio scorti, quod vix est vnus panis? ò quoties abstuli membra Christi vt facerem membra meretricis? ò quoties corruptibilibus auro & argento viliozem & posterierem duxi pretiosum sanguinem Agni immacu-

D 4 lati,

Thren.
4.7.

versu 14

Thren.
1.6.

Ezech.
13.19.

1. Cor.
6.13.

1. Petri
1. 18.

lati, & incontaminati Christi? ô quam me facti piget! ô quam me pudet insaniam meam: ô vtinam non essent peccata quibus iram merui; ô vtinam me mors è viuis abstulisset eo momento, quo tot & tanta flagitia tanta remeritate perpetravi: quo tot voluptatum libidinibus me per summam obscenitatem, fœdaui.

Rom. 6.
21.

Quem fructum habes modò ô anima mea in illis in quibus erubescis? procùl à me deinceps ista Deus meus: facessant hinc abeant in malam crucem, renuntio illis repudium sempiternum, transeant vetera, noua sint omnia. Iuravi & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis viuificasti me:

Ps. 118.

Rom. 6.
19.

discedite autem à me omnes vos qui operamini iniquitatem, quoniam stat animo sicut exhibui membra mea seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, sic ea in posterum exhibere seruire iustitiæ in sanctificationem. Nil me deinceps separabit à charitate tua ô Christe: non tribulatio, non angustia, non fames, non nuditas non periculum, non persecutio, non gladius, non mors, non vita, non angeli, non principatus, non Virtutes, non instantia, non futura, non fortitudo, non altitudo, non profundum, non alia creatura poterit me separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu. Viuet anima

Rom. 8.
35.

mea,

mea, & laudabit te deinceps ô Deus meus misericordia mea, viuet tibi; Mihi viuere Christus erit, & mori lucrum: viuam ego, sed non ego, viuet verò in me Christus. His & eiusmodi mentis aspirationibus, si insistas, affirmare possum te incredibiles idque paucis annis in omni genere virtutum progressus facturum. Et quod caput est, non patet hæc orandi ratio dolis & fraudibus demonum, qui animi submissionem, non ferunt, adeoque magis quàm capitali odio auersantur, nec se facillè insinuant vbi eius vel tenuem speciem & vel summa vestigia deprehendunt.

CAPVT IX.

Quo fructu frequententur hæc aspirationes circa peccata.

TOT tamque eximij existunt fructus crebrioris huiusce recordationis peccatorum, vt si singulos persequare, fines transiliam propositæ mihi breuitatis; reuocabo autem omnes ad duos: quorum alter est humilitas, virtutum omnium princeps; alter cautio & prouisio futuri. De priore quidem Bernardus (postquam attulisset illud Apostoli, fidelis sermo & omni acce-

Serm. 3.
in solē-
nitate
Apost.

D 5 pnone

1. Tim. 1 prione dignus, quoniam Dominus Iesus venit peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.) Hoc ergo (subdit) apud beatum Paulum fiducia & consolationis accipite fratres, vt ad Dominum iam conuersos non nimis cruciet præteritorum conscientia delictorum, sed tantum humiliet vos sicut & ipsum. Ego sum (inquit) minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei: ita & nos humiliemus sub potenti manu Dei & fiduciam habeamus, quia & nos misericordiam consecuti sumus: abluti sumus, sanctificati sumus, & hoc quidem omnibus nobis, quia omnes peccauimus & egemus gloria Dei.]

Atque hæc de priore, de posteriore sic habeto, nullum omnino existere potentius amuletum ad peccati pestem auertendam, quam frequentem eius memoriam. Quæ enim fieri potest, vt qui immortalis illud odio, inexpiabilique prosequitur: vt is quem summè pœnitet dereliquisse se aquæ viuæ fontem, fodisseque sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas: vt is qui præferret omni potius tormentorū, suppliciorumque genere cruciatus, necatūque perire, atque extrema quæque perpeti, quam vel tenui labecula mentem suam Deo sacram, Dei que domicilium & templum comma-

commaculare; Quí fieri inquam potest vt huic vel minima peccandi subrepat cogitatio? vt ita affectus redeat ad vomitum? rursus vt approbet quæ improbauit? resumat quæ abiecit? omnino id impossibile est quocumque etiam metu proposito.

Si mortem intentes, vsurpabit illud *Suffannæ. Melius est mihi absque opere incidere in manus hominum, quàm peccare in conspectu Domini.* Dan. 13.
23.

Imitabitur atque exprimet fortissimum illud & omni laude præstantius, Eleazari *senis* facinus, nec admittet illicita propter vitæ amorem, & gloriosissimam mortem magis quàm odibilem vitam complectens voluntariè, eius exemplo præbit ad supplicium, exclamans præmitti se velle in infernum, quàm grauissimas ac sanctissimas Dei sui leges violare. Quid plura? succendantur licet 3. Mach.
6. 23. tartagines, & ollæ æneæ, omnisque generis torméta adhibeantur ad eum molliendum, nihilo magis his mouebitur, quàm rupes aut scopulus aliquis, respondebitque cum *Machabæis*, nihilo illis virtute inferior, paratum se mori magis quàm patrias Dei leges præuaricari. Ad summam nihil ei potest in omni vita adeò triste, adeoque calamitosum accidere, quo eius constantia, animique magnitudo labefactari possit; Obduruit scilicet & percalluit ad omnia acerba & aspera, adeoque forti nexu, arctisque amicitia vinculis

Deo

Deo cohæret, vt nulla possit ab eo siue vi siue industriâ, diuelli: nempe nodi sunt aheni, vincula adamantina, quæ nulla humana vi reuellantur: & licet fractus illabatur orbis, non eum loco suo mouebit, sed immotum & vt priùs Deo colligatum ferient ruina.

Quid hoc statu quæso, & animi fortitudine vel iucundius ad vitam, vel clarius ad gloriam, fingi vel excogitari potest? Is est, ni fallor, præclarus fructus & quasi fœtus & partus frequentioris huiusce recordationis peccatorum. Contra verò qui eorum memoriam procul abijcit, nec ei curæ est ea iterum atque iterum noua pœnitentia delere, continuisq; lacrymis in dies eluere, magno perè profectò est verendum in eadem ne recidat, & fiant posteriora illius peiora prioribus. Præclare id Chrysoströmus quidem vt cetera omnia: Consuetudine (inquit) contemnendi dum de præteritis nullus dolor est, faciliùs superuenientibus malis locum damus, quod si omnis ex anima stimulus auferatur & cuncta ei securitatis fræna laxentur, quis eam post hæc tenebit? aut quis eam de præcipitijs reuocabit?]

Nempe est assidua ista peccatorum cogitatio frænum, quod sibi ipsi mens spontè inijcit, vt eo coercita, nequeat vagari quocumque eam rapit impetus, sed contineat ipsa sese

I. de cō-
punct.
cordis
ad finē.

fese intra terminos honestatis, motus animi turbatos cohibeat, appetitionesque obediens efficiat rationi, cui tamquam rectori & moderatori subsit, à quo etiam in omnibus compescatur, ne fines virtuti præstitutos, præfixosque, vel latum vnguem trāsiliat. Atque vtinā multorum retro sæculorum experientia non fecisset fidem, quàm sit id verissimū: non mœreremus modò tot tamque tristes plurimorum casus, exitusque verè lugendos, qui dum hoc salutare frænum recordationis peccatorum mordere detrectauerunt, neque se eo infrænari passi sunt: effusissimis inter hæc habentis sese in vitiorum barathrum præcipitauerunt, eoque exitère flagitiosiores quò deterius est obtrita venia peccatorum: rursus illum ipsum exacerbare à quo tam amicè & indulgenter gratiam impetraris.

Sed ferenda esset hæc tanta calamitas, si triuiales quosque tantum, & de grege homines inuasisset; sed heu videre erat (quod luget Ioannes Gerson) etiam duces gregis, lumina mundi, viros ab omni virtutum genere instructos, & orandi spiritu saltem in speciem excellentes huic tanto malo succubuisse: dum enim eò curam omnem suam, cogitationem operamque potissimum conferebant, vt potiùs alta & subtilia, quàm vtilia & suo statui commensurata meditarentur

tur

tur, & animo reuoluerent inter orandum, nihilque aliud ijs sacris exercitationibus, quam vel oblectatiunculas vanaque spiritus solatiola, vel quod deterius est, auram etiam popularem eumentis reuelationibus, futurorumque prænotionibus conlectarentur, suis ipsorum intereà cognitione memoriâque peccatorum (qua mens intra terminos humilitatis & diuini timoris continetur,) ualere iussa: subrepsit paulatim securitas, nimiaque sui fiducia, atque abiêre timor & formido iudiciorum Dei, qua tamquam frandum amplius non coercentur, sensim sui oblit, miserè se illaquearunt ijs ipsis uinculis, à quibus ante tam feliciter erât expediti.

In soli-
loquiis
c. 9.

Itaque hîc mihi liceat cum Augustino, exclamare. Vidimus (inquit) multos ô Domine ex patribus nostris, quod utique sine magno timore non recolo, sine multo tremore nō confiteor ascendisse primitus quodammodo usque ad cælos, & inter syderum nidum suum collocasse; postmodum autem cecidisse usque ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse. Vidimus stellas de cælo cecidisse ab impetu ferientis caudæ draconis, vidimus uiuos morientes, & eos qui inter filios Dei ambulabant in medio lapidum ignitorum, quasi lutum ad nihilum defluxisse.]

Sed uestrum erat, ô infœlices! humilitatem

tem amplecti, timorem Domini tenere, nimiam fidentiam, securitatemque abijcere. Vestrum antea vitæ errores assidua mentis cogitatione reuoluere. Ipsa est quæ fugat superbiam, arcet arrogantiam, prohibet vanam de se existimationem, quâ prolapsi estis (vt & quotquot ferè lapsi sunt dum suæ sanctitati & virtuti plus æquo innituntur) & præcipitati non in illicita modò, sed in obscena, & homine indigna, dictuque turpia. O si humilitatem tenuissetis (& quæ eius perpetua comes est) memoriam peccatorum; adhuc staretis eo gradu honoris & dignitatis, quo vos gaudens vidit aliquando mundus: adhuc staret, nec loco motum esset candelabrum vestrum; inde tamquam lucernæ ardentes in caliginoso loco, se diffunderet, ad omnes lumen vestrum. Inde emicarent virtutum vestrarum radij, haberentque mortales quod intuerentur vitæ probatorumque morum exemplar: nec modò vestra clades nobis, acerbisque casus lacrymas testes doloris exprimeret, nec lugeremus nobis eos ademptos, quibus cum eiusdem fidei professione, eorundemque sacrorum communitate plusquam fraterna societate eramus colligati.

O rem lugubrem! ô casum luctuosum, sanguineisque lacrymis deffendum! sed quid frustra his lamentis immoror. Insanabilis
fra-

Ierc. 30.
12. 15.

fractura & dolor eorum, pessima & desperata est plaga eorum. Non est ijs resina in Ga-
 laad, frustra medicamina, sanitas non erit
 eis, neque herba, neque malagma sanabit
 eos. Plaga inimici percussi sunt, castigatione
 crudeli, dolor eorum perpetuus & plaga eo-
 rum desperabilis renuit curari. Rudentibus
 etenim inferni detractos in tartarum tradi-
 dit omnipotens cruciandos, vnde nulla re-
 demptio. Frater non redimit, redimet ho-
 mo? non dabunt Deo placationem suam &
 pretium redemptionis animæ suæ, labora-
 bunt in æternum & viuent adhuc in finem,
 & post millia millium, & decies millies cen-
 tena millia annorum eheu miseri adhuc visi-
 tabuntur, id est, punientur.

Ah cur non sapimus nos tam tristi horum
 infœlicium, terque miserorum calamitate &
 plaga? cur non prouidemus in futurum ne
 idem nobis accidat? accidet autem si nostræ
 conditionis obliiti, & quantuli simus quam-
 que abiectæ sortis, quantis quamque graui-
 bus obnoxij peccatis, quam indigni diuina
 miseratione, quam inquam indigni ipsius
 cæli conspectu, aëris inspiratione & expira-
 tione, terræ frugibus & fructibus multipli-
 cique tot animantium obsequio, variisque
 cæterarum rerum usu ad vitam tum tenen-
 dam, tum tuendam: si quam digni vt terra
 dehiscens se nobis subtrahat, & in infernum
 trans-

Michæ
 1. 9.
 Jerem.
 46. 11.
 Sapien.
 16. 18.
 Jerem.
 30. 14.
 Jerem.
 15. 18.
 1. Petri
 2. 9.

Psal. 48.

Isa. 24.
 22.

transmittat in perpetuum cruciandos, Dei ^{Sap. 5.}
 nimirum causam vindicans, pro qua pugna- ^{18.}
 turus est orbis terrarum contra nos insensa-
 tos: si quàm digni qui ligatis manibus & pe-
 dibus tradamur tortoribus, proijciamurque
 viui in tenebras exteriores, vbi nihil nisi fle-
 tus & stridor dentium, & in stagnum ar-
 dens igne & sulphure, quod est mors secun-
 da: si horum inquam omnium obliuione ca-
 pti, nec ea magis memorantes, quàm si nos
 non spectarent, tradamus nos totos subli-
 mioribus cōmentationibus, quæ magis oble-
 ctant, quàm profunt, omnesq; cogitationes
 & studia nostra eò dirigamus, vt alta potiùs
 & inania quàm salutaria, quæque imperitæ
 multitudinis plausum excitant, quàm so-
 lidum fructum pariant, consecremur.

Quotidie itaq; exercebit sese animus no-
 ster, imò in singula penè momenta recorda-
 tione peccatorū, non sigillatim quidē (maxi-
 mè si memoriã rei turpis inuehant, aut quæ
 sit æqualis periculi, ne se iterū pristinae volu-
 ptatis ceno cōmaculet) sed vniuersè. Quisq;
 agnoscat ingenuè, nec diffiteatur se nefariū,
 scelestū & omni turpitudine inquinatissimū. ^{Rom. 2.}
 Miretur diuitias bonitatis, patientiæ & lon- ^{4.}
 ganimitatis Dei aduersus seipsum, quem,
 quamquã esset vas iræ, aptum in interitum, ^{Rom. 9.}
 sustinuit, tamen in multa patientia, vt osten- ^{22.}
 deret diuitias gloriæ suæ. Obstupescat vehe-

E menter

menter quomodo cum toties templum Dei violarit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, non disperdiderit illum Deus. Iterum atque iterum cogitet apud se, quam sint acerbi fructus, quamque tristes & lugendi exitus peccati: dicatque dolore faucius maximè cum sensu doloris: Verè mendaciū possedi, vanitatem, quæ mihi non profuit.

Iere. 16.

19.

Iere. 17.

13.

Expectatio Israel Domine, omnes qui te derelinquunt confundentur, recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum. Sed tu ô Domine sana me & sanabor, saluum me fac & saluus ero, quoniam laus mea tu es.

Et quoniam ad iustitiam consequendam firmum vitæ deinceps meliùs degendæ propositum omnino est necessarium; neque sufficit auersio à peccato, nisi adsit etiam vera totòque animo ad Deum conuersio, vsurpet & verbo & re illud Prophetæ: Vadam & reuertar ad virum meum priorem, quia benè mihi erat tunc magis quam nunc. Amodò ô Deus meus vocabo te, pater meus, dux virginicitatis meæ tu es.

Osea 2.

7.

Iere. 3. 4.

Denuò repeto rem nullis umquam verbis satis commendatam, & in qua vis est maxima ad vitæ perfectionem consequendam: nullo umquam tempore nos peccatorum capiat obliuio, nulla vetustate patiamur eorum memoriã obliterari. Exaremus ea stylo ferreo

ferreo vel plumbi laminâ, & celte sculpamus ^{Tob 19.}
 in silice cordis nostri: dicatur de nobis, licet ^{24.}
 dispari longè sensu, peccatum eorum scri-
 ptum est stylo ferreo in vngue adamantino ^{Iere. 17.}
 & exaratū super latitudinem cordis eorum, ^{1.}
 videlicet vt ea semper habeamus ob oculos,
 nec eorum memoriã deponamus vmquam,
 sed in ijs cogitandis toti simus, quoad audi-
 tui nostro det Deus gaudium & lætitiã, di-
 cātque; fili remittuntur tibi peccata tua: Va-
 de in pace, & ampliùs noli peccare.

CAPVT X.

*Admodum Deo gratas esse has aspira-
 tiones circa peccata, probatur
 exemplo.*

THAIDEM Alexandrinam Paphnutij ab- ^{In vitis}
 batis operâ & cohortatione ad Deum ^{pp.}
 cōuersam, accepimus, ea omnia quæ mere-
 tricio sibi quæstu parasset in foro congesta,
 frequētissimâ spectâte & stupente multitu-
 dine combussisse, eiusdémque Abbatis con-
 silio feminatum monasterium ingressam,
 cellâ se inclusisse, ibique continenter & sine
 intermissione antea ctæ vitæ sordes lacrymis
 eluisse, solóque pane & aqua vitam susten-
 tante corpus inediã macerasse. Cúmque ab

ea digrederetur sanctus Abbas, quæsiuisse ex eo ut traderet sibi orandi certam aliquam rationem, quam teneret deinceps. cui Paphnurius. Caue ausis impurâ linguâ, oræque obsceno tuo, atque tot turpitudinum fœditate inquinatissimo, vsurpare Sanctum Dei nomen. Hæc autem tibi erit postquam proclideris in genua orientem versus, oratio. *Qui plasmasti me, miserere mei*, huiusque orationis assidua repetitione diem noctemque consumes. Accuratè illa quidem obsecuta est Sancto Abbati, neque ausa toto triennio sacrosanctum Dei nomen proferre: nimirum una erat ei cura & cogitatio delendorum peccatorum, in idque toto pectore incumbens supplicibus votis Dei efflagitabat opem, à cuius etiam nomine præ reuerentia abstinebat, aliud interea nihil animo, nihil ore agitans, quàm quòd sibi præscriptum erat. *Qui plasmasti me miserere mei*: tali autem labore & prece exacto triennio visum est Paphnutio magnum Antonium consulere, an sua essent huic pœnitenti condonata crimina; Itaque magno Antonius religiosorum cœtu in unum coacto, iubet eos noctem insomnem ducere, orationique vigilantes instare, ut cuius rei sciscitandæ, cognoscendæque causa venerat Paphnutius eam diuina bonitas patefacere dignaretur. Dum fit ut iussum erat, ecce tibi Paulum, sancti Antonij discipulorum omnium

omnium facile principem, qui cælum suspi-
 ciens, erectum ibi cubile auro gemmisque
 præfulgens miratur, erat id cum magnitudi-
 ne nobile, tum artis varietate distinctum, ad
 cuius custodiam quasi excubabant quatuor
 augustâ specie & miri decoris puellæ virgi-
 nes. Interea dum oculos tam iucundo tam-
 que insolito pascit aspectu, venit ei in men-
 tem cogitare, nulli alteri instructum illud
 regium cubile, quàm magistro suo Antonio,
 quo quidem aut virtute præstantiorem, aut
 meritis superiorem sciebat neminem. Inter
 hæc, voce de cælo delapsa monetur, non
 Antonio hanc gloriam, at Thaidi meretrici
 pię paratam. Quintodecimo itaque die post,
 cum vitâ decessit sancta peccatrix, ad cæle-
 stes amplexus & nuptias Agni, euocata cæ-
 lestis huiusce thalami facta est consors.

O quàm tibi grata accidit summe Deus
 animi demissio! ô quantum placet pecca-
 torum assidua recordatio! Verè de te pro-
 nuntiauit Iudith. Superbi ab initio non pla- c. 9. 16.
 cuerunt tibi, sed humilium & mansuetorum
 semper tibi placuit deprecatio. Verè psal-
 mographus: Tu populum humilem saluum
 facies & oculos superborum humiliabis. Re- Psalm. 17.
 spicis in orationem humilium, & non sper- 28.
 nis preces eorum. Quis sicut Dominus Deus Psalm.
 noster qui in altis habitat, & humilia respi- 101. 18.
 cit in cælo & in terra? Verè de te cecinit

E 3 Iobus

c. 5. 11.

Iobus. qui ponit humiles in sublime & merentes erigit sospirate. Quæ autem maior humilitas, aut quòdnam illius illustrius argumentum, quàm toto vitæ tempore perpetuò figere obtutus in miseriam suam, suæque facinora? quàm numquam superfedere laboriosa hac & molesta sanè cogitatione? quàm continenter Dei misericordiam, suppresso præ reuerentia eius nomine, implorare? Se ream, se omni supplicio dignissimam, nocte dieque inclamare? Iacere in puluere? squallorèque & situ marcere, & carcere conclusam, vitam aqua & pane egrè tenere?

Sed non abièrè hæc omnia sine amplissima mercede. Quàm breuem triennij laborem, quàm longum quietis tempus est consecutum! quid per breue triennium ad æternitatem quæ finem nescit? quæ nullo circumscribitur aut clauditur termino? Quàm momentaneum & leue tribulationis ipsius, quàm æternum gloriæ pondus operatum est. Et quæ Dei nomen vsurpare præ humilitate & reuerentia erubuit, tenet modo calculum candidum & in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Habet, inquam, nomen Agni & nomen patris eius fronti suæ inscriptum, vt ab omnibus agnoscat esse non alterius quàm Dei.

O quàm dispar temporum conditio & status! Veratur in hac mortali vita Deum nomi-

Apoc. 2.
17.Apoc.
14. 1.

nominare. In illa immortalī, aliud nihil habet in ore, aliud nihil in pectore: assidue eius laudes prædicat: aliàs quidem cum beatis spiritibus identidem clamat, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius: aliàs verò cum quatuor & viginti senioribus. Benedictio & claritas & Sapiencia & gratiarũ actio, honor, virtus & fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Sic mutantur vices: sed eas mutat pœnitentia, humilitas, iugisq̃ peccatorum recordatio, longèq̃ à vero absumus, si nos alia re acceptiores Deo fore arbitramur. Et licet magna sit humilitas, etiam à Dei nomine præ reuerentia se abstinere, non est tamen immoderata: iusta ea est & summa cum æquitate coniuncta. Enimverò multis est nominibus indignissimus peccator, qui lingua sua tot fœdata impunitatibus, tot inquinata spurcitij, tot libidinibus deturpata, purissimum illud, sanctissimum omnique honore prosequendum Dei optimi maximi nomen proferat. In quam sententiam adduci potest illud regij vasis, quo improbis interdicitur, tum præcepta & iustificationes altissimi memorare, tum pactum cum prioris testamenti patribus intum insolenter iactare. Quare (inquit) tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Si enim improbus

Psal. 49.
16.

E 4 Dei

Dei leges institutaque enarrare, multo magis ipsum eorum auctorem nominare verabitur. Quæ quidem non sic volo accipi, quasi peccatori quantumvis impuro, impio & sceleroso nefas sit sacrosanctum Dei nomen proferre: quo id enim iure quæve ratione prohibitum? hoc tantum contendo, licitè id nec sine merito & ingenti diuinæ benevolentiae accessione fieri: nemo enim diffiteri potest insigne illud esse demissi animi, Deoq; subiecti argumentum, nec non illustre quâ illum prosequitur & colit obseruantia pignus & monumentum.

Atque vt concludam quidquid huc spectat: equidem existimo nihil habendum antiquius, nihil crebrius vsurpandum frequenti recordatione peccatorum, & hoc affirmare possum, vt quisque huic exercitio insistat maximè, ita maximè spiritualis viri perfectionem, laudemque consequetur. Atque vt tandem plurimorum occurram querelæ (iustæne an iniustæ, modò non disputo) qui nec se orare posse, & continenter distrahi, nec suppetere quod cogitent inter orandum assidue queruntur, hoc vnum addo. Imitentur hi, quam supra dixi sanctam peccatricem, neque mentem altis & subtilibus pascere cogitationibus, in quibus plerumque multa latet vanitas, eis sit curæ, distineantur Dei ope imploranda: humilient sese sub potenti manu

nu Altissimi; agnoscant ob multitudinem & grauitatem peccatorum suorum omni se bono vitæque ipsa indignos.

Et quamquam sexcenties & amplius vsurparint illud, de quo paulo antè. Qui blasphemasti me, miserere mei. Iterum atque iterum eadem repetant, intelligantque non capi Deum artificio orationis aptè & eleganter contextæ, neque verborum ornatu diuinam maiestatem deliniri. A page ista, capitur autem, deuincitur, & tamquam irretitur humilitatis actionibus, animoque contrito & humiliato, qui quoties se eius sistit obturibus, quamlibet easdem ingeminet preces, easque sermone horrido, inculto, agresti & incondito, qualis erat sanctæ illius peccatricis, nouerit tamen nihil se illi auditu iucundius exhibere posse. Verùm de eiusdem inter orandum repetitione sermonis, haud ita multo post agendum.

E 5

CAPVT

CAPV T XI.

*Quæ ex iaculatorijs extrâ dictas
vsurpanda crebrius.*

HACTENVS dictum aspirationibus iis, quæ tum ab oratione dominica, tum à suorū cuiusque peccatorum recordatione peruntur, frequentiore vsu exercitioq; consueſcendum. Quod idem spiritualis disciplinæ periti intelligi volunt de aspiratione illa, qua profitemur nos omnibus in rebus Dei gloriam honoremque, non nostra commoda aut voluptatem sequi. Quæ eadem est D. Pauli sententia: *sue manducatis (inquit) sue bibitis, sue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Quærit autê D. Basilius in breuioribus regulis, quomodo quis manducat & bibit ad gloriam Dei? Respondet, si hæc ad laudem Dei referat, nihil sollicitus de cibi voluptate, sed eam ipsam quam percipit ad Dei gloriã & obsequium ordinet. Alio quodam loco non explanat solum, quomodo huic seu præcepto seu consilio Apostolico, in his duobus naturæ officijs cibo & potione faciamus satis, sed id ipsum tradit de qualibet ferè alia vitæ actione. Accumbens (sic enim loquitur) mensæ, ora: esitans panem, largitori gratiam rependito: bibis vinũ, memento

1. Cor.
10. 31.

Regula
196.

Homi-
lia in
Iulitam
marty-
rem.

mento eius, qui tibi illud dedit ad lætitiã, & infirmitatum solamen: tunicam indueris, gratias agito benigno datori: suspicis in cælum & in syderum pulchritudinem, procide Deo & cole eum, qui cuncta hæc in sapientia condidit. Pari modo oriente sole & occidente, in somno & vigilia, Deo gratias age, qui hæc omnia ad tuum commodum creauit, & ordinauit vt creatorem agnoscas, ames & laudes.

Haëtenus Basilius. Qui quidem Apostolicum præceptum contineri vult duobus hisce capitibus, vel gratiarum actione, vel omnium quæ à nobis nascuntur relatione ad diuinam gloriam. Atque aspiratio à posteriore capite ducta, si nihil melius occurrat, sic formari possit.

Te vnum ô Deus meus maioremq; tuam gloriam specto in hoc opere, in hoc sermone, hoc in negotio. Illud aggredior vt tibi placeã, vt tibi gratificer, quod probè intelligam eo te capi & oblectari. Ad illud me accingo, quia ita vis à me fieri. Idem mihi tecum in omnibus velle est & nolle, eadẽ sententia, eadem oblectatio, quod tibi voluptati est, & mihi; viuo si tibi viuam, si tibi obsequi possum: perij si mihi aufertur occasio tibi ad nutum seruiendi.

Et vt ad ea sigillatim naturæ officia, de quibus Apostolus, pariter veniamus, Aspirationum

tionum quidem, quæ ab eis ducuntur, hoc statuo qualecumque paradigma. Utinam mihi liceret, mi Domine, vitam hanc transigere absque omni cibo & potu: O quando de hisce necessitatibus erues me? Quando dabitur edere de ligno vitæ quod est in paradiso Dei mei? Quando dabitur gustare manna absconditum, quod nemo scit, nisi qui accipit? Sed dum hæc cælestes epulæ differuntur, vis & iubes vt hisce terrenis corpus foueam, vitamque sustentem: Id pariter volo, quia idem tu vis: & voluntas tua mihi melle omni & fauo dulcior. Volo autem non sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, edere & bibere: sed Christiano more: cibumque sumere in animo est, tamquam pharmacum; necessitatis gratia non voluptatis: Quis mihi huius dabit nullum habere sensum, nõ magis quam si essem aut truncus aut rupes? Sed quoniam hunc qualiscumque sensum voluptatis hisce naturæ officijs inditum voluisti, vt ab ea homo tamquam illecebra stimularetur ad cibum; perplacet mihi tua sanctissima voluntas, prudentissimumque consilium. Aliàs multò malle omni hîc carere voluptate (cùm eius percipiendæ tempus nondum aduenerit beatæ vitæ reseruatum) volo tamen ea ipsa moueri & affici, quia ita vis, & quoniam ita tibi visum est: omnia ad tui nominis gloriam, laudem, honoremque refe-

referendo, cui vni omnia mea seruire & famulari vnicè exopto.

Et quoniam B. Apostolus præscribit vt quæcumque à nobis proficiunt opera, Dei Opt. Max. gloriam spectent, & cogitationes animique motus omnes sint quædam etiam mentis opera: non abs re fuerit suggerere quemadmodum etiam in his Dei honorem, non ipsi nos, nostraque commoda consecretur. Res est eo subtilioris difficiliorisque considerationis quàm superior, quo magis latent abditæ, minúsque sese produnt actiones mentis quàm corporis; Surrepunt frequentissimè minus assuetis inuigilare animi sui motionibus, occulta quædam & inania gaudia de rebus bene impræsentiarum gestis, de fauore & laude hominum, de honore, de re familiari ampla & copiosa, de sanitate, de viribus corporis, de ingenij acumine & præstantia, de bona indole, de oblectatione spiritali, cælesti lumine, aut simili quopiam Dei munere, de virtutis actione, de victoria contra dæmonem aut carnis stimulos partâ, & de sexcentis eiusdem rationis.

O quàm sæpe vsu venit vt eiusmodi gaudijs mens plus æquo distenta, ijsque inani quadam complacentiâ adherescens, & cæca quadam φιλαυτία in hisce delinitionibus conquiescens, impetu quodam sese abripi sinat, totumque se effundat ad ijs perfruedum

dum

dum. His autem vir pius, cuique cordi est ne minima quidem maculâ mentem inficere, duplici occurret ratione. Altera est ut breui iaculatoria oratione illas ipsas motiones gaudij, ad earum auctorem reuocet, dirigat, cõtesteturque se eas nisi ad Dei gloriam admittere nolle. Altera ut eas etiam repellat, & à se, si fieri potest, procul abijciat, & ad tristitiam sese componat.

Non est hoc tempus (ita secum ipse loquatur) oblectationis, sed tristitiæ, quæ pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Vbi tristitia, ibi sapientia. Extrema gaudij luctus occupat. Quæ materia gaudij, vbi omnia periculorum miseriarumque plenissima? vbi nulla salutis securitas? vbi incerta omnia, nutantia omnia? Placet esse me desolatum, tota die mœrore confectum. Bonum mihi repleti dolore, bibere calicem mœroris & tristitiæ, & epotare illum vsque ad fæces. Didici iam pridem beatos qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Scio vertendam tristitiã in gaudium, & gaudium quod nemo tollet à nobis: Et quamquam in præsentem molesta videatur & acerba tristitia secundum Deum, postea tamen fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiæ.

Aliàs ita cum Deo sermocinetur. Tibi ô rex sæculorũ immortalis & inuisibilis honor, gloria & imperium, tibi quies & oblectatio

in

2. Cor.

7. 10.

Eccl. 5. 5

Prou.

34. 13.

Thren.

1. 13.

Ezech.

33. 33.

Heb. 12.

11.

in sæcula sæculorum, Amen. Dignus es ô Domine Iesu omni gaudio & exultatione, qui proposito tibi gaudio sustinuisti crucem confusione contempta. Bonum mihi tuis insistere vestigijs. Bonum mihi cruce tua con- Heb. 12. 2.
figi, non est equidem seruus maior Domino suo, neque discipulus supra magistrum; satis est seruo si sit sicut Dominus eius, & discipulo sicut magister eius. An non dedecet sub capite spinoso membrum esse delictarum? S. Bernardus.
An non iniquum gaudere famulum dum amaritudine repletur Dominus, & tristis est anima ipsius vsque ad mortem? Quocirca Matth. 26.
vertatur in luctum cithara mea, & organa Iob. 30. 31.
mea in vocem flentium.

Atque hæc de motionibus gaudij: sed quia non infrequentiores sunt tristitiæ affectus, ob varias calamitates, aduersosque casus quibus subiecta est hominum vita, si quando mens his affectibus vexabitur, etiam in ijs B. Paulum audiat, eamque ipsam quæ in tristitia inest molestiam, æquo animo & lubente ad Dei laudem perferat. Volo, mi Domine (ita ad Deum aspiret) hæc quantumcumque tristitia, graua & acerba, propter te perpeti; offero me insuper paratissimū ad grauiora, si ita ferat maior diuinæ tuæ maiestatis gloria, obsequiū, cultus, cui si per me vel minima accessio fieri potest, nihil detrecto, nihil reformido, nihil auersor quamlibet durum, imma-

immane, intolerabile videri possit. Ad hæc paratum cor meum Deus, paratū cor meum, non modò in hoc tempus quod certo eoq̄ue breui annorum numero circumscribitur, sed

in omnem æternitatem, quæ tibi coæua, terminum nescit: non facio animam meam pretiosiorē quàm me. Animam meam pro te ponam. Tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire. Atque vt se ipse soletur spe futuri, dicat. Veniet scio, veniet tempus illud, quando lugeantibus Sion dabitur corona pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mæroris. Quando ad vbera portabimur, & super genua blandientur nobis. Quando gaudebit cor nostrum, & ossa nostra quasi herba germinabunt.

Si quem tristitiâ affectum delectat magis cogitare se meritò ea affligi atque adeò contabescere ob Dei leges toties à se, & tantum proteruita violatas: dicat cum quodam propheta. Iram Domini portabo, quia peccavi ei. Præclare sanè mecum agitur quòd adhuc spirem, nec me repentina mors æternis supplicijs tradidit cruciandum. Vbi essem modò si summo iure mecum voluisset agere omnipotens Deus? An non essent ignis & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis mei? An non portio mea, stagnum ardens igne & sulphure, quod est mors secūda? mors vitalis, mors immortalis, quæ cum hominem

mori

Act. 20.

24.

Luca

22.33.

Isa. 61.3

Isa. 66.

11.

Michea

7.9.

Pf. 10.6.

Apoc.

19.20.

mori non sinat, eum misera immortalitate donatū, perpetuis subijcit ærumnis? Quantula harum miseriarum pars est, ea quam patior tristitiâ? Quid dico pars, quando nec umbra earum est, non imago, nec vlla ratione cum ijs conferēda? Patere igitur hæc qualiacumque ô anima mea, perfer & obdura quandoquidem longè promerita es grauiora & acerbiora. Atque hæc de frequentandis aspirationibus, quibus ad Dei gloriam omnia nostra reuocamus, & earum occasione quemadmodum tristitia vel gaudio affectos ad Deū aspirare oporteat, paucis dicta sint.

CAPVT XII.

De laude Dei & gratiarum actione per orationes iaculatorias frequentandis.

LAUDE & gratiarū actione, Deo nihil gratius posse accidere traditū à Sâctis Patribus. Ac Chrysoft. quidem ita ratiocinatur. Propheta Iudæos alloquens non dicit; Tollite armenta bouum aut similæ mensuras, sed tollite vobiscum verba; quoniã maximū & pretiosissimum sacrificium sunt verba & laudes Dei, idque probat ex psalmo 68. vbi cū Deo bonorū omnium largitori gratias ageret Dauid pro victoria: Laudabo, ait, nomen

F Dei

Homil.
cū presbyter
esset designatur
tom. 5.

Osee
24. 31

Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. Et placebit Deo super vitulum nouellum, cornua producentem & ungulas. Bernardus vero postquam fuisse est profecutus laudes unguenti contritionis (sic enim appellat) longe eidem praefert unguentum deuotionis, quo gratiarum actio, quam modo commemorauit, continetur. Sed praestat ipsummet audire: cuius eloquium ita dulce, ut mel & lac ab eius ore fluere videantur. Secundi huius, inquit, unguenti aromata terra nostra nequaquam profert, sed procul & de ultimis finibus ea nobis conquirimus, nempe omnem datum optimum, & omnem donum perfectum defursum est, descendens a Patre luminum. Fit enim unguentum istud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Felix qui ipsa sibi studiosè colligere, & ante mentis suae oculos digna cum gratiarum actione reducere curat. Perfecto cum fuerint in vasculo pettoris pistillo crebrae meditationis contusa atque contrita, deinde igne Sancti desiderij simul decocta omnia, & demum impinguita oleo laetitiae, erit unctio longe preciosior, excellentiorque priore. Sufficit ad id probandum eius testimonium qui ait: Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio. Porro cum scriptura hoc solum testetur de priore unguento, quia nequaquam

Sermo-
nero. in
Cant.

Iacob. 1.

Psal. 49.

quam despicitur, liquet amplius esse cōmendatum quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Christo caput ad diuinitatem referendū est, dicente Paulo; Caput Christi Deus: procul ^{i. Cor.} ^{ii.} dubio, caput vngit, qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Itaque illud pedibus, hoc capite exhibetur. En quale vnguentum proposui vobis, quo se nimirum tangi caput illud tremendum principatibus non ducit indignum, imò & honoris insignē iudicat, dicens: Sacrificium laudis honorificabit me.]

Pergit idem differere quemadmodū non sit cuiuslibet, tanti pretij vnguentum hoc cōficere, aut ora soluere in Dei laudes, magnis ad id opus esse facultatibus, opibusque, nec à tenuioribus exhiberi posse. Quamobrem (inquit) non est pauperis & inopis, seu pusilli cordis animæ, conficere istiusmodi vntionem, nempe cuius aromata & species sola confidentia possidet, quæ tamen de libertate spiritus & cordis puritate descendit. Quæ enim pusillanimis est & modicæ fidei mens, rei suæ familiaris tenuitate cōstringitur, nec valet præ inopia ociari ad vacandum diuinis laudibus, seu his quæ laudes pariunt, intuentis beneficijs. Et si quando certè conatur assurgere, confestim domesticarum necessitatum curis vrgentibus, reuocatur ad sua, &

in se comprimi propria egestate compellitur, non est ergo pauperum hoc vnguentum.]

Et quoniam ita Deo accepta, & imprimis cara est hæc vnctio, ea vehementer optat fratres suos abundè perfusos & delibutos: ostendit item ad quos vsus apta est, & quem fructum pariat. Ea est huius viri suauitas atque elegantia in dicendo, vt numquam tædio sit, numquam fastidio: Vtinam (ita exclamat) vos omnes videam alacres in laudibus Dei, spiritali hac pinguedine abundantius redundantes: nec iterare piget, cupio vos omnes fieri sacræ huius vnctionis participes, illius videlicet in qua Dei beneficia cū lætitia & gratiarum actione recolit sancta deuotio. Hoc enim bonum est tum propter releuandos vitæ præsentis labores, qui vtique tolerabiliores nobis fiunt exultantibus in laude Dei: tum quia nihil ita propriè quemdam terris repræsentat cælestis habitationis statum, sicut alacritas laudantium Deum: scriptura dicente, Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.]

Serm.
II.

Pfal. 83.

Hæc Bernardus: Et sanè laus Dei, idioma est paradisi, iugisq̄ue beatorum illorum spirituum materiæ expertium occupatio. *Gaudium & lætitia inuenientur in ea* (cælesti scilicet Hierusalem) *gratiarum actio & vox laudis, per* *Isa. 57. 3. vicos eius, Alleluia cantabitur. Post hæc* (ait Christi

sti

si dilectus discipulus) audiui quasi vocem tubarum multarum in celo dicentium, Alleluia, laus & gloria, & virtus Deo nostro est. Iterum audiui sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocē tonitruorum magnorum dicentium, Alleluia: quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens.

Tobiae
13.22.
Apoc.
19.1.6.

Quod itaque nos æternum facturos speramus, cur hinc non inchoemus? Cur non repleatur os nostrum laude, ut cantemus gloriam altissimi, & tota die magnitudinem eius? An forte deest materia laudum eius? At considera, (ait mellifluus Bernardus) quanta tibi largitus est ad sustentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ad correptionem, quanta etiam ad delectationem.

In psal.
Qui ha-
bitat.
serm. 14

Vnde hæc innumerabilia (quærit Seneca) oculos, aures, & animum mulcentia? Vnde illa luxuriam quoque instruens copia? neque enim necessitatibus tantum nostris proviisum est, usque in delicias amamur. Sed vnde tibi istum quem trahis spiritum? Vnde istam quæ per actus vitæ tuæ disponis atque ordinas lucem? Vnde sanguinem cuius cursu vitalis continetur calor? Vnde ista palatum tuum saporibus exquisitis ultra satietatem lacescentia? Vnde hæc irritamenta iam lassæ voluptatis? Vnde ista quies in qua putrescis ac marces? nonne si gratus es dices? Deus nobis hæc otia fecit.] Hæc Seneca.

lib. 4 de
benefit.
5. & 6.

Quidni igitur pro his (ut post Oseam loquitur

F 3

quitur

quitur Apostolus) offeres hostiam laudis
semper Deo, id est, fructum vel vitulos labio-
rum confitentium nomini eius? qua quidem
oratione, vel ipso Hieronymo teste, aliud
nihil significatum voluere quam laudes Dei
& gratiarum actionem. Quæ eò etiam ma-
gis sunt adhibenda, quòd vt scribit Chryso-
stomus, quamquam nos Deus innumeris
prosequatur beneficijs, nihil aliud à nobis
exigit præter gratiã, non quòd eius sit egens,
sed vt eã ipsã eius munificentiam, largita-
remque ad ampliora etiam in dies danda
prouocemus.]

Sed videndus ne Bernardus nobis impru-
dentibus excidat. Is enim varias quodam
sermone suggerit rationes & dona ob quæ
negat nos vniquam ab actione gratiarum
cessare debere. In quotidianis (ita fratres
suos compellat) exercitijs & bellis quæ nulla
hora, piè in Christo viventibus desunt, à
carne, à mundo, à diabolo, sicut militiã esse
vitam hominis super terram incessanter ex-
perimini in vobismetipsis, quotidiana ne-
cesse est cantica pro assecutis victorijs inno-
uari. Quoties tentatio superatur, aut vitium
subiugatur, aut imminens periculum decli-
natur, aut laqueus insidiantis deprehendi-
tur, aut annosa & inueterata quæcumque
animæ passio semel perfecteque sanatur, aut
multum diuque cupita & sapius petita, vir-
tus,

cap. 14.

In Ge-
nesim
ad c. 18.Serm. 1.
in Cant.

tus, tandem aliquando Dei munere obtine-
 tur, quid nisi toties iuxta prophetam, perso-
 nat gratiarum actio & vox laudis, & ad sin-
 gula quæque beneficia benedicatur Deus in
 donis suis? Alioquin ingratus reputabitur cū
 discussio venerit, qui non poterit dicere Deo,
 Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in Psal. 118
 loco peregrinationis meæ. Arbitror vos in
 vobis ipsis illa iam recognoscere, quæ in psal-
 terio nō cantica canticorū, sed Cantica gra- Pf. 83. 6.
 duum appellantur, eò quòd ad singulos pro-
 fectus nostros, iuxta ascensiones quas quis-
 que in corde suo disposuit, singula sint can-
 tica de promēda ad laudem & gloriam pro- Pf. 117.
 mouentis. Quonam modo impleatur aliter
 versiculus ille non video: Vox exultationis
 & salutis & in tabernaculis iustorum. Aut
 certè Apostoli illa pulcherrima saluberrimā-
 que exhortatio: in psalmis, hymnis, & canti- Colof. 3
 cis spiritualibus, cantantes & psallentes in Ephes. 3
 cordibus vestris Domino.] Hactenus Ber-
 nardus.]

Ex quibus fit amplissimam utique esse di-
 uinarum laudum segetem si ad singula eius
 beneficia (vt merito præcipit Bernardus)
 gratiarum actio sit vsurpanda. Quod idem
 alio quodam loco planius etiā explicat hñce
 verbis. Disce in referendo gratiam non esse Serm.
 tardus aut segnis, disce ad singula dona gra- 51. in
 tias agere. Diligenter (inquit Sapiens) con- Cant.
 sidera

sidera quæ tibi apponuntur, vt nulla videlicet Dei dona debita gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocria, non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant, id est, nec minima beneficia obliuisci.]

Quod quidem à P. Petro Fabro vno è decem Beati Ignatij socijs egregiè præstitum didicimus, hic enim in commentarios suos seu Ephemerides referebat singula Dei in se beneficia, etiam minutissima, etiã omnium communia, perinde ac sibi vni collata. Deplorabat quæ suam atque aliorum in ijs retractandis incuriam, eamquæ sacrificijs expiabat. Idcirco cum villarum amœnitatem, agrorũ fecunditatem, nemorum oblectationem atque vtilitatem oculis peregrinando lustrabat, etiam possessorum nomine grates agebat Deo, & illis ipsis petebat veniam, si fortè velut abiectæ ad pabula pecudes, vnde bona illa acciperent, non sentirent.

Sed meritò oscitantiæ arguerer si præclara lib. 12. Cassiani in hæc rem monita prætermittere: Inst. c. 17 postquæ enim varijs scripture testimonijs confirmavit gratiæ necessitate ad singulas quæ supra naturam sunt actiones, ita concludit. Postremò vniuersa beneficia eius cum gratiarum actione mente sollicita perlustrâtes, super his omnibus quòd vel pugnauimus, vel illuminationem scientiæ, vel disciplinam discre-

discretionis ab eo cōsecuti sumus, vel quòd
 suis nos armis instruxit, & virtutis cingulo
 communiuit, vel quod inimicorum nostro-
 rum nobis præbuit dorsum, & tribuit virtu-
 tem comminuendi eos vt puluerem ante fa-
 ciem venti, intimo cordis affectu clamemus ^{Pf. 17. r.}
 ad Deum: Diligam te Domine virtus mea,
 Dominus firmamentum meum & refugium
 meum, & liberator meus. Deus meus, adiu-
 tor meus & sperabo in eum. Protector
 meus, & cornu salutis meæ, & susceptor
 meus. Laudans inuocabo Dominum, & ab
 inimicis meis saluus ero.] Atque hæc Cas-
 sianus.

Cuius vt & Diui Bernardi, cæterorumque
 summorum virorum si præceptiones sunt
 seruandæ, quænam quæso vitæ nostræ pars
 gratiarum actione vacabit? Imò verò quo-
 modo ei sufficiet omnis vita nostra, quam-
 quam omnes curas, operam, tempus, cogi-
 tationes vigiliâsq; nostras ad id potissimum
 conferamus? An fluit temporis momentum,
 quo nobis non benignè faciat Deus? quo
 non profundat in nos infinita omnis generis
 beneficia? An non in singula momenta infi-
 nitas conseruat, continetque creaturas, quæ
 nostri causa & sunt, & verè laborant: vtputa
 cælum & elementa, astra, sydera, solem,
 & lunam?

Atque vt præclarè monet Seneca, tot ar-
 busta

busta non vno modo frugifera, tot herbas salutare, tot varietates ciborum per totum annum digestas, vt inertī quoque, fortuita terræ alimenta præberent? Iam animalia omnis generis, alia in sicco solidoque, alia in humido innascentia, alia per sublime dimissa, vt omnis rerum naturæ pars tributum ali- quod nobis conferret. Flumina hæc amœnissimi flexibus campos cingentia: illa præbitura commercij viam vasto & nauigabili cursu vadentia: ex quibus quedam statis diebus mirabile incrementum trahunt, vt an- hela & feruenti loca subiecta cælo subita vis æstiuū torrentis irriget. Quid medicorum torrentium venas? quid in ipsis littoribus aquarum calentium exundationes? Quid tot metalla defossa; tot sola aurum vehen- tia, tam immane argenti, æris, ferri pondus omnibus locis obrutum, cuius inuestigandi tibi facultatem dedit, ac latentium diuitiarum in summa terra signa disposuit.]

Et non ita multo post, Ille (Deus scilicet) tot artēs, tot vocum varietates, tot sonos, alios spiritu nostro, alios externo, cantus edituros commentus est. Neque enim no- stra ista, quæ inuenimus, dixeris, non ma- gis quàm quòd crescimus, quàm quòd ad constitutum tempus sua corpori officia re- spondent.] Hæc Seneca.

Quæ quidem eò attuli libentiùs quòd ab-
ido-

idololatra nec Christianis sacris initiato proficiscuntur: ex quibus liquet gratiam seu gratitudinem, eiusque principem partem, gratiarum actionem, hominum generi ab ipso ortu esse innatam, ut preclare etiam obseruat Chrysostomus.

Ad superius autem recensita beneficia, addendum hominum obsequium qui qua-
Homil. 27. in Gen.
 quauersum per orbem dispersi, alius in aliud incumbit, vnde ad singulos aliquid emolumentum dimanat: Ut omitam Angelorum obsequia & quasi famulatum, diuorum intercessionem & suffragia: & totum caelestis curiae patrocinium & presidium, quod mortalibus deesse patitur numquam propensa eorum in nos beneuolentia; verum singula volente percurrere tempus deficit, mentisque hebetescit acies. Quod enim sufficiat tempus spiritualibus recensendis beneficiis? diuina amicitia & gratia, qua diuinae consortes efficiamur naturae? virtutibus, donis & fructibus, & quasi sacris foetibus Sancti Spiritus? ope Dei ad singulas actiones, & imprimis ad eas quae naturae facultatem excedunt, praesentanea semper, & in promptu?

Quid commemorem diuinam praedestinationem, vocationem, iustificationem? Quid Ecclesiae Sacramenta, Sacrosanctum Missae sacrificium, quo Christus ipse continetur & offertur? Quid filij Dei laboriosissimam vitam,

vitam, crudelissimamq; mortē in cruce pro nobis obitam? Quid cælestem gloriã, eiusq; spem, certumq; pignus nobis tot promissis, tot Sacramētis, tot largitionibus confirmatum? Quid infinita alia quibus supputandis calculi nulli, Arithmetica nulla possit par inueniri? Et quidē his in singula momenta fruimur. Vnde consequitur diuinam munificentiam quodlibet vitæ nostræ punctum infinitis, imò infinitè infinitis prosequi donis & largitionibus: Quibus si vicem quodammodo rependere volumus, quis non videt nos infinitis partibus longè ab ijs superari? nec singulorum hominum aut atates aut vires, in vnum licet coalescerent aut conflarentur, posse vllò vñquam tempore tam immensæ largitati, benignitatiq; pares inueniri?

Et sanè eam ob causam credo toties & tam enixè commendatam ab Apostolo hanc gratiarum actionem. *Ambulate in Christo* (ita Iuis Colossensibus) *abundantes in ipso in gratiarum actione. Sine intermissione orate*, (ita alloquitur Thessalonicenses) *in omnibus gratias agite. Implemini Spiritu Sancto* (ita sibi charissimos Ephesios) *gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri.*

An non idem, rudi licet, & inculto Iudæo inculcat Isaias grauiissimis hisce verbis?

Qui

Qui reminiscimini Domini ne taceatis, & ne detis
 silentium ei, donec stabiliat, & donec ponat Ieru-
 salem laudem in terra. Verat eos Propheta,
 Dei laudes silere & reticere, neque nos pati-
 tur ab iis vlllo vniquam tempore feriari: Si
 igitur eos nos esse volumus, qui debemus,
 & nos ipsi Deo probare, maioraque in dies
 promereri beneficia, erimus toti in gratia-
 rum actione, prima, media, postrema, omni-
 que nostra cogitatio in id vnum summo co-
 natu feretur: nulla quantumuis exigua vitæ
 nostræ portio ab hac tam pia tamque neces-
 saria exercitatione erit immunis. Semper ^{In ps. 69}
 (monet grauitè Augustinus) magnificetur
 Dominus. Peccatores, magnificetur vt vo-
 cet. Confiteris, magnificetur vt ignoscat.
 Iam iustè viuus, magnificetur vt regat. Per-
 seueras vsque in finem, magnificetur vt glo-
 rificet. Magno itaque nos scelere existima-
 bimus obstrictos, si vel vnum nobis temporis
 abeat momentum Deo illaudato, si vel pun-
 ctū effluat, quo nos eius cœperit obliuio. Il-
 lud, *Deo gratias* tam familiare Beatæ Virgini
 Dei genitrici, in omni sermone nostro vsur-
 pabimus, de qua scribit Sanctus Bonauentu-
 ra post D. Hieronymum in hæc verba. Sine
 intermissione benedicebat Deū, & ne fortè
 in salutatione sua à Dei laudibus tolleretur, si
 quis eam salutabat, illa pro salutatione sua,
Deo gratias respondebat. Denique primum ex
 ipsa

In me-
 ditat.
 vitæ
 Christi
 c. 3.

ipsa exiit, ut dum salutantur homines, sancti,
Deo gratias dicant.] Hæc Sanctus Bonavent.

Scimus quidem laudabilem hanc eandem consuetudinem iam inde à primo suo ortu, à familia quadam religiosa usu receptam, & in hodiernam usque diem feliciter propagatam, siue enim alium appellent, siue appellentur ab alio, seu salutem impertiant seu reddant, & in omni sermone adhibent præmittuntque hoc quasi præludium, *Deo gratias*: tum ut Sancta quadam æmulatione Dei matrè imitentur, tum ut hac ratione absque vlla parenthesi & interruptione Dei laudibus cui se omnia debere profitentur, cuiusque beneficentia in singula momenta perfruuntur, insistant. At utinam quemadmodum hoc patrù suorum institutum Sanctè inchoatum hæctenus viguit floruitque: ita ad posteros integrum, illibatumque perpetuòque usu magis quam litteris consignatum, confirmatumque transmittatur.

Atque ut eò vnde egressa est referat se oratio. Benedicemus Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore nostro. Neque verò eo contenti: Inuitabimus item alios hæc Prophetica voce ad idem præstandum. *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum. Et, laudem dicite Deo nostro omnes serui eius: & qui timetis eum, pusilli & magni.*
Gall.

Apoc.
19.5.

Gaudeamus & exultemus & demus gloriam ei. *Eccles. 43. 32.*
 Glorificate eum quantumcumque potueritis, super-
 ualebit adhuc, & admirabilis magnificentia eius.
 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum
 potestis; maior enim est omni laude. Exaltantes il-
 lum replemini virtute, ne laboretis, non enim com-
 prehendetis. Quod si quos inuitabimus, mi-
 nus sequentur, tardioresque se exhibebunt,
 agamus nos ipsi personam eorum, amule-
 murque Patrem Fabrum, cui tanti erat hæc
 gratiarum actio, ut non modò se ingratum
 esse nolleret, sed ne cæteros quidem: quocirca
 etiam aliorum nomine diuinæ maiestati iden-
 tidem gratias agebat.

Et quoniam se tanto huic muneri longè
 impari existimabat, inuocabat (ait histo-^{l. 3.}
 ria Societatis Iesu) inter peregrinandam Sanctos
 cuiusque loci patronos ac tutelares, quæ
 in usum longâ peregrinatione quampluri-
 morum nomina collegerat, ut pro habitatoribus
 suis aut gratias agerent, aut veniam à Deo
 peterent, partesque illas officij, atque gratiarum,
 quas ipsi incolæ vel negligerent, vel ignorarent,
 ipsi vtrò susciperent atque peragerent. Eisdemque
 egentes auxilio & solatio, & singula nominatim calamitoso-
 rum nomina commendabat.]

O fœlicem illum cui omnis vitæ momen-
 ta sic decurrunt! Cui viuere, est conditorem
 suum laudibus indefinenter celebrare! cui
 mors

mors est omni tristior morte, vel minimum de Deo filere. Quid enim beatius (quærit Epist. de vita fo- Basilius) quàm Angelorum concentum in lit. ad Gregor. Nazian. terra imitari? quàm statim oriente die in preces excitari? quàm in hymnis & canticis venerari creatorem?]

Sed ô fœlicem; imò verò mortalium omnium fortunatissimum, si mors illum his pietatis in Deum actionibus incumbentem occupet. Nequaquam mors dicenda talis vitæ exitus: aut si mors dicenda, equidem eam mortem longè omni vitæ, quantumlibet beatè omniumq; bonorum copiis affluentem anteponendam censeo. Plerique spero, pedibus ibunt in eam sententiam.

C A P V T XIII.

De nonnullis aspirationibus calitùs inspiratis frequentandis.

ADMODVM Reuerendus Dominus Blosius vir eximiæ pietatis & eruditionis pias aliquot iuxta atque vitales rationes ad Deum aspirandi suggerit, quas nonnullos Christi familiares asserit diuina reuelatione didicisse. Earum præcipuas paucis cõplectar.

Prima est, quâ quæcumque à nobis emanant, siue actiones sint exteriores, siue sermones, siue interiores animi motiones, cuius-

Inst.
Spirit.
c. 9.

cuiuscumque generis, amoris, spei, desiderij, gaudij, tristitiæ &c. nō referimus tantum ad Dei honorem, quemadmodum superius monuimus, sed etiam eadē sociamus actionibus, sermonibus, animique motionibus Christi seruatoris. Idipsum scribit vt fiat in rebus aduersis, quas quidem vult coniungi cum vniuersis doloribus & laboriosissima vita eiusdem.

Hic mihi dicat quispiam quo id fructu præstat? Huic respondet Blossius, non pœnitendo sanè, opera enim & labores aduersaque omnia, aliàs per se vilia, obscura atque imperfecta tali coniunctione nobilissima, clarissima, ipsique Deo multo fore acceptissima. Et quemadmodum aquæ momentum in vas generoso vino plenum si infunditur, illico à vino absorbetur, desinit esse aqua, & eximio vini colore, viribus, saporeq; receptis in eius naturam vertitur. Sic & illa infinitam quandam dignitatem ex Christi meritis, quibuscum copulantur & quasi vincuntur; consequi necesse est. Harum aspirationum vsum his aut consimilibus verbis docet contineri.

Pater Sancte (inquit) offero tibi has meas actiones, hæc exercitia, hæc verba mea per vnicum Filium tuum in virtute Spiritus Sancti ad æternam laudem nominis tui, omniumque hominum salutem. Offero

G

tibi

tibi preces meas sociatas orationibus Domini mei Iesu Christi. Ieiunia mea copulata eius ieiunijs: refectionem meam, somnum meum, coniuncta inæstimabili illi charitati, quâ ipse Christus pro nobis factus homo, cibo & somno instar hominis voluit refici. Offero verba mea, tamquam vnum sint & idem cum sacratissimis verbis Christi. Item lacrymas meas offero immerfas infinito pelago lacrymarum, quas toties, tantoque cum pietatis affectu immensoque merito profudit.

Secunda ratio aspirandi est, quâ calamitates, afflictionesque nostras omnes, qualescumque demum sint, seu graues, seu leues; siue interiores, siue exteriores, Deo offerimus in hunc ferè modum. Dulcissime Domine Iesu Christe, ego tibi hanc tribulationem, hunc mœrorem, hanc tentationem, hos dolores, & quidquid vnquam acerbi & aduersi sum perpeſsus, offero coniuncta acerbissimæ, atrocissimæque passioni & morti tuæ: totiûsque sacratissimæ vitæ tuæ doloribus & molestijs. Offero inquam illud omne ad æternam laudem nominis tui, totiûsque Ecclesiæ salutem.

Tertia ratio ea est, quando in omnimodam expiationem peccatorum, & cumulatam solutionem debitorum, quibus diuinæ maiestati homo est obstrictus: Item pro salu-

te vniuersorum, tam viuentium quàm vitâ
 functorum, offert deo Patri merita infinita
 Christi saluatoris. Vel eidem offert tremen-
 da, & omni obseruantia cultuque dignissima
 mysteria eius Incarnationis, Natiuitatis, con-
 uersationis, passionis, mortis, Resurrectionis,
 gloriosæque ascensionis in cælum. Quo re-
 duci potest, quando pro superbia sua, offert
 eius humilitatem, pro iracundia mansuetu-
 dinem, pro incontinentia continentiam, pro
 malitia sua, eiusdem innocentiam.

Poterit item Christum dominum sic
 compellare. Eia mi Domine Iesu vim patior, *Isa. 38.*
 responde pro me, exsolue debita mea, fideiu-
 be pro me apud Patrem, offer illi inexhausta
 humanitatis tuæ merita, quibus placatus
 omne mihi debitum condonet. Poterit et-
 iam dum missæ sacrificio interest eius sacra-
 tissimam hostiam, id est corpus, sanguinem,
 animam, & diuinitatem filij Dei (ita loquitur *Vide*
 Concilium Oecumenicum) quæ à sacerdote *Tri-*
 æterno Patri immolantur, etiam ipse eidem *dent.*
 offerre in holocaustum, idque pro suis to- *sess. 13.*
 tiusque vniuersi delendis peccatis. *can. 1.*

Addit Blosius hanc eandem immacula-
 tam, infinitique pretij hostiam, posse diuinæ
 maiestati offerri ad augmentum gaudij ac
 gloriæ (intellige accidentariæ) eorum qui Di-
 uis ascripti sunt. Sic etiam (inquit vir verè
 pius) dulcissimum cor Iesu (quod à sacra ho-
 stia

stia nō abest, cū sit eius corporis pars princeps) tamquā totius beatitudinis gazophylacium poterit in augmentū gloriæ Sanctorū offerri Sanctis ipsis. Postremò quia cuilibet nostræ actioni, etiam illis quæ ad Dei gloriā obeūtur, variæ sese ingerūt imperfectiones, consultum erit Christū enixè rogare, vt has vniuersas suppleat, & de suo benignè largiatur, quod in nostris desideratur operibus.

Iesu bone (ita Blossius) ego nimis imperfectè tibi seruiro, laudo, diligo: nimis longè adhuc absūm à vera mei abnegatione atque mortificatione, à vera humilitate, mansuetudine, patientia, charitate, continentia. Rogo ergo, vt quod minus est in me, tu digneris supplere, offerens Patri diuinum cor tuum. Aliàs sequentem adhibeat formulam: Ego laudum tuarum pensum persolui, ac tepidum distractumque seruitium meum commendo diuino & mellifluo cordi tuo bone Iesu (quod diuinitatis cordi inseparabiliter vnitū est, & vnde omne bonū promanat) emendandum atque perficiendum, ipsumque tibi offero ad gloriam nominis tui, totiusque Ecclesiæ salutē, iunctum dilectioni illi, quā tu Patrem orasti & laudasti in terris, & te rogo, vt te ipsum perfectissimè laudes in me. Hæc ferè Blossius.

Qui quidem tanti has aspirationes facit vt asserat Christum Dominum certò supple-

re quod homini deest. Credamus (inquit) hoc & procul dubio ita fiet. Neesse enim est, vt obtineamus à Deo quaelibet vtilia, si humili & certa fiducia speramus nos ea obtenturos. Is qui rogat Christum, vt suo nomine satisfaciatur, pro se suppleat, seque suis exornet & ditet meritis; si dubius, nimiumque meticulosus permanet, similis est ei, qui vilibus sordidisque vestimentis exutus, repenteque regijs indutus, non nouit decenter & compositè pro ratione regiarum vestium incedere, sed pro rusticitate cui assuetus est, ineptè, & incompositè graditur. Speret ergo & sentiat de Domino in bonitate: speret, inquam, se facillè impetraturum quæcumque salutaria postulauerit per merita & in nomine Iesu Christi; fieri enim nequit, vt non sit ea petitio aut oblatio Deo Patri acceptissima: quemadmodum necessariò apparet aureum vel purpureum quidquid per lucidam gemmam, siue per vitrum aurei, purpureiue coloris conspicitur, neque enim vel in cælo vel in terra quidquam habet carius Pater vnico filio suo. Vnde & Sancta Ecclesia omnes suas petitiones ita concludit. Per Christum Dominum nostrum.

Sanctus Bernardus multò ante, hæc eadem & docuit, & re ipsa præstitit. Explicans namque illud Canticorum, Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera

G 3 mea

Serm.
43. in
Cant.
c. 1.

102 DE ORAT. TACVLATOR.
mea commorabitur: Ego (inquit) fratres
ab ineunte mea conuersione pro aceruo
meritorum, quæ mihi deesse sciebam, hunc
mihi fasciculum colligare, & inter vbera
mea collocare curavi, collectum ex omni-
bus anxietatibus & amaritudinibus domini
mei. Primum videlicet infantilium illarum
necessitatum, deinde laborum quos pertulit
in prædicando, fatigationum in discurren-
do, vigiliarum in orando, tentationum in ie-
iunando, lachrymarum in compatiendo, in-
fidiarum in colloquendo: postremò pericu-
lorum in falsis fratribus, conuitorum, spu-
torum, colaphorum, subsannationum, ex-
probrationum, clauorum, horumque simi-
lium, quæ in salutem nostri generis solum
Euangelica copiosissimè noscitur protulisse.
Hunc fasciculum nemo tollet à me, inter
vbera mea commorabitur. Hæc meditari di-
xi sapientiam, in his iustitiæ mihi, perfectio-
nem constituit, in his plenitudinem scientiæ,
in his diuitias salutis, in his copias merito-
rum.

Quod autem se iam inde ab ineunte æta-
te dicit per omnem deinde vitam præstitisse,
maximè id quidem præstitit in graui morbo,
ex quo etiam ferè abreptus est è viuis. De
quo auctor vitæ ipsius, qui ei ægoranti inter
cæteros aderat, ita narrat. Infirmabatur ali-
quando homo Dei phlegmate incessanter
ab

Lib 1.
vitæ
c. 12.

ab eius ore fluente. Cumque extremum iam trahere spiritum videretur, in excessu mentis suæ ante tribunal domini sibi visus est præsentari. Affuit autem & sathan ex aduerso, improbis eum accusationibus pulsans. Vbi verò ille omnia fuerat profecutus, & viro Dei pro sua fuit parte dicendum, ille territus aut turbatus ait: Fateor non sum dignus ego, nec propriis possum meritis regnum obtinere cælorum: cæterum duplici iure illud obtinens Dominus meus, hæreditate scilicet Patris & merito passionis: altero ipse contentus, alterum mihi donat, ex cuius dono, iure illud mihi vendicans non confundor. In hoc verbo confusus inimicus, conuentus ille solutus, & homo Dei in se reuersus est.]

Et sanè meritò gloriatur Bernardus sibi à Christo communicata suæ passionis merita: si enim Apostolo credimus: *Christus factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio*; quia vt visum Chrysostomo, Ambrosio, Theophylacto, Anselmo, & S. Thomæ, fuit nobis auctor & causa veræ sapientiæ, redemptionis, sanctitatis, & iustitiæ, idque non vno modo sed variis, quos prosequi non est nostri instituti. Præcipuus, & quò maximè spectat Apostolus fuit is, quo Christus vniuersi generis humani debita iustissimo sanguinis sui pretio exoluit & exhaustit, vt loquitur idem Apostolus, nobisque me-

1. Cor. 1.

ruit iustitiam, sapientiam, & sanctitatem: adeoque ita factus est nobis iustitia, ut iustitia, id est satisfactio Christi & merita, nostra sint perinde, ac si nos ipsi Deo satisfacissemus, & eius gratiam, peccatorumque condonationem promeriti essemus. Hinc communis Theologorum sensu, in iustificatione per sacramenta, quasi prius natura Christi satisfactio, passio, mors, vniuersaque eius merita nobis applicantur, ut deinde posterius natura, propter eadem ipsa remittantur peccata & gratia infundatur.

O quantum in hac re probis pariter & improbis vitæ solatium! Cùm defecerit virtus mea (ait Bernardus) non conturbor, nō diffido, scio quid faciam: confugiam ad Christi merita, quæ nunquā nō Pater exaudit. Quomodo non accepti simus æterno Patri, quos Christi dilectissimi filij meritis viderit locupletatos? Qui fieri potest ut nos non recipiat in gratiā, cōdonetq; ea debita, quibus dissoluedis tantū persoluit Christus pretiū! Illudq; ipsum eo voluit haberi loco tamquā si ipsi de thesauro nostro prolarū repræsentallemus, tanquā ipsi immaniter flagris cōscisi, spineā coronā redimiti, clavis per summā crudelitatem cōfixi, mortui deniq; morte crucis essemus. Vnde noua etiā exturgit ratio aspirandi ad Deū, eiq; exhibēdi filij sui merita, nō modò ut nobis aliena, & ipsius tantū Christi propria
(quam

(quam rationē supra attigit Blosius) sed etiā
 vt nostra, nostriq; quasi iuris & dominij. Ita-
 que nihil verat nos hoc modo Deum cōpel-
 lare. Largire mihi, Pater æterne, humilitatē,
 patientiam, charitatem, cōcede abstinētiā,
 continentiam, contemptiōnē terrenorum,
 fac me pauperē spiritu, verē obedientē, &c.
 Neq; gratis ea peto, habeo quod numerem
 pretiū: En tibi vicissim reddo merita Christi,
 non modò vt Christi, sed vt mea sunt, nam
 verē titulo gratuitæ donationis mea sunt.
 Ipse enim, ô Pater æterne, factus est nobis à
 te sapientia, iustitia, sanctificatio, & redem-
 ptio. Ne me igitur repellas à te, fac me voti
 cōpotem. Si attendas datum & repensum,
 ampliora cōperies me reddere, quàm abs te
 accipere. Quamquā & idē ipsum quod red-
 do, tuū est. Quid enim nō tuū? tuæ diuitiæ, &
 tua est gloria, tu dominaris omniū: cūcta quę
 in cęlo sunt & in terra, omnia tua sunt, & quę
 de manu tua & benedicti filij tui accepi, red-
 do tibi. Cū huiusmodi precatio iaculatoria
 nō nitatur solū Dei clemētiā & bonitate, ve-
 rùm etiam æquitate & iustitiā; fieri nequit vt
 repulsam patiatur ab illo, qui æqui & recti a-
 mantissimus, non tātum nostra merita æqua-
 bit, sed liberalissimus & munificentissimus
 cum sit, mensuram bonam & confertam &
 coagitatam, & supereffluentem, & supra
 omne meritum inferet in sinum nostrum.

1. Paral.
29. 14.

Lucæ
6. 38.

CAPVT XIV.

*De frequentanda aspiratione, quæ fit
oblatione sacratissimæ hostiæ.*

BLOSTVS superiori capite nobis exhibuit salutarem admodum mētis exercitationem, quâ sacerdote rem diuinam faciente, & nos ipsi pariter cum eo sacris operamur, eandemque immaculatam hostiam corporis & sanguinis pretiosissimi, quam ipse æterno Patri litat, vnâ cum ipso immolamus. Equidem arbitror genus hoc iaculatoriæ orationis inter omnes omnino principem locum tenere, nec quidquam gratius accidere Deo posse, nihilque iucundius eum intueri, quàm vnici filij sui, summè à se dilecti oblationem & sacrificium. Verùm vt huius tam salutaris praxis sese latiùs diffundat vtilitas, moneo non esse necesse eam oblationem vel loco sacro tantùm, vel dum sacerdos sacris operatur peragi perficique. Quidni possit quouis loco etiam prophano, & omni tempore, horaque tum diei tum noctis extra missæ sacrificium fieri?

Et vt res tanti momenti vsu ipso doceatur; de ea sic habeto. Quisquis sancta hac exercitatione volet assuescere, is stata sibi præstituat eius obeundæ tempora, (exempli causa,

sa, minimum singulas horas tum diei, tum noctis si quando euigilabit) mentemque conuertat ad sacratissimæ Eucharistiæ sedem ac domicilium, atque ad sacram pyxidem quæ ibidem condita, augustissimum Christi corpus continet, hocque aut simili modo aspiret. Offero tibi ô beatissima Trinitas quidquid sacratissima illa hostia consecrata continetur, corpus scilicet, sanguinem, animam, diuinitatem; vniuersaque merita filij Dei, (vel filij tui si Patri solùm expressè sacrificare velit) offero inquam ad hoc vt sanctificetur nomen tuum, vt adueniat regnum tuum, vt fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra: Similiter pergat ad cæteras, si ita ei visum erit.

Vel offerat sacratissimam hostiam in gratiarum actionem pro infinitis beneficijs sibi ab æterno adhuc collatis, & quæ in æternum posthac conferentur: in suorum remissionem & expiationem criminum totiusque mundi, in subsidium eorum omnium qui (vbi vbi existant) doloribus, calamitatibus, ærumnis pressi, diuinæ opis egentes sunt. In adiumentum animarum, quæ purgatorio igne cruciantur. Ad incrementum & accessionem gloriæ beatorum. Ad improborum, eorumque maximè quos longa peccandi consuetudo irretitos tenet, conuersionem. Ad proborum constans in virtute studium,

ne

ne vllis aut secundis rebus aut aduersis ab honesto deslectant. Offerat pro sibi infestis, si quos patitur, ijsque à quibus vel est vel fuit animo alieniore: difficile est eloqui, quàm capiatur Deus hoc insigni Christianæ dilectionis officio.

Item pro vniuersis catholici nominis, & fidei hostibus, pro heresum radicibus extirpatione, Ethnicorum conuersione, Sâctissimæ nostræ fidei propagatione: Ecclesiæ pace & tranquillitate, Apostolicæ sedis auctoritate, Principum, Optimatumque Christianorum mutua beneuolentia & coniunctione. Sexcenta alia suggererem, nisi res esset in promptu. Potest enim eadem hostia Sacratissima & merita, offerri pro sacris religiosorum familijs, vniuersisq; ordine ecclesiastico, descendendo etiam sigillatim ad singula eius corporis membra, ijs in hæredo, potissimùm quos Apostolus ipse commendat, qui laborant in verbo & doctrina, & incõfusibiles operarios se exhibent in paciẽtia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, cæterisque virtutum ornamentis, quæ Apostolus fusè prosequitur.

Neque verò memoriã excidant publicæ omniumque cõmunes calamitates, pestilentia,

1 Tim.
5.17.
2 Tim.
2.15.
2 Cor.
6.6.

tiæ, famis, bellorum, vt vel ea Deus auertat, si
 absint, vel ab eis liberet, si adsint. Ad extre-
 mum si animo & cogitatione percurrere vo-
 let vniuersum orbem, atque se in illam Beati ^{1. 2. epi-}
 Cypriani speculam transferre, quomodo ei ^{stol. 2.}
 deesse possit, cui applicet huius fructū obla-
 tionis? Inde mundum omnē prospiciens, varia
 eaq; peruersa mortalium studia, curas, cogi-
 tationes, negotia, sermones, cursitationes,
 labores, nundinationes, & facta omnia im-
 proba, eminus cōtemplabitur. Ibi se obijciat
 tanta vanitas omnium inanitatū, tanta etiam
 scœditas omnis generis impuritatum, tāta ob-
 scœnitas & turpitudine flagitiorum, tantum
 malorum diluuiū (quo enim id alio nomine
 appellē?) super vniuersam terræ superficiem
 exundantiū; vt tot rātorūque malorum
 commiseratione, & ob tam terribilem, tamque
 miserabilem ac funestum mundi statum
 dolore affectus, facere non possit, quin eius
 saluti hostiam salutarem voueat, diuinam-
 que meritō accensam iram, restinguere &
 placare eximiā hac oblatione pro virili con-
 tendat.

Et quoniam suimet immemorē existere,
 ordinata charitas non patitur, atque vt est in
 sacro prouerbio, qui sibi nequam cui bonus? ^{Eccles.}
 nullus ei dies abeat, imò ne hora quidem ^{14. 5.}
 (quoad eius fieri poterit) quā infinitum il-
 lum thesaurum, sacrā contentum hostiā,
 pro

pro se non offerat; per eamque Deum obtetur, ut quas sibi deesse sentit virtutes affluenter benigneque concedat. Exempli causa ut se humilitate, patientiâ, charitate erga Deum & proximum, castimoniâ, cæterisque dignis christiano nomine ornamentis locupletet. Illud tamen admonendum censo: licet qualibet huiusmodi aspiratione & oblatione possit ferri animus in superiora omnia sigillatim, sicque paulò esse diuturnior, id tamen ut ita fiat non est opus omnino: potest enim quiuis vnum, aut alterum sibi ex superius dictis deligere, cui suam oblationem applicet, subiiciendo generatim optare se vehementer illam vniuersis atque adeò singulis esse fructuosam.

Et quoniam plurimorum frequens est querimonia, non posse se cum Deo sermocinari, neque ita mentem supernarum rerum atque cælestium contemplatione exercere, quin statim ab irruentibus rerum externarum imaginibus & phantasmatibus auocentur aliò, quasi que facta vi rapiantur, neque posse animum attendere ad vnam aliquam rem, vnde magnum eis rerum diuinarum atque orationis innascatur tædium: Equidem arbitror huiusmodi tædio cæterisque incommodis vitandis, posse illos nonnihil opis consequi, si materia que in manibus est commutata animum transferant ad hanc oblationem

tionem

tionem paulò diuturniore aspiratione perficiendam, inharendo videlicet aliquantisper rebus singulis, pro quibus eam Deo immolatam volunt. Quas quidem deesse non posse quis non videt, quandoquidem orbem vniuersum possit, eiusque prouincias singulas menti suæ obiicere?

Quot enim nationes fidei lumine destitutæ, quot populi hæresum peste & contagione infecti; quot regiones schismate scissæ, & à sanctæ sedis Apostolicæ obedientia & communicatione diuulsæ: Sed quot mortales scdissimorum peccatorum cæno sordidi. O si possis (inquit Cyprianus) oculos tuos inferere secretis, recludere cubiculorum obductas fores, & ad conscientiam luminum, penetralia occulta referare, aspicias ab impudicis geri, quod nec possit aspicere frons pudica. Videas, quod crimen sit & videre. Videas quod vitiorum furore dementes gessisse se negant, & gerere festinant, quorum quò secretior culpa, maior est audacia]

Ferrens sit quisquis hæc videt, nec misereatur. Quisquis hæc videt neque gemit & dolet super cunctis hisce abominationibus. Impius sit quisquis gemit, nec ei curæ est iis pro virili occurrere. Ezech. 2.4.

Tu igitur cui meditatio, & cum Deo sermocinatio fastidium parit, cogitationem conuerte ad infinita, quibus mundus (heu nimis)

Osee 4.
2.

nimis) exuberat, crimina. Vide mihi quomodo maledictum & mendacium, adulterium, furtum & homicidium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Quomodo non est misericordia neque veritas, neque scientia Dei in terra. Vide quemadmodum omnes adulterantes quasi clibanus succensus à co-

Jerem.
5. 1.

quente; Heu mihi quia circuiui vias Hierusalem, & aspexi, & consideravi & quæsiui in

Mat. 25.
1.

plateis eius, nec inueni vitam qui faciat iudicium, & quærat fidem; Omnes, omnes, decli-

Isa. 1. 23.

nauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Principes infideles, socij furum, omnes dili-

Isa. 1. 6.

gunt munera, sequuntur retributiones. Populus grauis iniquitate, semen nequam, filij scelerati: sicut populus, sic & sacerdos, omne caput languidum & omne cor mœrens. A planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas.

Quis tot malorum eluionem, tam profligatum mundi statum, tam labefactatam Christi disciplinam, siccis possit oculis præterire? neque tu mihi crede, nisi sis adamante durior lacrymas continebis. Vertetur tibi orandi fastidium in oblectationem, scoria tua in argentum, aqua teporis in vinum accense in Deum charitatis; quâ inflammatus, ô quàm illa citò tibi fluet hora, quæ antea anum durare visa est: breuior erit illa voto tuo,

eam-

eamque reuocare contendes, vt vacanter & liberiore otio hac Sacrosancta hostia Deo representata, singulorumque ordinum corruptis deprauatisque moribus deploratis, tot tantisque malis si non omnino, ex parte vtique medeare.

Neque verò existimo vllū aliud orādi genus existere quod cū isto vel facilitate, vel iucunditate, vel fructu certare possit. Quæ enim oratio minore mentis contentione, nisi que perficiatur, quàm hæc oratio? Quid autem eā iucundius ob rerum personarumque varietatem, quarum sibi salutē proponit? Quid ea deniq; fructuosius ad immensum propè quæstum ex spiritali cum Deo colloquio, consuetudinēq; colligendum? cū summæ hinc nobilissimarumq; virtutū actiones obeantur, vt paulò post differemus. Neque verò cuiquam videatur exoticum & peregrinum quod modò sum dicturus: posse nō incongruè hanc ipsam oblationem ad eadem ipsa exoranda, quæ supra à me sunt commemorata, fieri Virgini Deiparæ. Scio equidem vni Deo in signum & testificationem supremi, quem in creaturas omnes exercet dominatus, imperiique, sacrificari; nihil tamen vetat, quin huius sacrificij diuinissima hostia offeratur (nullo intuitu Sacrificij) & representetur illi vt genitrici, à qua humanitatem sese habere Christus Dominus

H non

non semel est testificatus; nimirum ut per im-
mensa ipsius merita, perque ipsius corpus,
sanguinem, animam, & diuinitatem, quæ
omnia non sine matris beneficio possidet
(neque enim absque illa esset hæc persona,
quæ Deus homo, vel homo Deus dicitur)
ea largiatur, quæ vel nobis vel alijs postula-
mus. Equidem reor tam fore efficacem hu-
iusmodi oblationem ad quælibet etiam ma-
ximè ardua impetranda, quàm est vehemens
amor, & ardens charitas, quâ mater profe-
quitur filium, atque adeò talem filium.

Ad fructus quod attinet huiusce oblatio-
nis, tam sunt innumerabiles, ut nullâ possint
oratione comprehendi: & quoniam ea res
non habet difficultatem, satis erit verbo at-
tingere. Omissa autem impetratione, quæ
per se patet, non exigui sanè colliguntur hinc
fructus meritorum à nobilissimarum vitu-
tum exercitio: quod superiùs disserere cœ-
peram: ac primùm fidei (cui quidem tam-
quam firmæ basi ceteræ innituntur actio-
nes) dum certo certius primæ veritati assen-
timur, quâ à Christi dilecta sponsa, quæ est
columna & firmamētum veritatis, docemur
ipsum eundem Christum Dominum, ipsi-
que corpus, sanguinem, animam, & diuinita-
tem verè & reipsa, Sacratissima Eucharistia
contineri.

Magni est profectò meriti hæc fides, quâ
homo

r. Ad
Tim. 3.
15.

homo captiuat intellectum in obsequium Christi, omnique ratione & humanae sapientiae argutijs compressis, posthabitisque, subiicit sese Dei verbo, paratus dicere Anathema euangelizanti quidquam praeterquam quod in hanc diem euangelizatum est. Fidem porro sequitur actio religionis, summae ac principis virtutis inter morales, ad quam spectat huiusce sacrificij oblatio. Deinceps gratitudo si eam referat ad gratiarum actionem. Hanc excipit contritio si ad criminum condonationem; tum zelus animarum quando eius fructum haereticis, schismaticis, ethnicis, vniuersisque ijs, qui qualibet ratione Deo sunt inuisi, vult applicatum. Denique tot charitatis aduersus Deum & proximum actiones, quot sunt personae quibus hac salutari oblatione bene precatur.

Gal. 1. 8.

Quis igitur non videt quam exiguo labore, quam nullo ferè tempore, quam incredibili facilitate, quantum meritorum cumulum, vel otiosè domi residens vir pius, vel in medijs occupationum molestijs, atque in turba positus, & hominum frequentia hac sibi oblatione colligat & coaceruet? Neque enim attrinet ad singulas vices ad templum itare, ibique Sacratissimam hostiam venerari coram: Quomodo enim id praestiterit, qui in singulas horas vel frequentius (quod faciet si me quidè consulat ob incredibiles huiusce

exercitij commoditates, quas nisi expertus vix credat) genus hoc aspirationis vsurpare in animum induxerit?

2. c. 120

In eius
vita.

Accepimus quidē plerosq; sanctissimos viros vix vñquam è loco sacro pedē extulisse: atq; inter ceteros B. Dominicum, cui ipsum templum erat cella, ad quā ab annorum cultura, spiritaliq; messe sese recipiens, ibi lectiōni, orationi, contemplationiq; rerū diuinarū habenas laxabat. Cuius vestigijs dū insistūt pleriq; alij veræ pietatis cultores, quādo id quidē per alias occupationes sit integrū ad ædem sacram tamquā ad Domini sui thalamum magno animi ardore cōfugiunt, vt ibidē illum coram venerentur & adorent, seq; Angelicis misceant choris, quorum infinita multitudo in Sacratissima etiā hostia existēti & millia millium, ministrare deciesque milles centena millia assistere non semel visa.

Daniel
7. 10.

Chryf.

Ribad.
in eius
vita.

Franciscum sanè Borgiā prius Gandiensem Ducem, postmodum generalē Soc. Iesu p̄positum tertiū, tradunt septies quotidie sese corā Venerabili Eucharistia, grauissimis etiā posthabitis negotijs stitisse, atque ad singulas vices vnum è septem Spiritus Sancti donis, adiuncta ei vna quapiam virtute, magno animi ardore postulasse, p̄missa ad id ipsum oratione Dominica, & Salutatione Angelica, adhibitāq; vehementi obsecratione per septem vices quibus pretiosus Christi Domini

P. Paz de
vita re-
ligiosè
institu-
enda
señ. 2.
cap. 7.

ni Seruatoris cruor nobis abundantissime
 profluxit. De Beato vero Aloyfio Gonzaga
 altero Soc. Iesu lumine, hæc auctor vitæ. An-
 tequã gymnasij intrandi signũ daretur atque
 item indidem domũ reuersus, cũ ante. tũ post
 meridiem, ædẽ Sacram celebrabat quotidie,
 sanctissimæ Eucharistiæ adoradæ. Aliàs cùm
 ob cõtinentem capitis dolorẽ, orandi genus
 omne illi sui moderatores interdixissent: eius
 loco. (ait auctor) creberrimè in templi odeũ
 ascendere Sanctissimæ Eucharistiæ adoradæ.
 Ibi simul acciderat in genua, confestim sur-
 gere, ac ne qua cogitatione à sensibus abri-
 peretur in Deum distinereturve, inde se
 obediendi amore curriculò proripere.]

P. Co-
 parius
 l. 2. c. 5.

c. 8.

Sed quibus intra domestica septa nõ asser-
 uatur Sacrosancta Synaxis (quo quidẽ gau-
 det priuilegio religiosi ferè ordines) iisnè ne-
 cessarius erit ad singulas hæc oblationes
 egressus, vt sese reipsa Christo Domino in Sa-
 cra Eucharistia verè cõmoranti præsentem si-
 stant. Non arbitror equidẽ: iis enim satis su-
 perq; sit, si in singulos dies, dũ Missæ Sacrifi-
 cio intererunt, idẽ ipsi Sacrificium Deo im-
 molent, & vnà cum Sacerdote item sacrifi-
 cent. Atque si per occupationes licebit, &
 iter ita feret dum negotiorum causa egre-
 dientur, pedem, me quidẽ auctore, inferet in
 Sacram ædẽ (si quæ fortè occurreret) ibique
 paucis Christo adorato ipsum æterno Patri

offerent, eâ formulâ de qua superius plu-
ribus.

Allud tamen monendum: religiosi viris
quibuscum Christus Dominus eodem vritur
quasi hospitio & recto, per diem sapius ad-
eundum, tam bonum hospitem, atque adeo
contubernalem: Quod factu quidem erit
facillimum, si ad id stata designent tempora,
exempli causa, quibus eis opus est ob varia
quæ occurrunt cum obedientiæ, tum chari-
tatis officia, cellâ exire: quò nunquam pe-
dem referant Christo in Sacratissima Eu-
charistia in salutato.

Et quoniam est cauendum diligenter, ne
nobis interdum labilis & fluxa memoria, mul-
tories huiusce tam Salutaris oblationis surri-
piat fructum, ne id accadat, monitore opus
est. Qui meo quidem sensu, imò verò ex pa-
trum vsu (vt inferiùs cum de harum frequen-
tia aspirationum ex professo disseremus) erit
horæ sonus seu integræ seu dimidiatæ. Ma-
tutino verò tempore vbi moris est ad singu-
la Sacrificia cum ad extrema ferè, verbi cau-
sa ad Agnus Dei ventum est, ære campano
multitudinem conuocare ad subsequens Sa-
crum, suaderem vehementer vt tunc fieret
hæc oblatio: tum quòd recens consecrata
hostia, quæque rationem habet non modò
Sacramenti, verùm etiam Sacrificij, nondum
peracti omnino (quando sumptio paulò
post

post consecutura, pars eius est non exigua neque ignobilis) magnopere mouet afficitque animum: tum quod simul cum oblatione non leuis sese dat occasio spiritualis communionis, quæ ritè obita non exiguam facit huic oblationi meritorum accessionem: tum denique quia quisquis hoc temporis articulo ita ad Deum aspirat, suam potest Deo representare oblationem copulatam & connexam huic Christi oblationi (cum missæ sacrificium Christi sit Sacrificium, quod à sacerdote tamquam ministro peragitur) quâ quidem coniunctione nouam eamque incredibilem sortitur & dignitatem, & pretium.

Iis autem in locis ubi vel ante consecrationem, aut ea ac Sacrificij sumptione peracta cogitur populus ad sacra mysteria: offeratur modo superiùs explicato id ipsum, quod eo sacrificio vel oblaturus est, vel obtulit Sacerdos. Neque verò interdum tantum, sed etiam post diei labores dum decumber, huic oblationi incumbens somnus opprimat, deinceps noctu dum expergiscetur, prima sit de ea cogitatio, in eaque quieti se tradat, in ea è strato surgat; Ipsa labia eius tum mentis tum oris aperiat, In eâ sit totus, Hæc sit ei α & ω , atque ad eò omnium actionum, principium, medium, extremum, & vt præclare Terrullianus, quâquam aliò quopiam

Psal. 50.

De corona militis

6.3.

H 4

spe-

spectans: ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lauacra, ad mēsas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcumque nos conuersatio exercet, eam adhibeamus.

Hæc habui quæ de vniuerso hoc aspirandi genere differerē. Faxit Deus optimus, maximus, vt par eius sit vsus summæ quæ eā cōsequitur vtilitati, & vt quæadmodum experientia constat, vix quidquam esse accōmodatius menti Deo coniungendæ nobilissimarumq; virtutum actionibus exercēdis & ingēti meritorem messi colligendæ: ita quotidiana cōsuetudine, & in singula penè momenta, ab omni hominum genere & ordine vsurpetur.

C A P V T X V.

Pauculas aliquot de supradictis aspirationibus cuilibet deligendas, neque earum varietate gaudendum.

QVAMQVAM superioribus capitibus indicata à nobis sunt vniuersa quædam earum aspirationū capita, & sedes, quæ cæteras lōgè antecedunt tum dignitate tum fructu, quas ob id diximus etiā crebrius frequētandas, id tamen admonendū est: non laborandū Ascetę vt iis omnibus sese exerceat, & in vniuersum, ne earū varietate delectetur, (nisi fortè vitæ diuinitatis causa) quin potiùs vni præcipuè insistat,

stat, atque in ea colenda constanter perseue-
 ret. Tradit enim B. Thomas orationē & desi-^{2.2. qu.}
 derium eò sanctius existere & efficacius quò^{33. a. 14.}
 magis ad vnū reducitur: affertq; illud psalmi.^{26. 4.}
 Vnam petij à Domino, hanc requirā, vt inha-
 bitē in domo Domini omnibus diebus vitæ
 meæ. Vnum inquā, bonū petij, quia vnicū il-
 lud me beare potest: humana quidē bona de-
 spicio, quoniā nō satiant, cæterarūmq; rerum
 omnium iacturā flocci pendo, modò rem v-
 nam habere promerear. Ideo hanc vnā petij,
 de hac vna sum sollicitus, hanc assiduè ab eo
 requiram, poscam, atq; ad eò flagitabo tādū,
 dum voti cōpos fiam: nihil enim extra illam
 petendum iudico: Ea denique est, vt inhabi-
 tem in domo Domini omnibus diebus vitæ
 meæ. In hac enim mortali & ærumnosa vita
 quamquam (quod quidē spero) Deo carus,
 non habito tamen, verū adhuc ambulo, &
 iter facio, neque verò domi, sed in tentorio
 castrorum morē requiesco; Atque hoc ipsum
 vnū peto, non ad tempus, sed omnibus die-
 bus vitæ meæ, quamdiu stabit Deus ipse,
 quamdiu se cælitibus fruendum dabit; id
 est in omne æuum, neque enim alia est ani-
 mæ immortalis mensura, quæ cum Deo
 æquans sese, æternū durabit.

En tibi sanctū Prophetam, en virum secun-^{Act. 13.}
 dū cor Dei, qui in omni vita sua vnū petit, &
 in vnum vota omnia sua colligit. Et quidē si

H s vnum

Luc. 10. 42. vnum est necessarium (vt ipsa affirmat veritas) non est magnoperè curandum mentem in diuersas partes multitudine ac varietate petitionum distrahi ac dissipari. Quemadmodum enim, cui propositum est artis aut scientiæ qualiscumque ea sit perfectionem consequi, non aggreditur modò ad hanc, modò ad illam, sed in vnâ pedem figit, eique totum se addicit: donec vel in ea excellat, vel eam notitiam sit adeptus, quam sibi initio proposuerat: ita cui animus est aspirando, cælestia à Deo auferendi dona, non ei per varias postulationes vagandum, nec aliàs hæc, aliàs ista vsurpanda: verùm vna aut altera de omnibus seligenda cui inhæreat, quã prosequatur, quam intermittat numquam: cui indormiat, quæ in ipsa etiam quiete recurat, cum qua euigilet, quamque Deo omni tempore, omni loco, omni occasione repræsentet.

Neque verò cuiquam insolens videatur idem toties ingerere, cum eius rei sanctum Dauidem habeat auctorem, qui diuinis illis & numquam satis laudatis poëmatibus eadem iterum atque iterum inculcat. Argumento sit psalmus quintus decimus supracentesimum quo septies & vicies hæc iterat verba. (*Quoniam in æternum misericordia eius,*) ad eò vehementi diuinæ bonitatis prædicandæ atque illustrandæ tenebatur desiderio.

derio. Psalmo verò centesimo quinquage-
simo, vndecies nos intra pauculos versus ad
Dei laudes inuitat. Quid? quod Christus ip-
se prodendi exempli causa idem factitauit?
numquid in horto Gethsemani appetente
morte terriò orauit in hæc eadem verba, Matth.
Pater si possibile est transeat à me calix iste, 26.44.
verumtamen non mea sed tua voluntas fiat?

Sed & Sanctissimi quique viri eius imita-
tione idem vsurparunt: è quorum numero
vt reliquos sileam, Beatum Franciscum ac-
cepimus noctes ipsas quatuor verbulorum
horum commentatione (*Deus meus & omnia*)
& creberrima repetitione non semel summa
cum animi sui voluptate transegisse. Lau-
danda itaque, crebroque tenenda vsu exer-
citatio hæc, easdem mentis aspirationes re-
petendi identidem: cum tantos tamq; præ-
stantes viros auctores habeat. Imò verò v-
nius omnino de omnibus in omni vita repe-
titio, satis superque fuerit illi, qui ab ea se
adiutum, & virtutum perfectionisq; studio
prouectum senserit. Vt quid enim varietas
& multitudo medicaminum adhibeatur ei,
cui vel vnicum salutem præster. Itaque si vel
te cum Paulo delectat iugiter exclamare.
Domine quid me vis facere? Aut cum regio Pro- Act. 9.6.
pheta. *Quid mihi est in calo, & à te quid volui su-*
per terram? aut cum Christo Domino: *Pater* psal. 72.
non mea sed tua voluntas fiat. Aut cum sponsa. 25.
Dilectus

Cant. 4. *Dilectus meus mihi & ego illi, donec aspirer dies &*
 6. *inclinentur vmbra. Ego dilecto meo, & ad me cōuer-*
 Cant. 7. *sio eius.* Si de his, inquam, aut eiusdem generis
 10. aspirationibus, vel vnica solùm cælesti replet
 adipe & pinguedine animam tuã, optatum-
 que tibi præbet fructum tum deuotionis,
 tum cæterarum virtutum; nihil est quod de
 alia cogites. Illi immorare, in ea totus esto
 eam iterum atque iterum animo versã, si
 constat quidem operæ pretium, & si modò
 fructus adest, abestque fastidium.

Sed quæ tandem de tot aspirationibus, tã-
 que disparibus vsurpanda crebrius? Arbitror
 eam quæ postulationem continet, eiúsque rei
 maximè cuius sumus egentissimi: verbi causa
 humilitatis, patientiæ, cōtemptionis sui, hu-
 manarumque rerum despicientiæ, charitatis,
 aut alicuius cæterarum virtutum, cuius quidem
 absentia sit tanquam radix, vnde plurimi vi-
 tiorum perturbationumque; infructuosi surcu-
 li pullulent, quã excisã oppositæ virtutes
 germinent, atque efflorescant. Itaque ea vir-
 tute quã maximè destituimur partã, princeps
 quod nobis dominatur vitium cum comita-
 tu satellitioque suo vniuerso, variisque ani-
 mi perturbationibus principatu suo cædet,
 locumque concedet fortiori.

7.2. qu. Atque si vera est (vt est quidem verissima)
 65. ar. 1. quæ traditur à S. Thoma doctrina, virtutes
 nempe omnes, quæ quidem ad mores perti-
 nent

nent, sibi inuicem cōnexas, & necessitudinis quodā vinculo inter se aptas colligatasque, vt qui vnā perfectè consequatur, vniuersas sit consecuturus: nemo non videt quanto v- tatur compendio, qui virtuti illi à qua maxi- mè inops est, petendæ insistit; quandoqui- dem illā habitā cæteras consequi necesse est. Ex quo fit vt qui frequenti aspiratione hu- militatem à Deo exorabit, non à superbix modo tumore, & tyrannide sit futurus im- munis, verum ea ipsa humilitas reliquorum quoque vitiorum profligatis tenebris, co- gnatarum etiam sibi virtutum splendore, or- natu, atque lumine animum mirificè deco- rabit.

Fac itaque te esse humilem (quod idem de ceteris virtutibus dictum accipe) eris item obsequens superiorum iussis, eris eximia charitatis in Deum & proximum, iniuria- rum, dolorum, ærumnarum, variarumq; ca- lamitatum, quibus diuina prouidentia va- riè hominum vitam exercet, patientissimus. Si humilitatem tenes, in vtraque fortuna tum prospera tum aduersa moderatè te ha- bebis, neque illā effereris aut insolesces, ne- que hac animo cades, aut despondebis; re- merè iudicabis neminem propriæ conscius infirmitatis & miserix: potiores omnibus de- feres partes, tanquā is, qui se omnium morta- lium deterrimum existimabit. Quid plura?

nulla

nulla exister virtus, cuius officiis actionibus
 que non incumbes, vitium nullum, à cuius
 turpitudine non eris alienus, quodque non
 oderis cane peius & angue. Quæcumq; igitur
 te deficit virtus, eam ipsam continenti-
 bus orationibus iaculatoriis à Deo enixè au-
 ferre contende, neque prius à iaculando de-
 sistas, quàm præfixum tibi scopum attingas.

lib. 1. de
 orando
 Deo.

Præclarè sanè Chrysofomus confert ora-
 tionem aquæ illi, quæ hortus aliquis varijs
 plantis arboribusque consitus irrigatur: hac
 inquit aqua (orationis nimirum) nos mætem
 oportet rigare assiduè. Siquidem hac omnes
 homines nõ minus opus habemus quàm ar-
 bores aquarum humore: neque enim valent
 illæ fructus producere nisi bibant humorem
 radicibus, neque nos pretiosis pietatis fru-
 ctibus poterimus esse grauidi nisi precibus
 irrigemur.

Iam verò quemadmodum in hortis non
 sunt arbores, flores, plantæ omnes, æqualis
 existimationis, nec æquè omnes caræ Domi-
 nis suis, aliæ alias superant & pretio & curâ &
 operâ, aliæ alijs operosius & frequentius irri-
 gantur; & licet his desit aqua, aut temporis
 oportunitas, illis deest numquam: ita in co-
 lendo quasi mentis horto, licet orationis a-
 quam ad eum vniuersum, eiusque plantas sin-
 gulas dimanare necesse sit, ad virtutes omnes
 in suo decore & venustate tuendas; singulari
 tamen

tamen curâ est prouidendum ne orationis præsidium ei subtrahatur virtuti, quâ maximè destituimur: ceteris quidem vt desit tempus, huic numquam: aliarum cultura intermittatur aliquando, huius numquam: eius cogitatio totos nos abripiat & distineat, alijs ad tempus valere iussis.

Claudat hoc caput S. Ephrem qui tum auctoritatis suæ pondere (quæ quidem grauissima est) superiùs à nobis disputata confirmabit, præclaroquæ exemplo, eorum omnium vsum praximquæ declarabit. Postquam enim multis cõmendauit attentionem inter orandum, peregrinarumquæ fugam cogitationũ, hanc subdit cohortationem. Quapropter, mi frater, quod vrget magis, quæquæ in omni tempore tibi magis necessaria sunt, ea à Deo postula. Considera enim duos illos cæcos ad eũ accedentes atque clamantes. Miserere nostri fili Dauid. Et quid ad illos Dominus? Quid vultis (inquit) vt vobis faciam? At illi secundum dolorem & affectũ cordis sui petierunt vt sibi aperirentur oculi. Numquid petierũt sibi donari aliquid, etiam earum rerum, quibus reuera indigebant? Numquid dixerunt: da nobis vestimentum quoniam pauperes sumus? Minimè verò, sed illud postularunt potiùs quod magis vrgebat.]

Idipsum pluribus probat factò Chananeæ & hemorroissæ, cæterorumquæ, qui sanitatis

cau-

De pa-
nopia
spiri-
tuali
tom. 2.

Matth. 9

Matth.
15.

128 DE ORATIONE AGYLATOR.
Matth. 9 causâ ad Christum adierūt. Ex quo satis constat, quòd quæ de eius rei supra cæteras assidua postulatione, cuius inopia premimur maximè, dicta sunt hactenus, non ea ex sensu nostro, verùm ex Sanctorum Patrum scriptis hausta depromptaque ad communem omnium vtilitatem suggestisse.

C A P V T XVI.

Quibus oporteat concipere verbis hæc aspirationes commendatur, frequens usus versiculi: Deus in adiutorium meum intende.

MEMINI me multos abhinc annos audire quemdam quærentem ex altero, quo idiomate vteretur inter meditandum, latinone an vernaculo: cui alter huiuscemodi quæstione attonitus, ego verò, inquit, nullum peculiare idioma adhibeo commentationi rerum cælestiū, quæ quidem sola mentis agitatione perficitur, nullaque eget verborum prolatione. Sed longè is fallebatur: neque enim homini licet aliquid mente versare, quin id ipsum illi certa verborum forma coarctatum contentumque obijciatur: nec interior locutio (vt quilibet in se ipse experitur) aliter perficitur, neque verò perfici potest

test, nisi mens voces ipsas concipiat (hos conceptus vocant dialectici non vltimos) nemo enim aliter intra se loquitur, quàm mente exprimèdo verba eo idiomate, cuius est peritus: tam est ipso vsu hæc res explorata, vt eam inficiari possit nemo. Hic igitur quærimus quibusnam potissimùm verbis nobis vtendum aspirando ad Deum: (seu id voce fiat, seu mente tantùm) à nobisve profectis, an aliunde, & vnde quæsitis.

Communis quidem peritorum omnium sensus est, sacrarū litterarum verba accōmodatissima esse ad hoc orandi genus, neq; eorū modò est sensus, verùm vsus etiā & quotidiana praxis longā consuetudine firmata. Nimirum cōtinent in se latentem quandam vim & energiam sanctissima scripturæ verba ad hominum percellendos, permouendosq; animos: *uiuus est enim sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingēs vsque ad diuisionem anima ac spiritus, compagum quoq; ac medullarū & discretor cogitationū & intentionum cordis.* Nostri autē sermones cū diuinis collati, paleæ sunt leues & inanes. *Quid paleis ad triticum dicit Dominus inūquid non verba mea sunt quasi ignis dicit Dominus, & quasi malleus cōterens petras?* Sermo noster vt plurimum infructuosus est & sterilis: diuinus ferax est, vberimūque fructum profert. *Quomodo enim (ait cæleste oraculum) descendit imber & nix de celo,*

Heb. 4.
12.

Hier. 23.
29.

Isa. 54.
10.

& illuc vltra non reuertitur, sed inebriat terram
 & infundit, & germinare eam facit, & dat semen
 ferenti, & panem comedenti: sic erit verbum meum
 quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me
 vacuum, sed faciet quacumque volui, & prospera-
 bitur in his ad quæ misi illud. Sed quæ ad sacra-
 rum litterarum commendationem faciunt,
 longiorem requirunt disputationem quam
 hic permittat locus: nobis modò sit satis ma-
 iores nostros, eisdemq; viros Sanctissimos
 (cuius quidem rei quæ hic passim inseruntur
 exempla faciunt fidẽ) suas ad Deum aspira-
 tiones tũ à Sacra scriptura mutuatos esse, tũ
 eas ipsi simis eius verbis integras cõtexuisse.

Et sanè multò suauius & iucundius ani-
 mum afficit aspiratio verbi causa gratiarum
 actionis, pro liberatione à supplicijs inferni,
 si ea hisce scripturæ verbis concipiatur, quam
 si cuiusque priuatis. *Confitebor tibi Domine Deus*

Ps 85. 11 *meus in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum*
in æternum: quia misericordia tua magna est super
me, & eruisi animam meam ex inferno inferiori.

Vel ad varietatem hisce eiusdem Dauidis.
 Nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habi-
 tasset in inferno anima mea. Item longè aliter
 sapit animo veniæ petitio, si hanc sacrã verbo-
 rum formã concipiatur, quam si quibuslibet
 verbis cuique temerè fortuitoque occurren-

Ps 24. 11 *tibus; propter nomen tuum Domine propitiaberis*
Ps 78. 9. *peccato meo, multum est enim. Aduua nos Deus sa-*
lutaris

lutaris noster, & propter gloriam nominis tui libera nos. & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Constat quidem operæ fructus si ex sensu tuo aspiret ad cælestem patriam, at multo vberiore eum fructum tum oblationem inde consequeris, si præeuntem Dauidem secutus in hæc verba prorumpas.

Educ de custodia Deus animam meam ad confitendum nomini tuo, me expectant iusti donec retribuas mihi. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incolata fuit anima mea. Quid mihi est in celo, & à te quid volui super terram: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum? Idem de reliquo aspirationum genere tradi potest, quibus longè maior est vis, saporque iucundior, si sacrum litterarum verbis consent & quasi condiantur.

Psal. 141.

8.

Psal. 119.5

Psal. 72.

26.

Potitò inter omnes quæ à sacra pagina petuntur aspirationum formulas principem locum (Cassiani quidem sensu non infimæ notæ scriptoris) tenere videtur ea, quam suggerit psalmus 69. de qua tam admiranda (vera tamen) prædicat, ut pio lectori, nec vlla animi perturbatione præpedito facilè persuadeat, subijciam aurea eius verba quamquam paulò longiora. Ad perpetuam Dei memoriam possidendam hæc inseparabiliter sit vobis proposita formula pietatis, Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum

Collat.
10. c. 10.

me festina, hic namque versiculus non immerito de toto scripturarū excerptus est instrumento, recipit enim omnes affectus quicunque inferri humanæ possunt naturæ, & ad omnem statū atque vniuersos incurfus propriè satis & competèter aptatur: habet siquidem aduersus vniuersa discrimina, inuocationem Dei, habet humilitatem piæ confessionis, habet sollicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam, habet considerationem fragilitatis suæ, exauditionis fiduciam, cōfidentiam præsentis semperque astantis præsidij, qui enim iugiter suum inuocat protectorem, certus est eum semper esse præsentem, habet amoris & charitatis ardorem, habet insidiarū contemtionem, inimicorūq; formidinem, quibus perspiciens semeripsum noctu diuq; vallatum, confitetur se non posse sine sui defensoris auxilio liberari; Hic versiculus omnibus infestatione dæmonum laborantibus, inexpugnabilis murus est, & impenetrabilis lorica ac munitissimus clypeus; Iste in acedia & anxietate animi collocatos, seu tristitiā vel cogitationibus quibuscumque depressos, salutis remedia desperare non patitur, ostendens illum quem inuocat inspiceret iugiter nostra certamina, atque à suis supplicibus non abesse. Iste nos in spiritualibus successibus cordisq; latitia constitutos admonet extolli penitus non debere, nec inflari

stati de prospero statu, quem sine protectore Deo retineri non posse testatur, dum non solum eum semper, sed etiam velociter ut sibi auxilietur implorat. Iste inquam versiculus vnicuique nostrum in qualibet qualitate degenti necessarius & utilis inuenitur. Nam qui se semper & in omnibus desiderat adiuuari, manifestat quod non tantum in rebus duris ac tristibus, sed etiam in secundis ac lætis pari modo Deo egeat adiutore, ut quemadmodum ex illis erui, ita in istis faciat immorari, in neutro sciens humanam fragilitatem sine illius opitulatione subsistere.]

Quid grauius quæso quidve fortius efficaciusve afferri potest ad huiusce versiculi laudem & commendationem? Sed hæc leuiora sunt collata cum ijs quæ consequuntur: Tantaque eorum est utilitas & præstantia, ut ea prætermittere nefas videatur, sic itaque pergit, gastrimargiæ passione præstringor, cibos quos eremus ignorat, inquirō: dicendum mihi, *Deus in adiutorium meum intende:* Volente me ob stabilitatem cordis insistere lectioni, interpellari capitis prohibet dolor, horaque tertia faciem meam, ad sacram paginam somnus allidit, ac deputatum quieti tempus vel transgredi vel præuenire cōpellor: ipsum denique canonicum Synaxeos Psalmorum modum intercidere me grauissima somni cogit impressio: Similiter pro-

134 DE ORAT. IACVLATOR.
clamandum est mihi, *Deus in adiutorium meum
intende.* Adhuc me in colluctatione vitiorum
positum, titillatio carnis repente compun-
git, & ad consensum pertrahere dormien-
tem blanda oblectatione conatur, ne ignis
alienus exæstuans vrat suaueolētes flosculos
castitatis, clamandum mihi est; *Deus in adiuto-
rium meum intende, Domine ad adiuuandum me
festina.* Extincta sentio libidinis incentiua, &
genitalem in membris meis intepuisse fer-
uorem, vt parca hæc virtus, imo gratia Dei,
in me diutiùs vel perpetuò perseueret, in-
tentè dicendū est mihi, *Deus in adiutorium meū
intende,* Iræ, Philargyræ, tristitiæ stimulis in-
quietor, cogor que propositam atque ami-
cam mihi interrumpere lenitatē, ne in ama-
ritudinem fellis perturbatione furoris abdu-
car, cum summo mihi gemitu proclamādum
est *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad
adiuuandum me festina.* Acediæ, cenodoxiæ, lu-
perbiæ elatione pertentor, ac de aliorum ne-
gligentiā vel repore quiddam sibi mens sub-
tili cogitatione blanditur, ne in me præua-
leat hæc inimici perniciosi suggestio, cum
omni contritione cordis orandum est mihi,
*Deus in adiutorium meum intende, Domine ad ad-
iuuandum me festina.* Humilitatis & simplici-
tatis gratiam superbiæ tumore. Deposito, iu-
gi compunctiōe Spiritus, acquisiui, ne rur-
sum veniat mihi pes superbiæ & manus pec-
catoris

catoris moueat me, grauiusque de victoriæ
meæ elatione confodiar, totis mihi procla-
mandum est viribus, *Deus in adiutorium meum
intende, Domine ad adiuuandum me festina*: Eua-
gationibus animæ innumeris ac diuersis, &
instabilitate cordis exæstuo, nec cogitationū
dispersionem valeo coërcere; ipsamq; ora-
tionem meam fundere absque interpella-
tione atque phantasmate inanium figurarū
sermonumque & actuum retractatione non
possum, tātaque me sentio sterilitatis huius
ariditate constrictum, vt nullas omnino spi-
ritualium sensuum generationes parturire
me sentiam, vt de hoc animi squallore me-
rear liberari. Vnde me gemitibus multis at-
que suspirijs expedire non possum, necessa-
riò proclamabo: *Deus in adiutorium meum in-
tende, Domine ad adiuuandum me festina*. Dire-
ctionem rursus animæ stabilitatemque co-
gitationum, alacritatem cordis, cum ineffa-
bili gaudio & mentis excessu, & visitatione
Spiritus Sancti me sentio consecutum, vt in
his merear diutiùs immorari, sollicitè mihi
est frequenterque clamandum: *Deus in adiu-
torium meum intende, Domine ad adiuuandum me
festina.*]

Patere Christiane lector me quæ super-
sunt pauca subijcere, non te, (spondeo,)
temporis aut operæ malè collocatæ pigebit,
nolo te eorum quæ reliqua sunt, (quæ qui-
dem

dem ijs quæ superius disseruit nullâ ex parte cædunt) vrgeri desiderio. Sic itaque concludit diuinus Cassianus.

Huius igitur versiculi oratio in aduersis, vt eruamur in prosperis, vt seruemur ne extollamur, incessabili iugitate fundenda est: huius inquam versiculi meditatio in tuo pectore indirrupta voluatur. Hunc in opere quolibet seu ministerio, vel in itinere constitutus decantare non desinas, Hunc & dormiens, & reficiens, & in vltimis naturæ necessitatibus meditare; Hæc volutatio cordis velut formula tibi salutaris effecta, non solum illæsum ab omni dæmonum incurfione custodiet, sed etiam cunctis te vitijs terrenæ cogitationis expurgatum, ad illas inuisibiles harmonias cælestesque perducet, atque ad illum ineffabilem & perpaucis expertum prouehet orationis ardorem; hunc versiculum meditantibus tibi somnus irrepit, donec incessabili eius exercitatione formatus, etiam per soporem eum decantare consuescas. Hic tibi expergefacto primus occurrat, & te euigilante cogitationes anticipet vniuersas. Iste te de tuo surgentem cubili curuationi genuum tradat, atque illinc deinceps ad omne opus actusque deducat. Hic te omni tempore prosequatur, hunc meditaberis, secundum præcepta legislatoris sedens in domo, & ambulans in itinere,

nere, dormiens atque confurgens; hunc scribes in limine & ianuis oris tui; hunc in parietibus domus tuæ ac penetralibus tui pectoris collocabis, ita vt hæc ad orationem procumbenti sit tibi acclius decantatio, & exinde confurgenti atque ad omnes vsus vitæ necessarios incedenti fiat erecta & iugis oratio. Atque post aliquot versus, verè inopem & pauperem spiritu cum esse probat, qui indefinenter hanc orandi formulam tenet. Et reuera (inquit) quæ maior aut sanctior potest esse paupertas, quàm illius, qui nihil se præsidij nihil virium habere cognoscens, de alienâ largitate quotidianum poscit auxilium & vitam suam atque substantiam singulis quibuslibet momentis diuina ope intelligens sustentari. Verùm se mendicum Domini non immeritò profiteatur, suppliciter ad eum quotidie clamans: Ego autem mendicus & pauper sum, Deus adiuua me.] Hæc Cassianus.

Cuius quidem præceptionem doctrinamque cum Sanctissimi quique amplexi sunt, tum imprimis D. Catharina Senensis, de qua B. Raymundus in hæc verba; solebat autem vulgari idiomate crebrò repetere illum versiculum, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.*]

Quid? quod sancta Ecclesia Dei edocta spiritu, ad canonicas quasque horas ipso sta-

128 DE ORAT. IACULATOR.
tim earum initio, hunc eundem adhibet ver-
ficulum? singulare nimirum aduersus dae-
monem (qui quidem orantibus maximè est
infestus) futurum & præsidium & adiumen-
tum. Atque vt ad Cassianum redeamus, nec
quidquam omittam, quo se sinat induci le-
ctor ad huius versiculi memoriam frequen-
tandam: Scribit hanc orandi formulam à
paucis qui antiquissimorum Patrum, residui
erant, sui æui monachis traditam, quam nõ-
nisi cum rarissimis, ac Deum verè sitientibus
communicarent, qui plura desiderat ipsum
consultat auctorem, potissimum initio capi-
tis 10. & toto capite 11.

C A P V T XVII.

*Statas cuiuslibet suas esse oportere orationes
iaculatorias: & quando ijs superseden-
dum alijs adhibitis: item quam varijs
modis Deus mentem ad se trahat.*

QUAMQVAM varia à nobis hæcenus
sunt proposita aspirationum genera, nõ
tamen temerè aliàs hæc, aliàs illa viurpanda,
ne dum in incertum tendimus, vagemur in-
stabiles, atque huc & illuc errando fluctue-
mus. Meminisse enim oportet cur iaculato-
riæ nuncupentur: atque vt sagittandi peri-
tus,

tus, cui cordi est primo quolibet ictu scopum attingere, certas sibi deligit sagittas, nec primò obuias ei aculatur imprudens: ita Asceta, cui non scopum è celsitibus coagmentatum attingere, sed Dei coriaculis suis quasi configere propositum est, ea multo ante parata selectaque adhibeat, neque illis quæ aut casus aliquis, aut leuis quælibet occasio obijcit me quidem auctore vtatur.

Prudens autem harum inspirationum delectus peti debet ex fine atque ex fructu, quem sibi quisque præfigit. diuinâ inspirante gratiâ consequendum. Si tibi prætituas dolorem peccatorum, aut Christi Domini imitationem, vel efficax propositum peculiaris alicuius virtutis adipiscendæ, vel conjunctionem cum Deo frequentatis actionibus amoris, vel quid simile, eas adhibe aspirationes, quæ huic fini aptiores sunt, & accommodatiores; illis quæ identidem repetitis, non temere patiaris te ab illis diuelli, neque aliis, (piis licet,) si præstituto fini minùs cõgruant, distineri: aliàs magna datur peregrinis cogitationibus ansa sese in animum insinuandi, paratur aditus distractionibus mentis, & quod caput est, exigua fit ad virtutem. Veramque pietatem progressio, dum vel à vitio quo premimur vehemenriùs, eradicando, vel à virtute cuius egentissimi sumus postulanda desistimus.

Omni-

Omnino duæ sunt causæ ob quas se Asceta à statis inspirationibus consuetisq; abducit: Neque enim illas ita obstinatè pertinaciterq; tenere debet, vt non se aliquando ab ijs distrahi patiatur. Altera Deum spectat, altera nos ipsos. Quàm accidit frequenter, vt nos Deus, cum interiore motione tum insoliti cuiuspiam affectus infusione, nouique luminis irradiatione, etiam nihil minùs cogitantes longè aliò abducatur, in diuersumque trahat à consuetis aspirationibus? Proteruus sanè sit & peruicax qui huiusmodi motionibus, vocantiq; Deo obsecundet, atq; indignus cui se iterum communicet Deus, cuius consuetudini & amicitia tam obfirmatè resistit.

Verùm de tota hac re, S. Laurentium Iustinianum vberimè & copiosissimè differentem audiamus. Post quã enim pluribus planù fecisset, quati ad diuini amoris flammã concipiendã inter sit, versari assiduè in Christi Seruatoris vita, factis, dictis, morteq; meditanda, hæc habet. In his vtique ardentè assidueque incumbendum est, & singula diligenter pertractanda sunt, nisi fortè ex superuenienti nouo gratia lumine, aut ex abundantiori caritatis affectu, cor ad alia meditanda raperetur. Nam huiusmodi infusionibus nunquam resistendum est. Quidquid enim tunc cogitatur vel cogitandũ proponitur boni, inter-

De disci
plina,
monast.
cõuers.
c. 18.

termittendum est, & ad tēpus seponendum, ac sic tota spiritus alacritate celesti immiſſioni subdendum est cor, atque, prout gratia communicauerit, obedire non reuolat. Repugnare autem & vocanti Deo nolle humiliter acquiescere, nihil est aliud quā fluenta gratiæ desiccare, & ad sui præiudicium aditum internarum deuotionur obstruere, ac Dei iram contra se fortiter aduocare; Propterea Propheta dicebat, terribili & ei qui aufert Spiritum, & Paulus: spiritum nolite extinguere. Alibi quoque dicitur. Quum Spiritus potestatem habens irruerit super te, da ei locum: Hoc quippe beato tempore consuevit anima perfundi splendore nimio aut solito ardētiori spiritus caloreignescere.] Hæc & alia sanctissimus Pontifex, quæ ex ipsomet perat licet cui libebit.

Quæ quidem à B. Francisco accuratè seruata, tum quæ mox subiiciam, tum quæ Paulo post fusiùs dicentur ex S. Bonauentura fidem faciunt: Solitus erat (inquit) nullam uisitationem spiritus cum negligentia præterire, siquidem cum offerebatur, sequebatur eam, & quādiu Dominus concedebat dulcedine perfruebatur oblata. Cum autē intētus itineri, diuini spiritus aliquos sentiret afflatus, socijs præcedentibus gradū figebat, nouamque inspirationem ad fruitionē conuertens, gratiam non recipiebat in vacuum.

Quam

Psal. 75.

1. Theff.

5.

Eccl. 10.

Collat.
9.c.26.

Quam porrò existant variæ occasiones quibus mens nostra repente nobisque insciis nec aduertentibus quidem rapitur in Deum, atque vt loquitur Cassianus ad orationes puras & feruentissimas incitatur; præclare ille ipse quidem quodam loco; Nonnūquam inquit Psalmi cuiuscumque versiculus occasionem orationis ignitæ decantatus nobis præbuit, interdum canora fraternæ vocis modulatio ad intentam supplicationem stupentium animos excitauit. Nouimus quoque distinctionem grauitatemque Psallentis etiam adstantibus plurimum contulisse feruoris: nec non exhortatio viri perfecti & collatio spiritualis frequenter ad vberimas preces iacentium erexit affectum. Scimus etiam fratris seu cari cuiuslibet interitu, non minùs nos ad plenam compunctionem fuisse raptatos. Recordatio quoque teporis ac negligentia nostræ nonnumquam nobis salutarem spiritus inuexit ardorem. Atque in hunc modum nulli dubium est occasiones innumeras non deesse, quibus per Dei gratiam tepor ac somnolentia nostrarum mentium valeat excitari.] Hæc Cassianus.

Qui quidè verè dixit innumeras: id enim exploratum est, Deum sese pro immensa sua bonitate in hisce motionibus & inspirationibus vt plurimùm attemperare se mortaliū propensionibus, naturæque inclinatio-

nibus,

nibus, ac vnumquemque eâ re mouere, quæ
cuique consentanea est maximè: cùm autem
naturarum infinita propemodum sit varie-
tas, consequens est eandem esse rationum
atque occasionum.

Narrat de seipso B. Augustinus vehemen-
ter se affici solitum cantu ecclesiastico: quã-
tum (inquit) fleui in hymnis & canticis tuis,
suaesonantis ecclesiæ tuæ vocibus commo-
tus acriter: voces illæ influebant auribus
meis, & eliquabatur veritas tua in cor meû,
& ex ea æstuabat affectus pietatis, & curre-
bant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.
Accepimus B. Ignatium de Loiola sepenu-
mero orationis causa solitum ascendere in
solarium, vnde liberè cælum posset suspice-
re, ibique aliquantisper corpore immotum
fixis in cælum oculis stare, tum genuflexo
Deum venerari; deinde capite aperto in
humili scabello sedere ob summam corpo-
ris imbecillitatem, itaque sedentem & suspi-
cientem, continuo solutum in lacrymas, id-
que suauiter moderatèque, absque vllò vel
eiularu singultuue aut strepitu vel corpo-
ris motu.

Sed quid mirum si cæli corporis, omnium
nobilissimi intuitu ita afficeretur, quando
etiam ex tenuissimis rebus ad Deum, qui in
minimis etiam maximus est, ascendebat? Vi-
dimus illum frequenter (ait idem Ribadey-
nera)

lib. 9.
confess.
cap. 6.

Ribad.
lib. 5. c. 1

nera) ex plantulæ, frondis, floris, fructus v-
 nius aspectu, ex vermiculi alicuius aut be-
 stiolæ consideratione supra cælos attollenté
 se, & ad ea quæ à sensibus remota sunt, pene-
 trantem capientemque ex singulis vtilissima
 documenta ad totius reformationem vi-
 tæ. Atque hoc familiare nostris optabat esse
 vt Deum in rebus omnibus præsentem cer-
 nerent: & mentes suas omni tempore, non
 inter orandum modò, ad cælestia attolle-
 rent.] Hæc Ribad.

Cuius votis monitisque tamquam à San-
 ctissimo parente profectis, piè obsecutus
 Ioannes Maldonatus vir æterna dignus me-
 moria, quippe qui non modò dum sese ora-
 tioni consulto & cogitato dabat Deo frue-
 batur; sed minimi etiam flosculi aspectus
 ita sublimes præstantesque eius menti
 suppeditabat conceptiones, vt ijs ipse non
 tantùm Dei amore incenderetur, sed so-
 cios pariter, qui fortè tum aderant, eodem
 igne correptos inflammaret. Et vt ad anti-
 quiora se referat sermo, tradit S. Bonauen-
 tura B. Franciscum vel nondum religiosa
 vitæ initiatum, ad solam vocem diuini a-
 moris ita solitum commoueri, vt non sine
 cordis immutatione ab eo perciperetur. Ex
 quo illud erat, vt nullum à se non beneficè
 acceptum dimitteret inopem, qui quidem
 diuini amoris allato titulo à se stipem popo-
 scif-

sciffet. Mirum hoc sanè in institore, & terrenis inhiante lucris, qualis erat B. Franciscus. Ut proinde non ita sit demirandum, si postquam seculum valere iussisset, dum psallenti atq; horarũ canonicarũ pensum persoluenti nomẽ Domini occurreret, tantã Spiritus fuerit suavitate affectus, vt quasi eã gustatu perciperet, labia sua quodammodo lingere visus sit. Sacratissimum autem nomen Iesu ab eo aut pronuntiatum aut auditum tanto ipsius mentem complebat gaudio, vt id in corpus etiam redundaret, ipsumq; ita afficeret ac si mellis saporem gustu, aut suauem aliquem concentum auditu percepisset.]

O nos miseros, lugendosq; quibuscum ipse Iesus licet commorans, atque intra cordis penetralia Sacrosanctæ Eucharistiæ perceptione receptus, nec minimũ quidẽ sapit, (atq; vtinam fastidio non sit multis, dicantq; Num. cũ fastidiosus Hebræis: Nauseat anima nostra^{21.5.} super cibo isto leuissimo,) quando huic cælesti viro vel sola nominis ipsius auditio aut vsurpatio, dulcior erat super mel & fauum.

Sed pergit Bonauentura recensere quibus aliàs modis sanctissima hæc anima in Deum à terrenis auocaretur; ita erat (inquit) passionis Christi Domini memoria visceribus cordis eius impressa, vt dũ eius crucifixionis recordaretur, vix sese posset à lacrymis gemitibusq; etiã externis continere: ex cõtinuò igitur,

K tur,

tur fletu, oculorum infirmitatē incurrit gra-
uissimā: ita vt adhibitus medicus ei suaderet,
vt si oculos saluos vellet, à lacrymis sibi té-
peraret omnino: cui vir verè pius, Nō est in-
quit frater medice ob amorem luminis, quod
habemus commune cum muscis, visitatio lu-
cis æterna vel modicū repellenda: quia nō
spiritus propter carnem, sed caro propter
spiritum beneficium lucis accepit. Malo
equidem corporei visus lumen amittere,
quàm lacrymas, quibus oculus mundatur
interior, vt Deum videre valeam, repressā
deuotione Spiritus impedire.]

Præclarum sanè, dignumq; tali viro respō-
sum & factum, quod vtinam sibi proponāt,
qui nimia valetudinis aut tuendæ aut recu-
perandæ curâ, cælestes visitationes, motio-
nes, inspirationesq; timidi nimium & incau-
ti repudiant; quibus quidē obuijs (vt aiunt)
vlnis occurrere, quâsq; potente sinu exci-
pere oporteret. Pulsat fortè, suauissimâ dile-

Cant. 5. Etus tuus voce hac ianuam cordis tui: *Aperi*
2. *mibi soror mea, amica mea, columba mea, imma-
culata mea: quia caput meum plenū est rore, & cin-
cinni mei guttis noctium; Et tu eum, nescio
quo inani valetudinis nomine, quàm vel mi-
nimū offendere formidas, aditu prohibe-
bis? Tam benignum, inquam, tuique aman-
tissimum sponsum reijcies repudiabisque, ne
saluti tantillum incommodes, vsurpabilque*
im-

imprudens illud inertis & improuidæ spon-
 sa: *Expoliaui me tunica mea* (ô frigidam, ô ina-
 nem excusationem!) *quomodo induar illa? Lau-
 ui pedes meos, quomodo inquinabo illos?*

Vide ne hac offensus inhumanitate tua,
 eodem te cum sponsa illa afficiat supplicio, Cant. 5.
 cuius fores cum frustra pulsasset, blandisque
 vocibus compellasset vt sibi aperiret. Surgit
 ipsa è stratu vt aperiret dilecto suo: seq; tan-
 to hospiti recipiendo quantâ potest diligen-
 tiâ & impensâ aptat, (eius quippe manus stil-
 labant myrrham, & digiti eius erant pleni
 myrrha probatissima) vt se hac odoris fra-
 grantia sponso suo probaret; sed ecce tibi dū
 ostij pessulo remoto fores reserat, atque in
 eius amplexus ruere apparat, iam multo an-
 tea declinauerat atque transierat.

Heu miseram sponsam, quietisq; quondâ
 nimis cupidam: erit, erit, erit tempus, cum tu
 ipsa sponsi impatiens, eiusque non ferens de-
 siderium, auidissimè eum sequeris, nec con-
 sequeris tamen. Inclamabis cum sponsa, *que-
 sui illum, & non inueni; vocaui, & non respondit* Cant. 5.
mibi. Inuenerunt me custodes, qui custodiunt ciuita-
tem, percusserunt me, & vulnerauerunt me, tulerūt
pallium meum mihi custodes murorum: Adiuro vos
filie Ierusalem si inueneritis dilectū meum vt nun-
tietis ei, quia amore langueo. Tanti est, cordis
 ostium aperire Christo pulsanti, qualque of-
 fert, admittere inspirationes & oblectatio-
 nes,

nes, vt postmodũ eo frui cùm velis, nõ possis. Iustum sanè supplicium, neque aptius potest hæc tua cæcitas imò repulsa coërceri, quàm vt ipsũ vicissim aliquanto tempore operiaris, sicq; & tu aliquamdiu instar gentis Hebrææ quodammodo sine rege, sine Principe, sine sacrificio, sine altari, sine Ephod, sine Theraphim id est, omni destitutus cælesti tũ præsidio tum oblectatione: Hęc quidem occasione B. Francisci, qui cælestes visitationes etiam salutis dispendio non admittebat modò; verũ arctè etiam complectebatur, paucis sint explicata.

Ad propositum reuertamur. Cùm aliquãdo (ita Bonauentura) idem B. Franciscus ex multarum infirmitatum concursu aggrauato corpore, ad iucunditatem Spiritus excitandam, alicuius audiendi soni harmoniaci desiderium habuisset, nec id honestatis decentiã per ministerium fieri pateretur humanũ, adfuit angelorum obsequium ad viri Sancti placitum implendum. Nocte etenim quadam vigilante ipso ac meditante de Domino, repente insonuit cithara quãdam harmoniã mirabilis, ac suauissimã melodiã: non videbatur aliquis, sed transitum & reditum citharædi ipsa hinc inde auditus volubilitas innuebat. Spiritu in Deum directo, tanta fuit in illo dulcissimo carmine suauitate perfruitus, vt aliud se putaret sæculum commucasse.

mutasse. Hoc & fratres sibi familiares nō la-
tuit, qui per certa frequenter conspiciabant
indicia eum tam excessiuis & crebris conso-
lationibus à Domino visitari, vt nec ipfas
omnino occultare valeret.]

O quàm verè cecinit is propheta qui secū-
dum cor Dei, desiderium pauperum exaudi-
re Dominum, & præparationem cordis eo-
rum audire aurem eius, nec qualecumque
desiderium & votum, sed insolentis rei, at-
que supra naturæ vires positæ omnino.

*Psal. 10.
17.*

Hoc extremum afferam de hoc Seraphico
planèq; diuino viro; subitò (verba sunt Bona-
uenturæ) ad auditum amoris Domini excita-
batur, afficiebatur, inflammabatur, quasi ple-
ctro vocis extrinsecæ chorda cordis interior
tangeretur, & quasi quidam carbo ignitus,
diuini amoris flammâ videbatur absorptus.

8. 101

Atque vt ex omnibus rebus excitaretur ad a-
morem diuinum, exultabat in cunctis operi-
bus manuū Domini: & per iucunditatis spe-
cula in viuificam consurgebat rationem &
causam. Contuebatur in pulchris pulcherri-
mū, & per impressa rebus vestigia prosequē-
batur vbiq; dilectū de omnibus sibi scalā fa-
ciens, per quā conscenderet ad apprehendē-
dum eum qui est totus desiderabilis; inaudi-
tæ namque deuotionis affectu fontalem il-
lam bonitatem in creaturis singulis tanquam
in riuulis degustabat, & quasi cælestem

K 3 con.

concentum perciperet in consonantia virtutum & actuum eis datorum à Deo, ipsas ad laudem Domini more prophetæ Dauid dulciter hortabatur. Christus Iesus crucifixus intra suæ mentis vbera vt myrrhæ fasciculus iugiter morabatur, in quem optabat per excessiui amoris incendium totaliter transformari.]

Quis non miretur, quàm disparibus, quàm multiplicibus modis diuina bonitas hunc sibi imprimis earum Franciscum à terrenis ad cælestia cogitatione euocabat. Verùm existimandum non est, abbreviatam esse manum Domini, nec illum modò minùs quàm tum, aut posse, aut velle: æquè est semper potens, æquè semper benignus, æquè munificus Dominus: delitiæ eius quouis tempore esse cum filiis hominum: stat ad eorum ostium, & pulsat, si quis audierit vocem eius & aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & cœnabit cum illo, & ipse secum. Quantos enim vel in hac morum corruptela, diuinarumque legum contemptione reperias, qui diuini Spiritus impulsu (quamquam in terra commorantes) ima deserunt, atque minimarum etiam rerum occursu occasioneque superiora descendunt?

Sed quot existunt, qui solo cæli intuitu commouentur toti, nec se à lacrymis abstinent, prorumpuntq; in has Prophetæ voces; Quid mihi

Pro. 8.
31.
Apoc. 3.
20.

mihī est in cælo, & à te quid volui super ter-
ram? Quando, quando, quando veniā & ap-
parebo ante faciem Domini? Hæc tibi patria
ô anima mea; terra autem exilium, peregri-
nationisq̄ue locus, nisi carcerem malis tene-
bricosum ergastulūmq; vocare. Ad hæc, alios
quidem ad se trahit Deus flosculi obiectu, ar-
que à pereunte venustate ad permanentem
numquamq̄ue desituram transfert.

Ecce tu pulcher es (inquiunt hi) dilecte mi
& decorus, tu flos campi, tu lilium conual-
lium, tu candidus & rubicundus, tu electus
ex millibus. Genæ tuæ sicut aureolæ aroma-
tum consistæ à pigmentariis, labia tua lilia
distillatā myrrhā primam; species tua vt Li-
bani, electus es vt Cedri. His verò è palmite
dependens vva in memoriā reuocat illud è
Caticis: Botrus cypri in vineis Engaddi dile-
ctus meus mihi. Istis deniq; pomiferæ arbo-
ris conspectus recordationē ingerit sponsi,
qui & ipse à sacris litteris pomo comparatur,
cogitant nimirum quāto hæc est præ illa tum
fructu lætior, tum aspectu pulchrior, tū vsu
ipso vberior, tum specie ornatior, tum vmbra
ipsa iucundior; vsurpantq; credo identidem
illud Salomonis: *Sicut malus inter ligna sylua-*
rum, sic dilectus meus inter filios, sub vmbra illius
quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gut-
turi meo. Perfectiores vero, & quibus corpus
spiritui obsecundās, carnis motiones omnes

Psal. 72.
25.
Ps. 41. 3.

Cant. 1.
15.

Cant. 5.
10.

Cant. 7.
14.

Cant. 2.
3.

compressit, eximia humanæ formæ venustate orisq̄ue capti pulchritudine, sese ad illam, quæ creatam omnem longè antecellit, suscipiendam transferunt: delectantur & ipsi cum propheta in factura eius, & in operibus manuum eius gloriantur: Si tam est eximia & illecebrosa species (inquiunt) rerum creatarum, quanto tu his, qui earum dominaris, speciosior es: si tanti vitrum, quanti margaritarum? Itane mentem afficiunt pictura & umbra? quid igitur res ipsa? quid veritas? si riuuli tam copiosâ manant aquâ, quid Oceanus ipse?

Infinitus sim si singulos quosque modos persequar, quibus suos Deus à creaturis & per creaturas ad sui contemplationem amoremque auocat. Omnem certè indagat rationem piissimus nostrique amantissimus parens, ut qualibet occasione, quacumque re visâ vel auditâ, vel sensu aliquo perceptâ mentem nostram à terrenis & caducis ad æterna cœlestiaque referat. Ipsa etiam arte facta, quæque humana industria & opera constituta sunt, ad id adhibet. Quantos enim videre est quotidie qui lugubri campanarum sono, qui pro vita functis ecclesiastica lege institutus, Deo interim alio quopiam strepitu eorum aures circumsonante, ex graui, quo premuntur peccatorum lætargo ad sese redeunt, omnique excussa
osci-

oscitantia vitæ meliori se reddunt? nimirum & sibi cogitant breui de hac statione discedendum: statutumque esse omnibus hominibus semel mori & post hoc iudicium. ^{Hebr. 9. 27.} Inde acerbus dolor vitæ malè actæ: inde propositum in melius commutandæ, expiandique supplicijs sponte assumptis, præteritos errores: inde suimet demissio cogitantibus non ita malto post in puluerem se & cinerem conuertendos: inde caducarum rerum omnium contemptio, honorû, opum, voluptarumque despicientia, vt quæ etiam ab inuitis mors auferat: & quemadmodum nihil in hunc mundum intulimus, haud dubium quod nec auferre quid possumus. ^{1. Tim. 6. 7.} Inde pietatis exercitia atque eleemosynæ, vt sibi parent amicos de mammona iniquitatis à quibus recipiantur in æterna tabernacula, ^{Lucæ 16. 9.} Inde amor cælestium, odium terrenorum. Ibi que figuntur deinceps corda, vbi vera sunt gaudia.

O quàm eximios fructus, ô quantum boni parit mortis memoria vel campanarû sono, vel aliorum visa auditæ morte excitata! Sed seipse quisque consulat, cordisque arcana scrutetur sui, obseruet accuratè animi motiones, perspicietque nullum abire diem quo non sæpius à Deo visitetur, doceatur, instruat, ab eoque impellatur, (captatâ occasione ex rebus quæ se offerunt, quasque

præ manibus habet) ad meliora sanioraq; cõ-
 filia: atque adeò ea nonnumquã vi & effica-
 citate, vt ei sit difficile reluctari, & contra sti-
 mulũ calcitrare: Itaque quotiescumq; te di-
 uina bonitas vehemẽtib; hisce mōtionibus
 ad se trahit, & quasi aurẽ vellicat, I, sequere,
 perge securus quò te vocat: I, sequere eius
 ductũ, tali quidẽ duce errare non poteris: se-
 quere aurã diuini spiritus, numquã secũdiore
 vento nauigasti: explica, daque vela, quan-
 tũmq; vales laxa vento colligendo, & ne du-
 bita institutum nauigationis cursum abrum-
 pere, in diuersũmq; flectere, id est, solitis orã-
 di formulis prætermisissis, eos affectus oratio-
 nisque rationem adhibere, quas tibi Spiritus
 Sanctus suggerit, qui vbi & quãdo, & quem-
 admodum & cui vult spirat: atque vbi spirat,
 quomocũmq; & quãdoque spirat,
 audienda est vox eius, omni aliã neglectã: et-
 iam ipsiusmet Spiritus Sancti (cuiusmodi est
 ea, quam statò tempore tibi audiendã statue-
 ras) neque enim nouum est in pietate exerci-
 tatis, Deum ipsum Dei causa deferendum.
 Ad extremum puta tibi, quando hac ratione
 à Deo visitaris, dictum illud Marthæ ad so-
 rorem: Magister adest, & vocat te; quæ qui-
 dem dicto citiũs & alacris perrexit ad eum.
 Idem tibi faciendum existima, quando à
 consueta orationis materia ad aliam te diui-
 nitus vocari sentis.

Alterã

Ioan. 11.
28.

Altera erat causa cur statis orationibus iaculatoriis supersedendū, à nobis ipsis petita; quando scilicet aliæ sapiunt profuntque magis quam quas nobis prefiximus. Aliàs enim nobis Deus sapit ut iudex & vindex peccatorū, aliàs ut remunerator meritorū; hodie ut Dominus, cras ut sponsus: modò oblectat nos cum eo tamquam medico sermocinari, eiq; vulnera morbosque mentis detegere: modò illi tamquā Regi potentissimo supplices accidere, ut inopiæ nostræ misertus, donis cælestibus locupletet. Tantâque est Dei aduersus nos & beneficentia & amor, ut quâdo hâc in animis nostris affectuū varietatē (cuius sine dubio ipse est auctor) obseruat, pro variis animæ desiderijs (verba sunt melliflui Bernardi) diuinæ gustum præsentia variat, & infuso sapore diuersæ dulcedinis, diuersa appetentis animi aliter atq; aliter oblectat palatum. Aduertisti in hoc amatorio carmine (intelligit cantica canticorū) quoties mutauerit vultū, & in quanta multitudine dulcedinis suæ coram dilecta dignatus sit trāsformari, & quomodo nunc quidem instar verecundi sponsi Sanctæ animæ, secretos petat amplexus & osculis delectetur: nunc verò in oleo & unguentis medicū exhibere appareat. nimirum propter teneras & infirmas animas istiusmodi adhuc egentes fomentis & medicamentis. Nunc rursus quasi viator quispiam, itinerrant-

Serm.
31. in
Cant.

rantibus, sponsæ simul atque adolescentulis
 sese associans, iucundissimis confabulatio-
 nibus suis, à labore viæ omnem releuat co-
 mitatum, ita vt eo discedente loquantur;
 Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de
 Iesu dum loqueretur nobis in viâ? Item ali-
 quando occurrens quasi prædiues aliquis
 Pater familias, qui in domo sua abundet pa-
 nibus: Imò tamquam rex magnificus & po-
 tens, qui sponsæ pauperis videatur pusillani-
 mitatem erigere, prouocare cupiditatem,
 demonstrans illi omnia desiderabilia gloriæ
 suæ, diuitias torcularium ac promptuariorû:
 Hortorum & agrorû copias, demum etiam
 introducens eam in ipsa secreta cubiculi. Ni-
 mirum cõfidit in ea cor viri sui, & non est ex
 omnibus quod ab illa existimet absconden-
 dum, quam redemit inopem, probauit fide-
 lem, amplexatur amabilem, atque ita nõ ces-
 sat siue hoc, siue illo modo, interno iugiter
 apparere conspectui quærentium se, vt ser-
 mo impleatur quem dixit: Ecce ego vobis-
 cum sum vsque ad consummationem sæcu-
 li. Et in his omnibus suavis & mitis & mul-
 tæ misericordiæ: Nam in osculis quidem
 affectuosum & blandum, in oleo autem &
 pigmētis atque vnguentis clementem & af-
 fluentem visceribus pietatis & compassio-
 nis: Porrò in viâ hilarem, affabilem, plenum
 gratiæ & solatiij: in ostensione verò diuitia-
 rum

rum ac possessionum munificum se ac largum, pro regia liberalitate remuneratorem demonstrat. Hæc D. Bernardus.

Si quis autem ex me quærat, vnde profiscatur varietas illa gustus, & saporis & ex consequenti orationum iaculatoriarû, quas ita affecti vsurpamus: Intelligat is eius rei originem tum à Deo esse, vt superius dictum est, tum à nobis, quod posterius. Malo hisce Cassiani verbis quàm meis exprimere. Aliter quisque supplicat (adde ad nostrum propositum, aliterq; Deus illi sapit) cum alacer est, aliter cum tristitiæ seu desperationis pondere prægrauatur: aliter cum spiritualibus successibus viger: aliter cum impugnationum mole deprimitur: aliter cū veniâ peccatorû, aliter cum acquisitionem gratiæ seu cuiuslibet virtutis exposcit, vel certè extinctionem cuiuslibet vitij deprecatur. Aliter cum consideratione gehennæ ac futuri iudicij timore compungitur. Aliter cum spe futurorum bonorum desiderioque inflammatur. Aliter cum in necessitatibus ac periculis, aliter cum in securitate & tranquillitate versatur: Aliter cum sacramentorum cælestium reuelationibus illustratur: Aliter cum sterilitate ac sensuum ariditate constringitur.]

Verùm si quispiam non tantum vnde oriatur varietas illa affectuum, atque adspirationum ad Deum (atque vt Cassianus loqui-

Collat.
9.c.8.

loquitur, de intimis animæ conclauibus proferatur) sed etiam quemadmodum oriatur perspicere voler, audiat illum ipsum Cassianum ea splendidissime differētem: frequenter (inquit) per ineffabile gaudium, & alacritatem spiritus, saluberrimæ compunctionis fructus emergit (id ipsum aptabis cuilibet piæ in Deum motioni) ita vt etiam in clamores quosdam intolerabiles, gaudij immensitate prorumpat, & cellam vicini, iucunditas cordis, & exultationis penetret magnitudo. Nonnumquam verò tanto silentio mens intra secretum profundæ taciturnitatis absconditur, vt omnem penitus sonum vocis, stupor subitæ illuminationis includat, omnesq; sensus, attonitus spiritus vel contineat intrinsecus, vel admittat, ac desideria sua gemitibus inenarrabilibus effundat ad Deum, interdum vero tanta compunctionis abundantia ac dolore suppletur, vt aliàs eam digerere, nisi lacrymarum euaporatione non possit. Ita Cassianus. Qui quidem huic primæ parti, qua de aspirationum materia ceterisque eodem spectantibus dictum est, finem imponat, deinceps verò de causa earum efficiēte, fauente Deo differendum.

LIBER